

Opdrachtgever

SZW

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

Regioplan Beleidsonderzoek / J.J. van
der Wel, L. Mallee, F.A. Rosing, B. van
Lierop

Onderzoek

Evaluatie subsidieregeling scholing
jonggehandicapten met ernstige
scholingsbelemmeringen

Categorie

Interventies/re-integratie-interventies

Evaluatie subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen

Conclusie

De subsidieregeling scholing voor jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen, die per 1 januari 2006 is ingegaan en wordt uitgevoerd door UWV, geeft uitvoering aan de re-integratiedoelstelling van de Wajong. De scholing moet gericht zijn op het verkrijgen van een diploma of certificaten van een beroepsopleiding die duurzaam toegang geven tot de reguliere arbeidsmarkt. De scholingsinstellingen die gebruikmaken van de regeling, zijn naast scholing ook verantwoordelijk voor bemiddeling, plaatsing en nazorg. Met de subsidieregeling kan maatwerk worden geboden aan jonggehandicapten voor wie in de regel een integraal aanbod van scholing, zorg, re-integratie en arbeidsbemiddeling nodig is. In dit rapport staat de vraag centraal hoe de huidige subsidieregeling werkt. Wat is het bereik van de regeling en welke resultaten worden er behaald? Deze probleemstelling is vertaald in vier hoofdvragen: (1) wat zijn de kenmerken van de aanbieders van scholing en re-integratie, (2) wat zijn de kenmerken van de deelnemers aan scholing en re-integratie van de scholingsinstellingen, (3) welke resultaten worden bereikt met de verschillende deelnemers en (4) welke jonggehandicapten uit de doelgroep worden wel en welke niet bereikt door de scholingsinstellingen? Welke verschillen zijn er qua arbeidsparticipatie tussen de bereikte en niet-bereikte groep? Ongeacht de klasse haalt 89% van de deelnemers een diploma of deelcertificaat. Ruim een kwart behaalt een diploma: 13% een door OCW erkend mbo-diploma, 14% een branche-erkend diploma. 60% behaalt een deelcertificaat. Van de klasse-2-deelnemers is 57% in werk geplaatst, van de klasse-3-deelnemers 52%. Minder dan 5% is in de WSW geplaatst, ruim binnen de 20%-norm.

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/zyovk17f>

EVALUATIE SUBSIDIEREGELING SCHOLING JONGGEHANDICAPTEN MET ERNSTIGE SCHOLINGS- BELEMMERINGEN

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

EVALUATIE SUBSIDIEREGELING
SCHOLING JONGGEHANDICAPTEN
MET ERNSTIGE SCHOLINGS-
BELEMMERINGEN

- eindrapport -

drs. J.J. van der Wel
drs. L. Mallee
drs. F.A. Rosing
dr. B. van Lierop

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 – 531 53 15
Fax : +31 (0)20 – 626 51 99

Amsterdam, oktober 2012
Publicatienr. 2234
OND1346934

© 2012 Regioplan, in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan.
Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	De subsidieregeling scholing jonggehandicapten.....	1
1.2	Probleemstelling en onderzoeksvragen.....	2
1.3	Aanpak en proces van onderzoek	3
1.4	Leeswijzer	4
2	De scholingsinstellingen.....	5
2.1	Inleiding.....	5
2.2	De aanvraagprocedure	5
2.3	De scholingsinstellingen	9
2.4	Bartiméus	10
2.5	Heliomare.....	11
2.6	Pluryn	12
2.7	Eega Plus.....	15
2.8	Arcus College.....	16
2.9	De Kapstok/Mota.....	17
2.10	Samenwerking	18
2.11	Conclusie	20
3	De deelnemers.....	21
3.1	Inleiding.....	21
3.2	Doelgroep subsidieregeling	21
3.3	Werving deelnemers	22
3.4	Het indicatieproces	24
3.5	Kenmerken van de deelnemers	30
3.6	Conclusies.....	38
4	Het aanbod van de scholingsinstellingen	41
4.1	Inleiding.....	41
4.2	De opleidingen	41
4.3	Re-integratie.....	44
4.4	Intensieve begeleiding	46
4.5	Additionele zorg	53
4.6	Het aanbod van het mbo.....	55
4.7	Het aanbod van gespecialiseerde re-integratiebedrijven ..	59
4.8	De kosten van de trajecten	61
4.9	Conclusies.....	64
5	De resultaten	67
5.1	Opleidingsresultaten	67
5.2	Resultaten plaatsing op arbeid	68
5.3	Resultaten in het licht van de subsidieaanvraag	71
5.4	Kenmerken van arbeid.....	73

5.5	Overige resultaten.....	77
5.6	Conclusies.....	78
6	Conclusies	81
6.1	De werking van de subsidieregeling	81
6.2	Hoofdvraag 1: kenmerken van aanbieders.....	82
6.3	Hoofdvraag 2: kenmerken van deelnemers.....	83
6.4	Het aanbod van de scholingsinstellingen	84
6.5	Hoofdvraag 3: resultaten deelnemers.....	85
6.6	Hoofdvraag 4: bereik.....	87
6.7	Conclusie	88
Bijlagen	89
Bijlage 1	Onderzoeksvragen.....	91
Bijlage 2	Bestandsopbouw en -bewerking.....	93

1 INLEIDING

1.1 De subsidieregeling scholing jonggehandicapten¹

Voor u ligt het verslag van de evaluatie van de subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen. Het onderzoek is uitgevoerd door Regioplan Beleidsonderzoek in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

De regeling

De subsidieregeling scholing voor jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen² is per 1 januari 2006 ingegaan en wordt uitgevoerd door UWV. De doelgroep van de subsidieregeling zijn jonggehandicapten die ernstige belemmeringen ondervinden bij het volgen van regulier onderwijs. Een voorwaarde hiervoor is dat reguliere onderwijsinstellingen niet in staat zijn om aan die belemmeringen tegemoet te komen door middel van materiële of onderwijskundige aanpassingen.

De scholing moet gericht zijn op het verkrijgen van een diploma of certificaten van een beroepsopleiding die noodzakelijk is om duurzaam toegang te krijgen tot de reguliere arbeidsmarkt. De scholingsinstellingen die gebruikmaken van de subsidieregeling zijn naast scholing ook verantwoordelijk voor bemiddeling, plaatsing en nazorg. Met de subsidieregeling kan maatwerk geboden worden voor jonggehandicapten voor wie in de regel een integraal aanbod van scholing, zorg, re-integratie en arbeidsbemiddeling nodig is.

Resultaatfinanciering

Het subsidiebedrag dat wordt toegekend, is afhankelijk van de resultaten die een scholingsinstelling behaald. Met ingang van de subsidieregeling zoals die geldt vanaf 20 mei 2009 wordt de eerste twintig procent van het vooraf vastgestelde maximale subsidiebedrag onafhankelijk van de resultaten uitbetaald.³ De volgende veertig procent wordt vastgesteld evenredig aan het aantal jonggehandicapten waarvoor het opleidingsresultaat wordt behaald en de laatste veertig procent evenredig aan het resultaat wat de arbeidstoeleiding betreft.

¹ Bronnen voor deze paragraaf zijn de tekst van de subsidieregeling, een notitie van UWV: *Samenvatting en werkwijze Subsidieregeling 'Scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen*. versie 14 januari 2011 en twee interviews met UWV.

² Het gaat om de Regeling van de Minister van SZW van 22 september 2005, Directie Sociale verzekeringen, nr. SV/R&S/2005/73174, houdende regels met betrekking tot de financiering van scholing van jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen. Deze regeling is een uitwerking van artikel 50a van de Wajong en kwam in de plaats van de oude werkwijze die was gebaseerd op artikel 44 in de Wet REA.

³ Voorafgaand aan 20 mei 2009 zijn de subsidiepercentages voor opleidingsresultaat en plaatsingsresultaat regelmatig gewijzigd.

Subsidieaanvraag

Scholingsinstellingen kunnen vanaf subsidiejaar 2011 eenmaal per drie jaar een subsidieaanvraag indienen voor het uitvoeren van deze trajecten voor jonggehandicapten. Daarvoor moest jaarlijks subsidie worden aangevraagd. Het gaat om een open inschrijving. Tot 2011 zijn alleen aanvragen van vijf instellingen gehonoreerd: Eega, Bartiméus Sonnenheerdt, Heliomare, Hoensbroek en Werkenrode. De laatste vier genoemde instellingen zijn lid van de Vereniging REA College. In 2011 zijn de subsidieaanvragen van drie nieuwe scholingsinstellingen gehonoreerd, namelijk van Arcus College, De Kapstok/Mota en de Hoenderloo Groep.⁴

1.2 Probleemstelling en onderzoeksvragen

In mei 2008 stelde minister Donner, de toenmalige minister van SZW, bij de aanbieding van het rapport *'Scholing en arbeidsintegratie van Wajongers met ernstige scholingsbelemmeringen: volumeontwikkeling en effectiviteit'* in een brief aan de Tweede Kamer vast dat de subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen voor jongeren met beperkingen haar betekenis zal houden. Op basis van het rapport werd geconcludeerd dat de middelen in ieder geval tot 2011 toereikend zullen zijn. De minister kondigde daarbij aan het feitelijke beroep op de regeling nauwlettend te volgen. Omdat de huidige regeling tot en met 2013 loopt, wil het ministerie van SZW in 2013 een besluit nemen over de voortzetting van de regeling. De evaluatie van de regeling moet input voor dit besluit opleveren.

Met het oog op de bovenstaande doelstelling, hebben wij de probleemstelling van het onderzoek, die uit twee delen bestaat, als volgt geformuleerd:

1. Hoe werkt de huidige subsidieregeling die sinds 2006 van kracht is? Wat is het bereik van de regeling en welke resultaten worden er behaald?
2. Welke mogelijke gevolgen hebben de door het Kabinet aangekondigde beleidsmaatregelen op de terreinen onderwijs, zorg en re-integratie op het gebruik en de werking van de subsidieregeling?

Dit rapport doet alleen verslag van de beantwoording van het eerste deel van de probleemstelling. Het tweede deel komt in een vervolgonderzoek aan bod.

Deel 1 van de probleemstelling is vertaald in vier hoofdvragen:

- I. Wat zijn de kenmerken van de aanbieders van scholing en re-integratie?
- II. Wat zijn de kenmerken van de deelnemers aan scholing en re-integratie van de scholingsinstellingen?
- III. Welke resultaten worden bereikt met de verschillende deelnemers?
- IV. Welke jonggehandicapten uit de doelgroep van de regeling worden *wel* en welke worden *niet* bereikt door de scholingsinstellingen? Welke verschillen zijn er qua arbeidsparticipatie tussen de bereikte en niet-bereikte groep?

⁴ De Hoenderloo Groep is later overgenomen door de Pluryn Groep, waartoe ook Werkenrode behoort.

Deze vier hoofdvragen zijn uitgewerkt in 29 onderzoeksvragen. Deze zijn opgenomen in bijlage 1 van dit rapport.

1.3 Aanpak en proces van onderzoek

De onderzoeksaanpak bestond uit de volgende onderdelen:

Voor de beantwoording van hoofdvraag 1 (kenmerken instituten):

- gesprekken directeuren vijf traditionele scholingsinstituten (Eega, Bartiméus, Heliomare, Hoensbroek en Werkenrode Nijmegen en Groningen);
- groepsgesprekken docenten en begeleiders van deze vijf scholingsinstituten;
- telefonische interviews met de directeuren van de twee instituten die sinds 2011 actief zijn: Arcus en De Kapstok.

Voor een vergelijking van het aanbod van de scholingsinstelling met het aanbod van het mbo en van re-integratiebedrijven:

- telefonische interviews met drie coördinatoren van het Steunpunt Studie en Handicap en vertegenwoordigers van vier re-integratiebedrijven;
- telefonische interviews met vertegenwoordigers van vier gespecialiseerde re-integratiebedrijven.

Voor informatie over de werking van de subsidieregeling:

- twee interviews met vertegenwoordigers van UWV over de subsidieregeling.

Voor de beantwoording van hoofdvraag 2 (kenmerken deelnemers):

- Bij de vijf traditionele scholingsinstituten zijn in totaal tachtig dossiers bestudeerd. Het betrof afgeronde dossiers van de cohorten 2008 en 2009. Er is gekozen voor afgeronde dossiers, omdat we daarmee zicht kregen op het hele traject (en het resultaat). De dossiers van de cohorten 2008 en 2009 zijn bekeken, omdat oudere dossiers niet altijd zijn bewaard.
- Daarnaast hebben we ook informatie over de kenmerken van de deelnemers verkregen via de interviews met de scholingsinstellingen en met de bestandsanalyse (zie hieronder).

Voor de beantwoording van hoofdvraag 3 (resultaten):

- Een bestandsanalyse. Hiervoor is enerzijds een aantal bestanden van UWV en de scholingsinstellingen gebruikt, met enerzijds informatie over de deelnemers aan de subsidieregeling en anderzijds bestanden van UWV met informatie over de banen waarin de deelnemers na afloop van de trajecten zijn gaan werken. Voor een wat uitgebreidere verantwoording van deze bestandsanalyse verwijzen we naar bijlage 2.

- Daarnaast hebben we van UWV informatie gekregen over de resultaten op basis van de afrekening van de subsidies.

Voor de beantwoording van hoofdvraag 4 (bereik):

- Deze vraag hebben we slechts gedeeltelijk kunnen beantwoorden, omdat bleek dat UWV niet registreert welke klanten (op basis van het scholingsprotocol) tot de doelgroep van de subsidieregeling behoren, maar niet zijn gestart met een subsidietraject. Hierdoor kon er geen groep 'niet bereikten' worden geïdentificeerd en worden vergeleken met de 'wel bereikten'.
- Op basis van de woonplaats van de cursisten en de wijze waarop deelnemers met de subsidieregeling in aanraking zijn gekomen, kunnen we toch enkele voorzichtige uitspraken doen over het bereik van de regeling.

Naar aanleiding van de uitkomsten die in het eerste conceptrapport waren beschreven, heeft het ministerie van SZW twee aanvullende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Waaruit bestaat het zorgaanbod van de scholingsinstellingen precies?
- Hoe kunnen de prijsverschillen tussen de scholingsinstellingen verklaard worden?

We hebben de eerste vraag beantwoord door een nieuwe, gedetailleerdere en deels kwantitatieve uitvraag van informatie bij de scholingsinstellingen over hun zorgaanbod en intensieve begeleiding. Voor de beantwoording van de tweede vraag hebben we gebruikgemaakt van de begrotingen die de scholingsinstellingen hebben ingediend voor de subsidieaanvraag.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken komen achtereenvolgens de scholingsinstituten (hoofdstuk 2), de deelnemers aan de subsidieregeling (hoofdstuk 3), het aanbod van de scholingsinstituten (hoofdstuk 4) en de resultaten die de scholingsinstituten boeken (hoofdstuk 5) aan bod. We sluiten deze rapportage af met onze conclusies (hoofdstuk 6).

2 DE SCHOLINGSINSTELLINGEN

2.1 Inleiding

We beginnen dit hoofdstuk met een beschrijving van de aanvraagprocedure voor de subsidieregeling: hoe komen scholingsinstellingen in aanmerking voor subsidie? (paragraaf 2.2) Centraal in de subsidietoekenning staan de begrote kosten per opleidingsplaats en het door de instelling vooraf opgegeven plaatsingspercentage. Er worden vooraf weinig eisen gesteld aan het soort instelling dat in aanmerking kan komen voor subsidie. Een gevolg hiervan is dat een breed scala van typen instellingen subsidie krijgt: een aantal instellingen dat vooral actief is in de gehandicaptenzorg, een jeugdzorginstelling, een scholingsinstelling voor mensen met een beperking, een roc en een school voor vso.

In dit hoofdstuk beschrijven we voorts de scholingsinstellingen (2.3 tot en met 2.9), de onderlinge samenwerking en de samenwerking met vso en mbo (2.10). In dit hoofdstuk maken we gebruik van de informatie uit de interviews die we met de directeurs van deze organisaties hebben gehouden.

2.2 De aanvraagprocedure

Subsidieaanvraag

Met de nieuwe subsidieregeling die per 1 januari 2006 in werking is getreden, is de subsidieaanvraag opengesteld voor alle scholingsinstellingen die scholing verzorgen als bedoeld in artikel 7.2.2 WEB. De uitvoering van de regeling is in handen van UWV.

Scholingsinstellingen kunnen vanaf subsidiejaar 2011 eens per drie jaar subsidieaanvragen indienen voor drie jaarcohorten. In de periode daarvoor moest er jaarlijks subsidie worden aangevraagd. Er zijn nu vijf rondes van subsidieaanvragen geweest: eerst vier jaarlijkse rondes voor de cohorten 2006 tot en met 2010 en daarna één ronde voor de cohorten 2011 tot en met 2013.

De subsidieovereenkomsten gelden vanaf het subsidiejaar 2009 per cohort voor een periode van drie jaar en zeven maanden. Daarvoor gold een subsidieperiode van drie jaar. Binnen de cohorten worden momenteel twee klassen onderscheiden aan de hand van de mate waarin de jonggehandicapten belemmerd zijn en de kosten die nodig zijn om de opleiding te kunnen verzorgen. Klasse 1 is per 1 januari 2008 vervallen. Deelnemers met de minst zware problematiek vallen in klasse 2 en deelnemers met de zwaarste problematiek in klasse 3.

Selectie van instellingen

De selectie van de instellingen waaraan subsidie wordt verstrekt, is als volgt. De aanvrager dient per cohort en klasse aan te geven voor welk aantal deelnemers er subsidie wordt aangevraagd, hoeveel er in totaal begroot is om deze deelnemers op te leiden en aan het werk te krijgen, het verwachte slagingspercentage van de deelnemers die de scholing afronden binnen de maximale opleidingsduur en het percentage deelnemers dat na de scholing geplaatst zal worden.

Per cohort en klasse worden de subsidieaanvragen op volgorde geplaatst van de verhouding tussen de totale begrote kosten en het opgegeven plaatsingspercentage.¹ De instelling met de gunstigste verhouding tussen kosten en plaatsingspercentage krijgt een subsidietoekenning voor alle deelnemers (tenzij het budget dan al op is). Als er nog budget over is, krijgt de tweede in de rangorde subsidie voor zoveel deelnemers als het budget toelaat. Dit gaat door tot het budget op is. Deze rangorde is dus volledig gebaseerd op het vooraf beloofde plaatsingspercentage en de kostenraming. De kwaliteit van het aanbod heeft geen invloed op de rangorde.

UWV geeft aan dat de plaatsingspercentages die de scholingsinstituten opgeven bij de subsidieaanvragen, moeilijk op realisme beoordeeld kunnen worden en het is, aldus UWV, moeilijk om een instituut af te wijzen op een irreëel hoog plaatsingspercentage. Wanneer het gerealiseerde plaatsingspercentage afwijkt van het vooraf beloofde percentage heeft dit invloed op de uiteindelijke hoogte van de subsidie (vast te stellen bij de afrekening), maar geen invloed op de subsidietoekenning in de volgende ronde.

Deze procedure impliceert dat een instelling die een aanvraag indient om een groot aantal deelnemers op te leiden tegen een lage prijs en met een hoog plaatsingspercentage andere instellingen deels of zelfs volledig uit de markt kan drukken. Dit ook omdat de regeling geen maximum stelt aan het aantal opleidingsplekken waarvoor subsidie aangevraagd kan worden. Dit dreigde te gebeuren bij de subsidieaanvraag van 2011 voor klasse 2. Wanneer UWV vermoedt dat het aantal deelnemers waarvoor subsidie is aangevraagd niet realistisch is, heeft UWV geen juridische mogelijkheden om de subsidie toe te kennen voor slechts een deel van de deelnemers. Voor het cohort 2011 is UWV erin geslaagd om de aanvrager met de beste prijs per geplaatste deelnemer ervan te overtuigen met minder deelnemers akkoord te gaan. Wanneer dit niet was gelukt, zou een aantal traditionele instellingen geconfronteerd zijn met bijna een halvering van de subsidie voor dit cohort.

¹ Het gaat om de volgende berekening: totale begrote kosten gedeeld door het aantal deelnemers maal het plaatsingspercentage.

Afwijzen van subsidieaanvragen

In de subsidieregeling zijn in artikel 9 een aantal eisen opgenomen waaraan de scholingsinstelling moet voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor de subsidie. Het gaat onder meer om de volgende eisen:

- er moet een redelijke verhouding zijn tussen kosten en te verwachte resultaten;
- de locatie moet toegankelijk zijn voor gehandicapten;
- het moet gaan om arbeidsmarktgericht beroepsonderwijs, aangepast aan de doelgroep van de regeling;
- leraren en begeleiders moeten voldoende gekwalificeerd zijn;
- er moet ondersteuning worden geboden bij stages;
- de instelling moet rekening houden met de zorgbehoeften van de deelnemers;
- er moet gezorgd worden voor vervoer naar school of een tegemoetkoming in de kosten daarvan;
- deelnemers moeten uitleg krijgen over hoe zij direct aansluitend op de opleiding kunnen instromen in werk;
- er moet twee jaar nazorg worden geleverd.

UWV kan op basis van dit artikel de subsidieaanvraag van instellingen afwijzen. Instellingen moeten hiervoor bewijslast aanleveren en UWV kan een aanvraag afwijzen als men van mening is dat niet aan de voorwaarden wordt voldaan. Dit laatste is echter vaak moeilijk hard te maken.

Er zijn in de loop van de tijd enkele aanvragen van instellingen uit het praktijkonderwijs en vso afgewezen. De reden voor afwijzing was dat, mede vanwege de lage prijs, het erop leek dat de instellingen lichtere doelgroepen wilden bedienen.

Daarnaast zijn er in de laatste ronde twee subsidieaanvragen afgewezen vanwege een hele reeks aan afwijzingsgronden, waaronder onvoldoende bewijs dat de leraren/begeleiders gekwalificeerd zijn, geen specifiek onderwijsprogramma voor de doelgroep van de regeling, onduidelijkheid over de aard van de samenwerkingsverbanden en wat er van de samenwerkingspartners verwacht kan worden, onrealistische plaatsingspercentages van honderd procent, ongeloofwaardige baangaranties, het aanleveren van onjuiste gegevens en het ontbreken van aantoonbare ervaring met de re-integratie van Wajongers.

UWV vindt het in de praktijk moeilijk om subsidieaanvragen af te wijzen van instellingen waarvan men vermoedt dat de aanvrager zich op een lichtere doelgroep richt of waarvan het programma onvoldoende is aangepast aan de doelgroep van de regeling en/of de in de aanvraag opgenomen plaatsingspercentages niet realistisch zijn. UWV geeft aan dat heldere criteria hiervoor in de regeling ontbreken.

Uitkomsten van aanvraagprocedures

In de onderstaande tabellen zijn de uitkomsten van de verschillende ronden subsidieaanvragen opgenomen.

Tabel 2.1 Uitkomsten aanvraagprocedures: subsidietoekenningen klasse 2

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Instellingen	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA Arcus Kapstok Hoenderloo	Eega 4xREA	Eega 4xREA
Aantal deelnemers totaal	80	80	138	107	121	151	103	102
Aantal deelnemers per instelling	11-36	5-30	18-45	12-35	12-43	8-34	15-37	12-36
Plaatsingspercentages	50% - 70%	50% - 80%	60% - 66%	60% - 60%	60% - 60%	50% - 70%	60% - 60%	60% - 60%
Prijsverschil per deelnemer ²	300%	300%	50%	60%	40%	500%	35%	35%

Tabel 2.2 Uitkomsten aanvraagprocedures: subsidietoekenningen klasse 3

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Instellingen	4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA	Eega 4xREA
Aantal deelnemers totaal	47	91	133	118	129	111	110	107
Aantal deelnemers per instelling	11-14	10-25	17-44	18-35	20-41	15-37	15-37	14-37
Plaatsingspercentages	70% - 70%	50% - 80%	60% - 66%	60% - 60%	60% - 60%	60% - 60%	60% - 60%	60% - 60%
Prijsverschil per deelnemer	gelijk	200%	50%	45%	30%	20%	20%	20%

De uitkomsten van de subsidietoekenningen leiden tot de volgende observaties:

- In alle ronden op twee na hebben de vijf traditionele scholingsinstellingen subsidie gekregen. Voor het cohort 2011 zijn drie nieuwe instellingen er in geslaagd om voor klasse 2 subsidie te verwerven.
- Voor klasse 2 is jaarlijks voor tussen de 80 en 151 deelnemers subsidie gekregen. In totaal gaat het in acht jaar om 882 deelnemers. Per instelling gaat het per cohort om tussen de 5 en 45 deelnemers, gemiddeld ruim 20 deelnemers per instelling per cohort.
- Voor klasse 3 is jaarlijks tussen de 47 en 133 deelnemers subsidie gekregen. In totaal gaat het in acht jaar om 846 deelnemers. Per instelling gaat het per cohort om tussen de 10 en 44 deelnemers, gemiddeld bijna 22 deelnemers per instelling per cohort.
- Bij klasse 2 en 3 loopt het vooraf opgegeven plaatsingspercentage uiteen van vijftig tot zeventig procent. Eega en de vier instellingen van REA College bieden vanaf 2009 hetzelfde plaatsingspercentage.
- De prijsverschillen tussen de instellingen zijn groot. In de eerste twee jaren is de prijs van de duurste instelling twee tot drie keer zo hoog als van de

² Het gaat hier om de door de instelling begrote kosten, gedeeld door het aantal opleidingsplaatsen waarvoor subsidie wordt aangevraagd.

goedkoopste instelling. Dit verschil neemt in de loop van tijd af tot 35 procent voor klasse 2 en 20 procent voor klasse 3.

- Alleen voor het cohort 2011, klasse 2, blijkt er een factor 5 verschil tussen de goedkoopste en de duurste aanbidding.
- Het REA College opereert bij de subsidieaanvragen als een samenwerkingsverband dat vanuit de vier samenwerkende partners ieder een aanvraag doet. In de verschillende aanvragen worden dezelfde plaatsingscijfers en prijzen geoffreerd. Ook de onderliggende bewijslast is nagenoeg identiek. Alleen het aantal te bedienen klanten varieert. Deze instellingen komen dan ook op dezelfde plaats in de rangorde. Wanneer de aanvraag door deze rangorde niet geheel gehonoreerd kan worden, krijgen ze naar rato voor minder deelnemers subsidie toegekend.

Afrekening

In de eerste stap van de afrekening wordt gekeken naar het aantal deelnemers dat in de afrekening is opgenomen. Wanneer dit gelijk is aan of hoger dan het aantal deelnemers waarvoor subsidie is toegekend, is de vooraf vastgestelde maximumsubsidie het uitgangspunt.

In de tweede stap wordt gekeken naar het gerealiseerde opleidings- en plaatsingsresultaat. Als het vooraf opgegeven plaatsingspercentage en succespercentage voor de opleiding zijn gehaald, krijgt de instelling de maximumsubsidie. Naarmate deze percentages lager zijn, wordt de subsidie ook lager.

Verantwoording

De scholingsinstellingen moeten volgens de subsidieregeling twee accountantsverklaringen laten opstellen, één voor de financiële gegevens met alle rechtmatigheidseisen die daar aan zitten en één voor de prestatiegegevens. UWV geeft hierbij aan dat gezien de doelstelling van de subsidieregeling alleen de accountantsverklaring voor de prestatiegegevens relevant is. UWV pleit er daarom voor om de verantwoordings- en controleprocedure op dit punt te vereenvoudigen.

2.3 De scholingsinstellingen

Sinds de subsidieregeling scholing voor jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen in 2006 in werking trad, hebben acht scholingsinstellingen subsidie gekregen in het kader van deze regeling. Vijf van deze instellingen verzorgden voor 2006 al vergelijkbare scholingstrajecten, waarbij de doelgroep overigens breder was. Voor het leesgemak noemen we deze de vijf traditionele scholingsinstellingen. In 2006 stonden deze instellingen bekend onder de volgende namen:

- Heliomare;
- Sonneheerdt Bartiméus;

- Werkenrode;
- RCA Hoensbroek;
- Eega Plus.

De eerste vier genoemde scholingsinstituten hebben zich verenigd onder de naam Vereniging REA College Nederland. In de afgelopen jaren hebben er verschillende fusies en uitbreidingen plaatsgevonden. Momenteel werken de volgende instellingen samen binnen de vereniging:

1. Bartiméus, hoofdlocatie in Ermelo, nevenlocatie in Utrecht;
2. Heliomare met een locatie in Wijk aan Zee;
3. Pluryn, met vier hoofdlocaties:
 - a. REA College Hoensbroek (voormalig RCA Hoensbroek);
 - b. REA College Nijmegen (formeel onder Werkenrode Arbeidsintegratie), nevenlocaties in Elst en Groesbeek;
 - c. REA College Groningen (subsidieaanvraag onder Werkenrode), nevenlocatie in Leeuwarden;
 - d. Hoenderloo Groep (sinds de fusie met Pluryn in 2011).

Eega plus is geen lid van de vereniging, hetgeen ook geldt voor de drie scholingsinstellingen die voor cohort 2011 subsidie hebben gekregen om scholingstrajecten binnen klasse 2 uit te voeren. Hierbij gaat het om:

- De Kapstok Leer-werktrajecten (Almelo), een onderdeel van Attendiz, een instelling voor speciaal onderwijs (so) en voortgezet speciaal onderwijs (vso).
- Arcus College (Heerlen), Unit Educatie/Trajectbureau, afdeling van een instelling voor middelbaar beroepsonderwijs (mbo).
- Hoenderloo Groep (Hoenderloo), een zorginstelling voor jeugd, opvoedhulp en educatie. Hoenderloo is, na de aanvraag, in 2011 gefuseerd met Pluryn.

In de hieronder volgende paragrafen geven we een beknopte beschrijving van de scholingsinstituten. In de volgende hoofdstukken gaan we in op de kenmerken van de cursisten en het aanbod van de scholingsinstituten.

2.4 Bartiméus

Organisatie

Bartiméus biedt al sinds jaar en dag ondersteuning bij wonen, leren, werken en inrichting van het dagelijks leven aan mensen met een visuele beperking. Sinds de fusie in 2006 met de Sonneheerdt behoort ook scholing in het kader van de subsidieregeling tot de activiteiten van Bartiméus. Daarnaast heeft Bartiméus ook een eigen vso-school binnen de organisatie.

Doelgroep

Het scholingsinstituut richt zich in het kader van de subsidieregeling op jongeren die niet terechtkunnen in het reguliere middelbare beroepsonderwijs,

maar die het mbo-niveau met intensieve ondersteuning wel aankunnen. Ongeveer de helft van de cursisten heeft een visuele beperking, bij de andere cursisten is meestal sprake van een stoornis in het autistisch spectrum. Veel jongeren hebben te maken met meervoudige problematiek.

Opleidingen

Binnen het REA College Bartiméus wordt de opleiding aangepast aan de mogelijkheden van de cursist. Ze kunnen de mbo-diploma's halen op niveau 1 tot en 4 en AKA. Het opleidingsaanbod binnen Bartiméus is breed: "alles kan", zolang de opleiding arbeidsmarktperspectief biedt. Het doel van de opleiding is om de cursist aan een baan te helpen.

Deelnemers subsidieregeling

In totaal starten er in het kader van de subsidieregeling tussen de 35 en 50 cursisten per jaar. Sinds het begin van de regeling zijn er ongeveer 175 cursisten gestart, die ongeveer gelijk zijn verdeeld over klasse 2 en klasse 3.

Verzorgingsgebied

De hoofdvestiging van Bartiméus is gesitueerd in Ermelo. Bartiméus is in 2008 een tweede scholingslocatie gestart in Utrecht, om ook leerlingen in die regio te kunnen opleiden. De cursisten met een visuele beperking komen vanuit het hele land. De cursisten uit andere doelgroepen komen voornamelijk uit Utrecht, Flevoland en Noord-Gelderland.

Zorgaanbod

Gezien de populatie (waarvan ongeveer de helft een visuele handicap heeft) wordt veel aanspraak gemaakt op ADL-hulp en specifieke voorzieningen voor blinden en slechtzienden. Ook het zorgaanbod is maatwerk en omvat onder meer ondersteuning bij zelfstandig wonen (binnen de moederorganisatie).

2.5 Heliomare

Organisatie

Heliomare ondersteunt mensen met een lichamelijke of meervoudige beperking, een chronische ziekte, een stoornis in het autistisch spectrum of niet-aangeboren hersenletsel, zodat zij zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven. Onder Heliomare vallen instellingen die zich bezighouden met revalidatie, arbeidsintegratie, dagbesteding en wonen. Van oudsher biedt Heliomare ketenzorg. Het scholingsinstituut is gevestigd in Wijk aan Zee. Naast dit scholingsinstituut kent Heliomare een aantal scholen voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs.

Doelgroep

Heliomare is 'traditioneel' een instituut dat jongeren met een ernstige fysieke beperking opleidt. Onder haar REA-cursisten ziet Heliomare echter steeds

vaker jongeren met aandoeningen als een stoornis in het autistisch spectrum (ASS) of hersenletsel.

Opleidingen

De cursisten kunnen in het kader van de subsidieregeling verschillende mbo-opleidingen volgen, van AKA tot trajecten op niveau 2 tot en met 4. Het gaat hierbij om opleidingen binnen de sectoren Economie, Techniek, Zorg en Welzijn, Grafisch en ICT. De opleidingen worden door Heliomare zelf verzorgd.

Deelnemers subsidieregeling

Sinds 2006 heeft Heliomare ondersteuning geboden aan ongeveer 180 jongeren. Zo'n zestig procent van deze jongeren valt onder klasse 3, de rest onder klasse 2. Hoewel er in de beginjaren van de regeling wel plaatsen waren voor klasse 1-cursisten, zijn deze zelden ingevuld.

Verzorgingsgebied

Heliomare is gevestigd in Wijk aan Zee. Het verzorgingsgebied van Heliomare is Noord-Holland en het noordelijke deel van Zuid-Holland.

Zorgaanbod

Om een opleiding succesvol te kunnen afronden en om te leren functioneren in het arbeidsproces biedt Heliomare deze jongeren, naast de scholing, persoonlijke begeleiding en/of zorg op maat. Cursisten kunnen intern wonen.

2.6 Pluryn

Organisatie

Pluryn is een zorginstelling met 140 locaties, grotendeels geconcentreerd rondom Nijmegen, Arnhem en Apeldoorn. Pluryn is vooral actief in de begeleiding van mensen met een handicap op het terrein van wonen, werken, leren en vrije tijd.

De scholingsinstituten van Pluryn die de subsidieregeling uitvoeren, hebben hun hoofdvestigingen in Nijmegen, Groningen en Hoensbroek. Groningen is in 2006 vanuit Nijmegen opgestart. De scholingsinstelling uit Hoensbroek is in 2008 tot toegetreden tot Pluryn.

Aangezien Pluryn haar zorgaanbod voornamelijk in de omgeving van Nijmegen ontplooit, is er in Nijmegen nadrukkelijker sprake van samenwerking tussen REA College en Pluryn dan in Hoensbroek en in Groningen.

2.6.1 REA College Hoensbroek

Organisatie

REA College Hoensbroek vormde oorspronkelijk een onderdeel van de zorginstelling Adelante. Sinds 2008 maakt REA College Hoensbroek deel uit van Pluryn.

Doelgroep

REA College Hoensbroek bediende van oudsher vooral fysiek beperkten met een WAO/WIA-uitkering met opleidingen op een cognitief relatief hoog niveau (mbo-niveau 3 en 4). De huidige klantengroep bestaat vooral uit personen met een stoornis in het autistisch spectrum en niet-aangeboren hersenletsel.

Opleidingen

REA College Hoensbroek biedt opleidingen aan in de richtingen ICT, webdesign, zakelijke dienstverlening en techniek. Alle opleidingen zijn branchegericht of Crebo-erkend. Als deze opleidingen te hoog gegrepen zijn voor de cursist, dan wordt een maatwerktraject samengesteld. De opleidingen zijn gericht op de directe inpasbaarheid op de werkvloer. Verder biedt REA College Hoensbroek flexopleidingen aan waarbij cursisten een deel van de opleiding bij het REA College volgen en een deel bij een ander opleidingsinstituut.

Deelnemers subsidieregeling

Op jaarbasis starten er in Hoensbroek ongeveer dertig à veertig leerlingen met een opleiding in het kader van de subsidieregeling. Sinds het begin van de regeling zijn er 162 leerlingen gestart: 76 in cluster 2 en 86 in cluster 3.

Verzorgingsgebied

REA College Hoensbroek bedient vooral cliënten uit de regio ten zuiden van de lijn Weert-Venlo.

Zorgaanbod

Indien noodzakelijk vanwege de reisafstand of handicapgerelateerde zaken kunnen cursisten tijdens de opleiding gebruikmaken van verblijfshuisvesting in Heerlen. Ook kan aanvullende dienstverlening georganiseerd worden, zoals woonbegeleiding, therapieën of psychosociale hulpverlening.

2.6.2 REA College Nijmegen en Groningen

Organisatie

De REA Colleges in Nijmegen en Groningen vallen formeel onder de Stichting Werkenrode Arbeidsintegratie, die op haar beurt weer onder Pluryn valt. Naast de twee hoofdlocaties zijn er nevenlocaties in Elst, Groesbeek en Leeuwarden. De subsidieaanvraag voor Groningen wordt ingediend door het REA College Nijmegen. Onder Pluryn valt ook de Werkenrode School, een school voor voortgezet speciaal onderwijs.

Doelgroep

REA College Nijmegen bedient van oudsher vooral jonggehandicapten met aangeboren afwijkingen, zoals autisme. De locaties in Groningen en Leeuwarden trekken in grote lijnen een vergelijkbare populatie.

Opleidingen

REA-cursisten kunnen verschillende mbo-opleidingen volgen, vooral trajecten op niveau 2 tot en met 4, soms op niveau 1, echter geen AKA-opleidingen. De opleidingen kunnen op verschillende manieren worden ingevuld, bijvoorbeeld door modulen die zijn ingekocht bij het reguliere mbo, deelcertificaten of branchegerichte certificaten. Het vakkenaanbod in Nijmegen (zakelijke dienstverlening, ICT, multimedia, metaal en groen) is wat breder dan in Groningen (zakelijke dienstverlening en ICT).

Deelnemers subsidieregeling

Jaarlijks stromen in het kader van de subsidieregeling tussen de vijftig en tachtig cursisten in, waarvan ongeveer de helft in klasse 2 en de helft in klasse 3.

Verzorgingsgebied

Het verzorgingsgebied van het REA College Nijmegen is Oost-Gelderland, Noordoost-Brabant en Noord-Limburg. Het verzorgingsgebied van het REA College Groningen zijn de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

Zorgaanbod

Pluryn ondersteunt jongeren en volwassenen met complexe zorgvragen op het gebied van wonen, werken, leren, dagbesteding en vrije tijd. Dit betekent dat bij aanvullende vragen van REA-cursisten op deze gebieden de expertise van Pluryn kan worden aangesproken, hetgeen, zeker in Nijmegen, ook geregeld gebeurt. Een deel van de vragen ligt op het terrein van zelfstandigheid en wonen.

Aanvullend aanbod

De REA Colleges in Nijmegen en Groningen bedienen niet alleen cursisten die onder de subsidieregeling vallen. Voorbeelden van aanvullend aanbod zijn de Talentenexpeditie (dat ook als zelfstandig product wordt aangeboden) en de ambulante begeleiding van deelnemers vanuit het mbo die bijvoorbeeld gebruik kunnen maken van beschermde stageplekken als opstap naar een externe stageplek. Specifiek voor Groningen is de begeleiding van studenten met een beperking in het hbo.

2.6.3 De Hoenderloo Groep

De Hoenderloo Groep, een instelling voor jeugdzorg, heeft voor het cohort 2011 een subsidieaanvraag ingediend voor klasse 2. UWV heeft een subsidie toegekend voor acht deelnemers. De Hoenderloo Groep is in 2011 onderdeel geworden van Pluryn.

Pluryn vernam pas na de fusie van de subsidietoekenning voor de Hoenderloo Groep. Pluryn meent dat de subsidie te laag is om de doelgroep van de regeling volgens de normen die zij hanteert op te leiden en aan het werk te krijgen. Het subsidiebedrag is namelijk minder dan een derde van het bedrag dat Pluryn voor dezelfde doelgroep had begroot en waarvoor UWV subsidie had verleend. Na overleg met UWV heeft UWV uitstel verleend, de plaatsen kunnen tot juli 2012 worden benut. Waarschijnlijk ziet Pluryn echter af van het gebruik van de subsidie voor de Hoenderloo Groep.

2.7 Eega Plus

Organisatie

De Eega Groep is een zelfstandige stichting met een raad van bestuur en een raad van toezicht. Naast het scholingsinstituut Eega Plus maken ook Eega Expertise en het leerwerkbedrijf Potential4U deel uit van de Eega Groep.

Doelgroep

Eega biedt onderwijs aan mensen met een mentale of fysieke beperking die in theorie leerbaar zijn op minimaal mbo-niveau 1, maar door hun beperking geen regulier onderwijs kunnen volgen.

Opleidingen

Eega biedt opleidingen in de sectoren Zorg, Grafisch, ICT, Verkoop, Administratief, Secretarieel en Groenvoorziening. De opleidingen zijn meestal gericht op mbo-diploma's niveau 2 en 3 of het behalen van branche-erkende certificaten. Coping en handicapmanagement zijn belangrijke onderdelen van de opleidingen.

Deelnemers subsidieregeling

In het eerste jaar van de subsidieregeling had Eega geen instroom. In de jaren daarna is de instroom toegenomen van 25 naar 40 cursisten op jaarbasis. Ongeveer twee derde van de cursisten behoort tot klasse 3.

Verzorgingsgebied

Eega Plus is gevestigd in Deventer. Eega bedient vooral cursisten uit Overijssel, Noord-Gelderland en Oost-Utrecht. Eega gaat uit van een maximale reistijd van vijf kwartier.

Zorgaanbod

Handicapmanagement is een rode draad in de dienstverlening van Eega: leren omgaan met de handicap zodat deze niet belemmert in de maatschappij. Het gaat om acceptatie en minder leunen op zorgbehoefte en voorzieningen. Aan Eega zijn een psycholoog, een fysiotherapeut en een ergotherapeut verbonden, die met de subsidieregeling worden gefinancierd. Buiten ADL-ondersteuning biedt Eega zelf verder geen zorg aan, maar werkt samen met

zorginstellingen die woonvoorzieningen, woonbegeleiding en jeugdzorg aanbieden.

2.8 Arcus College

Organisatie

Arcus is een regionaal opleidingscentrum (roc) met vestigingen in Heerlen, Sittard en Maastricht. Arcus bestaat uit vijf units, waarvan vier units beroepsonderwijs en de Unit Educatie/Trajectbureau waarbinnen onder meer de trajecten in het kader van de subsidieregeling worden uitgevoerd.

De Unit Educatie/Trajectbureau richt zich op 'specifieke doelgroepen' en is gevestigd in Heerlen. Opdrachtgevers van deze unit zijn sociale diensten, SW-bedrijven en gewone bedrijven. Het aanbod van de unit bestaat uit mbo niveau 1 en 2, inburgeringscursussen, NT-cursussen, vavo, loopbaanadvies, NT1 en educatie.

Binnen de unit Educatie/Trajectbureau zijn momenteel zo'n 2300 personen in opleiding of in traject, waarvan de helft jongeren en de andere helft volwassenen. Ongeveer 250 van de deelnemers binnen de unit (dus niet exclusief voor het scholingstraject waarvoor de subsidie wordt verstrekt) ontvangen een Wajong-uitkering. Een groot deel van deze deelnemers heeft een voorgeschiedenis in het vso. Daarnaast heeft de unit ook veel voortijdig schoolverlaters zonder Wajong-uitkering in traject.

Doelgroep

De cursisten die een opleiding volgen in het kader van de subsidieregeling worden doorverwezen door UWV of door zorginstellingen. De cursisten vormen qua beperkingen een gemêleerd gezelschap.

Opleidingen

De deelnemers aan de subsidieregeling kunnen gebruikmaken van alle opleidingen die de unit Educatie/Trajectbureau aanbiedt. Het gaat om mbo-opleidingen op niveau 1 en 2, altijd met het doel om een erkend mbo-diploma te laten halen. Het gaat om gemengde groepen: deelnemers van de subsidieregeling met deelnemers van andere trajecten van de unit. Momenteel volgen er deelnemers aan de subsidieregeling opleidingen in de horeca, zorg, administratie, bouw, schilderwerk en motorvoertuigen.

Deelnemers subsidieregeling

Arcus heeft voor het cohort 2011 subsidie gekregen voor de begeleiding van 34 jonggehandicapten, klasse 2.

Verzorgingsgebied

Het werkgebied van de unit Educatie/Trajectbureau is Zuid-Limburg.

Zorgaanbod

De unit Educatie/Trajectbureau heeft verschillende psychologen, schoolmaatschappelijk werkers, orthopedagogen en loopbaanadviseurs in dienst. De deelnemers die onder de subsidieregeling vallen, kunnen hiervan gebruikmaken.

2.9 De Kapstok/Mota

Organisatie

De Kapstok Leer-werktrajecten is een onderdeel van Attendiz. Attendiz is een school voor so en vso en heeft vestigingen in Enschede, Hengelo, Almelo en Losser.

De subsidieregeling wordt uitgevoerd door Mota, dat onder De Kapstok Leer-werktrajecten valt. Mota verzorgt leer-werktrajecten voor jongeren met psychiatrische stoornissen. De leer-werktrajecten zijn een onderdeel van het vso-aanbod van Attendiz. Er zijn binnen Mota honderd jongeren in traject. Er zijn ongeveer vijftien soorten leer-werktrajecten (richtingen).

Doelgroep

Voorafgaand aan de subsidieaanvraag heeft Mota dertig jongeren geïdentificeerd die kans hadden op uitstroom naar werk en tegelijkertijd de capaciteiten hadden om een diploma te halen. Attendiz zag geen mogelijkheden om deze leerlingen een diploma te laten halen en aan het werk te krijgen met alleen de vso-bekostiging. De opleiding van deze jongeren wordt dus gefinancierd uit vso-gelden, aangevuld met geld uit de subsidieregeling. De extra kosten voor de arbeidsmarktgerichte leerweg (praktijklokalen, machines, examengelden (roc, branchecertificaten) en extra stagebegeleiding worden gefinancierd vanuit de subsidieregeling. De deelnemers aan de subsidieregeling zijn zonder uitzondering jongeren met een stoornis in het autistisch spectrum.

Opleidingen

De deelnemers aan de subsidieregeling volgen een vso-opleiding binnen Attendiz. Het gaat om de arbeidsmarktgerichte leerweg. Deelnemers aan de subsidieregeling kunnen alle richtingen/soorten leer-werktrajecten volgen die De Kapstok aanbiedt.

De opleidingen worden door Mota zelf uitgevoerd en zijn gericht op een mbo-diploma niveau 1 of 2 of een erkend branchecertificaat. Het gaat om complete mbo-diploma's, zonder vrijstellingen. De examens worden ingekocht bij het roc of een brancheorganisatie.

Deelnemers subsidieregeling

Mota heeft voor het cohort 2011 subsidie gekregen voor de begeleiding van dertig jonggehandicapten, in klasse 2.

Verzorgingsgebied

Mota is gevestigd in Almelo. De cursisten komen uit de regio Twente/Oost-Gelderland.

Zorgaanbod

De Kapstok heeft een schoolmaatschappelijk werker en een orthopedagoog in dienst. Zij ondersteunen alle deelnemers aan de leer-werktrajecten van De Kapstok. De Kapstok biedt geen woonvoorzieningen.

2.10 Samenwerking

Samenwerking binnen REA College Nederland

De vereniging REA College Nederland treedt op als belangenbehartiger voor haar leden. De leden zijn zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van de opleidingstrajecten met de daarbij behorende financiële risico's. Samen bieden de leden een scala aan producten aan, die soms specifiek zijn voor één van de instituten, maar soms ook door alle instituten worden ingezet. In de praktijk wordt een product wel door één van de (vestigingen van de) organisaties ontwikkeld en vervolgens gedeeld met de andere organisaties.

Zoals we al eerder aangaven, opereert het REA College bij de subsidie-aanvragen als een samenwerkingsverband dat vanuit de vier samenwerkende partners ieder een aanvraag doet. In de verschillende aanvragen worden dezelfde plaatsingscijfers en prijzen geoffreerd. Hiermee wordt voorkomen dat door onderlinge concurrentie één of meer van de instellingen geen subsidie krijgt. De leden van het REA College komen op deze manier altijd op dezelfde plaats in de rangorde bij de subsidietoekenning, waardoor de subsidie wordt verdeeld naar rato van het aantal deelnemers.

Binnen de vereniging zijn afspraken gemaakt over een meer gerichte opvang van cursisten met specifieke beperkingen: visueel gehandicapten worden bij Bartiméus geplaatst.

In het verleden is door de verschillende scholingsinstituten wel gesproken over fusering. De scholingsinstituten meenden echter dat ze te verschillend zijn om in één geheel op te gaan. Hoewel de publiciteit (vormgeving, website, et cetera) vanuit het kantoor in Ermelo wordt geregeld, zijn de scholingsinstituten zelfstandig en dragen zij elk hun eigen identiteit uit.

Samenwerking met het vso

REA College Nijmegen, Bartiméus en Heliomare kennen binnen de bredere organisatie hun eigen vso-scholen. Attendiz, waaronder De Kapstok valt, is zelf een vso-school. Alleen Eega en Hoensbroek hebben zelf geen vso-school binnen hun organisatie.

De samenwerking met het voortgezet speciaal onderwijs (vso) heeft doorgaans betrekking op de instroom in het scholingsinstituut. Hierbij gaat het meestal om contacten binnen het regionale netwerk. De activiteiten richten zich op voorlichting en werving. In een enkel geval is er sprake van samenwerking in de uitvoering van groen- en metaalopleiding. We zien geen verschillen tussen de samenwerking met vso-scholen in de eigen organisatie en met vso-organisaties buiten de organisatie. Een uitzondering daarop is De Kapstok. Attendiz gebruikt de subsidie als aanvulling op de vso-bekostiging. De deelnemers van De Kapstok zijn dus vso-leerlingen.

Samenwerking met het mbo

De contacten met het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zijn, in vergelijking met de contacten met vso-scholen, meer omvattend. Het gaat enerzijds om de samenwerking ten dienste van de uitvoering van de subsidieregeling en anderzijds om samenwerking ter voorkoming van uitval uit het mbo.

Bij de samenwerking ten dienste van de uitvoering van de subsidieregeling gaat het om:

- werving: onder de uitval in het mbo bevinden zich potentiële cursisten (1);
- onderwijs: het volgen van onderwijsmodulen of de inkoop van examinering (2).

Deze vormen van samenwerking komen voor bij elk van de vijf traditionele scholingsinstellingen. De twee nieuwe scholingsinstellingen maken hier nauwelijks gebruik van: Arcus en De Kapstok werven niet bij roc's en beide verzorgen het onderwijs geheel zelf. Voor examinering maken zij overigens wel gebruik van het mbo.

Bij samenwerking ter voorkoming van uitval uit het mbo gaat het om (3):

- het voorkomen van uitval door middel van onder meer ambulante ondersteuning van mbo-leerlingen, de ondersteuning van het Steunpunt Studie en Handicap binnen de mbo-opleiding en de participatie in zorgadviesteams (ZAT's) van mbo-opleidingen;
- deelname aan werkgroepen bij het invullen van passend onderwijs.

Een voorbeeld van samenwerking ter voorkoming van uitval uit het mbo is het samenwerkingsverband van Bartiméus met ROC Midden Nederland in de pilot *Regulier waar het kan, specifiek waar het moet*. De doelstelling van de pilot is om jongeren met een functiebeperking te begeleiden naar betaald werk en het ontwikkelen van methodieken daarvoor. Het gaat met name om jongeren met een stoornis binnen het autistisch spectrum.

Een ander voorbeeld van samenwerking ter voorkoming van uitval uit het mbo is het convenant tussen het REA College Nijmegen en ROC Nijmegen, waarin afspraken zijn vastgelegd over de uitvoering van de zorgstructuur voor jonggehandicapten binnen het roc. Een coördinator vanuit het REA College begeleidt circa 150 studenten met een rugzakje. De primaire doelen hiervan

zijn om een beroepskwalificatie binnen het roc te realiseren en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten uit het mbo.

2.11 Conclusie

De subsidieregeling biedt ruimte voor uiteenlopende instellingen om voor subsidie in aanmerking te komen. Het is voor UWV moeilijk om subsidieaanvragen af te wijzen van instellingen waarvan men vermoedt dat de aanvrager zich op een lichtere doelgroep richt of waarvan het programma onvoldoende is aangepast aan de doelgroep van de regeling en/of de in de aanvraag opgenomen plaatsingspercentages niet realistisch zijn. Hiervoor ontbreken heldere criteria in de regeling.

De regeling biedt veel ruimte voor interpretatie over de doelgroep en het programma dat nodig is om die doelgroep te bedienen. Het gevolg is dat er grote prijsverschillen zijn tussen de instellingen. Het valt niet uit te sluiten dat de prijsverschillen (deels) het gevolg zijn van verschillende doelgroepen die de instellingen bedienen.

Het ontbreken van scherpe toelatingscriteria voor scholingsinstellingen en een heldere doelgroepafbakening kan er toe leiden dat in toekomstige subsidieronden meer of andere scholingsinstellingen de regeling voor klasse 2-deelnemers uit gaan voeren.

3 DE DEELNEMERS

3.1 Inleiding

De doelgroep van de subsidieregeling bestaat uit jonggehandicapten die ernstige belemmeringen ondervinden bij het volgen van regulier onderwijs. Een voorwaarde is dat reguliere onderwijsinstellingen niet in staat zijn om aan die belemmeringen tegemoet te komen door middel van materiële of onderwijskundige aanpassingen. Het ministerie van SZW spreekt daarom ook wel over een *'last resort'*.

In dit hoofdstuk geven we een antwoord op de vraag: Welke deelnemers vinden er in de praktijk hun weg naar de scholingsinstellingen en op welke wijze komen ze hier terecht? In paragraaf 3.2 beschrijven we de doelgroep van de subsidieregeling. Vervolgens gaan we in op de wijze waarop de instellingen deelnemers werven (3.3), het indicatieproces (3.4) en de rol die UWV daarin speelt (3.5). Vervolgens presenteren we in paragraaf 3.6 de belangrijkste kenmerken van de deelnemers. We sluiten dit hoofdstuk af met een paragraaf over het bereik van de regeling: wordt de beoogde doelgroep van de regeling bereikt?

De informatie in dit hoofdstuk is afkomstig uit de bestandsanalyse, het dossieronderzoek, gesprekken met de scholingsinstellingen en gesprekken met UWV.

3.2 Doelgroep subsidieregeling

In de subsidieregeling wordt onderscheid gemaakt tussen drie klassen van jonggehandicapten die van elkaar verschillen in de zwaarte van de belemmering die ze ervaren en de kosten die nodig zijn om de opleiding te kunnen verzorgen. Klasse 1, de jonggehandicapten met de minst zware problematiek, is per 1 januari 2008 komen te vervallen.¹ Aan klasse 1 zal daarom in dit rapport geen aandacht worden besteed.

In een bijlage bij de subsidieregeling is met de onderstaande tabel een beschrijving opgenomen van de twee overgebleven klassen. Bij de beoordeling of een jonggehandicapte is aangewezen op een scholingstraject moet worden vastgesteld in welke scholingsklasse hij/zij het traject gaat volgen. De jonggehandicapte moet 'in overwegende mate' voldoen aan de criteria van de scholingsklasse.

¹ Formeel is de subsidie voor klasse 1 op nul gesteld.

Tabel 3.1 Scholingsklassen van de subsidieregeling

Ernst handicap/ scholingsbehoefte	Klasse 2	Klasse 3
Lichamelijke, psychische of zintuiglijke belastbaarheid, mate van zelfredzaamheid	Belastbaarheid is beperkt, maar voorspelbaar en continu	Belastbaarheid is beperkt, onvoorspelbaar en discontinu
Persoonsgerichte zorg en begeleiding	Gemiddeld	Zwaar; bijv. er is sprake van zorgindicatie, therapie, bijzondere aandacht voor de handicap (handicap-management)
Groepsgrootte	Tot 8 personen	Tot 5 personen
Individuele werk/leerstructuur	Periodiek noodzakelijk	Intensief
Maximale opleidingsduur	2 jaar	2,5 jaar
Indicatie studiebelasting	3.200 uur studiebelasting	4.000 uur studiebelasting
Aanvullende persoonsgerichte aanpassingen en voorzieningen	In beperkte mate noodzakelijk	Programma wordt sterk bepaald door deze noodzakelijke aanpassingen en/of voorzieningen
Verzorging in opleiding en verblijfsvoorziening	–	Hulp bij algemene dagelijkse levensverrichtingen en/of voorbehouden medische handelingen voor cliënten met zware lichamelijke problematiek, en/of intensieve psychosociale begeleiding of therapie voor cliënten met zware psychiatrische aandoeningen
Intensieve arbeidsbemiddeling en nazorg (duur en frequentie)	Gemiddeld	Zwaar
Verblijfs- of vervoersvoorziening	Aangepast vervoer is aan de orde	Taxivervoer/rolstoeltaxi

3.3 Werving deelnemers

De deelnemers kunnen op verschillende manieren bij een scholingsinstituut terecht komen. Tabel 3.2 geeft een indicatie van de herkomst van deelnemers op basis van het dossieronderzoek dat is uitgevoerd bij de vijf traditionele scholingsinstituten.

Tabel 3.2 Wie verwijst cursisten door? (n=80)

Doorverwijzende instantie	Aantal
School voor vso	24
Mbo-instelling	17
Hulpverlener of ambulante begeleider	13
'Zelfmelder'	11
UWV	9
Overig	6

Bron: dossieronderzoek bij REA College en Eega, cohort 2008 en 2009

Vso en mbo

De vijf traditionele scholingsinstituten geven, zonder uitzondering, presentaties over hun scholingsaanbod, met name binnen het vso en het mbo waaruit de meeste deelnemers afkomstig zijn. Veel deelnemers stromen rechtstreeks in vanuit het vso of na uitval uit het mbo. De contacten met het mbo zijn doorgaans intensiever dan met het vso. De scholingsinstituten lijken ook wat dichter op het mbo te zitten, zowel om uitval te voorkomen als om onder de uitvallers de mogelijke deelnemers aan de subsidieregeling op te vangen.

Alle deelnemers van De Kapstok zijn, zoals gezegd, leerlingen van een van de vso-scholen van Attendiz, waarvan De Kapstok een onderdeel is. De deelnemers waren voorafgaand aan de subsidieaanvraag al geïdentificeerd en zijn niet extern geworven. De deelnemers van Arcus, unit Educatie/Trajectbureau, komen niet uit het mbo, ondanks het feit dat de unit een onderdeel van een roc vormt.

Hulpverleners

Naast de contacten met mbo en vso onderhouden de scholingsinstituten een breed netwerk met organisaties die contacten met mogelijke deelnemers onderhouden. Genoemd werden onder meer Stichting MEE, Jeugd GGZ en voorzieningen voor begeleid wonen. Werving van mogelijke deelnemers is een belangrijke reden om deze contacten te onderhouden, maar niet de enige. Een ander motief is bijvoorbeeld het aanbod van aanvullende ondersteuning dat deze organisaties aan de deelnemers kunnen bieden. Bij Arcus komt bijna de helft van de deelnemers via dit soort instellingen in contact met de opleiding.

Zelfmelders

Een kleine groep jonggehandicapten is zelf op zoek naar ondersteuning bij het zoeken naar een opleiding of werk en meldt zich 'spontaan' bij het scholingsinstituut aan of komt met zijn of haar ouders naar een van de voorlichtingsdagen. Het initiatief ligt in dit geval bij de deelnemer. Het aantal zelfmelders varieert per instelling.

UWV

Een beperkt deel van de deelnemers wordt door UWV doorverwezen naar de scholingsinstituten. Ook hierbij treden grote verschillen op tussen de instituten. Sommige scholingsinstellingen merken op dat er zelden of nooit deelnemers via UWV bij het instituut komen, bij andere daarentegen komen deelnemers regelmatig via UWV binnen. Bij Arcus is zelfs de helft van de deelnemers door

UWV doorverwezen. De verschillen in de relatie tussen scholingsinstituten en UWV zijn regionaal bepaald en soms persoonsgebonden. Een scholingsinstituut kan met het ene kantoor intensievere betrekkingen onderhouden dan met andere kantoren binnen de regio.

Er zijn verschillende redenen aan te wijzen waarom UWV slechts een beperkt aantal deelnemers doorverwijst. In de eerste plaats is de doelgroep van de regeling klein: per jaar is er plaats voor ongeveer honderd deelnemers per klasse. De arbeidsdeskundigen komen dan ook hooguit enkele kandidaten per jaar tegen. Als gevolg hiervan is het onder arbeidsdeskundigen niet algemeen bekend dat de regeling een mogelijkheid kan zijn voor jongeren met specifieke beperkingen. In de tweede plaats melden scholingsinstellingen dat arbeidsdeskundigen van UWV de trajecten soms 'te duur' vinden. Arbeidsdeskundigen menen wel eens, ten onrechte, dat de bekostiging ten koste gaat van het reguliere re-integratiebudget. Een laatste reden ligt besloten in het gegeven dat het behalen van een beroeps- of startkwalificatie geen doel is van de reguliere activiteiten van UWV: het gaat arbeidsdeskundigen doorgaans om de snelste weg naar werk.

3.4 Het indicatieproces

In deze paragraaf komt het indicatieproces aan bod dat voorafgaat aan de instroom van cursisten in de scholingstrajecten van de subsidieregeling. We gaan eerst in op de formele rol van UWV in het indicatieproces (3.4.1). Vervolgens beschrijven we de indicatieprocessen van achtereenvolgens de scholingsinstellingen van het REA College (3.4.2), Eega (3.4.3), Arcus (3.4.4) en De Kapstok (3.4.5).

3.4.1 De rol van UWV in het indicatieproces²

In de subsidieregeling zijn de volgende voorwaarden opgenomen voor toegang tot de regeling:

- Het moet gaan om 'jongeren in de zin van de Wet Wajong, jonggehandicapten van zestien of zeventien jaar in wachtijd voor de Wajong of jonggehandicapten in wachtijd voor de Wajong die tijdens hun studie arbeidsongeschikt zijn geraakt. Met ingang van de nieuwe Wajongwet in 2010 mag de regeling niet meer worden toegepast voor iemand die nog in de wachtijd zit en daarom (nog) niet als jonggehandicapte kan worden aangemerkt. De instroomleeftijd voor de regeling is daarmee verhoogd naar achttien jaar.³

² Deze subparagraaf is gebaseerd op de 'Samenvatting en werkwijze subsidieregeling Scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen' van UWV.

³ REA College Nederland geeft aan dat sinds 2010 de subsidieregeling ook toegankelijk is voor jongeren zonder Wajonguitkering, mits er ernstige scholingsbelemmeringen zijn vastgesteld. Vooralsnog gaat het om kleine aantallen jongeren, maar dit aantal neemt wel toe.

- De jongeren ondervinden ‘ernstige belemmeringen’ bij het deelnemen aan een reguliere opleiding. Instellingen voor regulier onderwijs kunnen niet aan die belemmeringen tegemoetkomen door middel van materiële of onderwijskundige aanpassingen.
- Met de regeling kan maatwerk geboden worden voor jonggehandicapten voor wie in de regel een integraal aanbod van scholing, zorg, re-integratie en arbeidsbemiddeling nodig is.
- In tabel 3.1 is benoemd welke ondersteuningsbehoeften de twee onderscheiden klassen 2 en 3 moeten hebben om in aanmerking te komen voor de subsidieregeling. Jongeren moeten ‘in overwegende mate’ voldoen aan deze criteria.

Initiatief bij UWV of scholingsinstelling

Arbeidsdeskundigen van UWV kunnen zelf het initiatief nemen om een klant voor te dragen voor een traject in het kader van de subsidieregeling. In dat geval heeft de arbeidsdeskundige ‘een beoordelende rol’. Daarnaast kunnen de scholingsinstellingen zelf jongeren voordragen voor de subsidieregeling; dan heeft de arbeidsdeskundige van UWV ‘een toetsende rol’.

In de eerste jaren van de subsidieregeling had UWV de intentie ‘om het voorstel van de scholingsinstelling en de wens van de cliënt te volgen, tenzij de onderbouwing van het voorstel niet plausibel is’. Deze werkwijze was het gevolg van het feit dat het aantal beoogde deelnemers aan de subsidieregeling in die tijd bij lange na niet gehaald werd. Het REA College Nederland geeft aan dat deze werkwijze nog steeds wordt gevolgd.

Gebruik scholingsprotocol

Volgens de officiële werkwijze van UWV moeten arbeidsdeskundigen eerst op basis van het scholingsprotocol vaststellen of scholing noodzakelijk, mogelijk en betaalbaar is. Wanneer dit het geval is en de klant voldoet aan de bovenstaande criteria van de regeling, kan de jongere worden doorverwezen naar één van de scholingsinstellingen. In de praktijk speelt het scholingsprotocol een beperkte rol: arbeidsdeskundigen maken doorgaans geen gebruik van het scholingsprotocol om vast te stellen welke klanten in aanmerking komen voor de subsidieregeling.

Registratie

UWV geeft geen specifieke beschikking af wanneer een jongere wordt toegelaten tot een traject in het kader van de subsidieregeling. Zoals bij alle klanten waarvoor UWV de re-integratieverantwoordelijkheid heeft, wordt voor de klant een participatieadvies (nieuwe Wajong) of werkplan (oude Wajong) opgesteld.⁴ Voor klanten waarvoor UWV re-integratieondersteuning inkoop, stelt de partij waarbij de inkoop plaatsvindt een re-integratieplan op. In het kader van de subsidieregeling stelt de scholingsinstelling het re-integratieplan

⁴ Participatieadvies en werkplan zijn beschikkingen, omdat de klant hiertegen in beroep kan gaan.

op en dient dit plan in bij UWV. Bij goedkeuring door UWV is het plan dat de scholingsinstelling heeft opgesteld een beschikking.

Een specifieke registratie van toekenningen en afwijzingen in het kader van de subsidieregeling vindt niet plaats. Omdat UWV aan alle subsidiecohorten, per klasse, een apart contractnummer verbindt, kan wel gemonitord worden hoeveel klanten, per subsidiecohort per klasse, er jaarlijks in de subsidieregeling instromen.

Instreamonderzoek

Een onderdeel van de instroomprocedure is dat de scholingsinstelling het scholingsplan onderbouwt met relevante gegevens, vanuit een vorm van instroomonderzoek verkregen. Als een uitgebreid onderzoek noodzakelijk blijkt omdat er gerede twijfel bestaat over de schoolbaarheid, kan in overleg met UWV en de scholingsinstelling een uitgebreider onderzoek/assessment worden uitgevoerd op basis van een geaccordeerde offerte. Als dit onderzoek tot instroom in de subsidieregeling leidt, worden de kosten van dit onderzoek niet gedeclareerd. Voorbeelden van dit soort assessments zijn de quickscan van Eega, de Talentenexpeditie van het REA College Groningen en de voortrajecten van Arcus.

Participatieplan

Nadat een jongere is toegelaten tot een scholingstraject in het kader van de subsidieregeling, stelt de scholingsinstelling samen met de jongere een participatieplan op en dient dit in bij UWV.

3.4.2 Het indicatieproces bij de scholingsinstellingen van het REA College

De scholingsinstellingen volgen verschillende indicatieprocessen. Daarom maken we hieronder onderscheid in het indicatieproces van het REA College, Eega, Arcus en De Kapstok.

Het indicatieproces bij de scholingsinstituten die onder het REA College vallen, bestaat in grote lijnen uit de volgende stappen:

1. voorlichting;
2. intakegesprek;
3. vervolgonderzoek;
4. besluit UWV.

Hieronder beschrijven we deze vier stappen.

Ad 1 Voorlichting

Jongeren die belangstelling hebben voor het scholingstraject worden in de meeste gevallen uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst. Wanneer een jongere niet in staat is een bijeenkomst bij te wonen, wordt een individueel voorlichtingsgesprek geregeld. Wanneer een traject in het kader van de subsidieregeling passend lijkt, wordt de betreffende jongere uitgenodigd voor een intakegesprek.

Ad 2 Intakegesprek

In het intakegesprek wordt vastgesteld of de jongere voldoende gemotiveerd is om met het traject te starten. Daarnaast wordt bekeken of de ondersteuningsbehoefte van de jongere (voldoende) aansluit bij het ondersteuningsaanbod.

Jongeren worden doorgaans afgewezen omdat zij meer of andere begeleiding nodig hebben dan het scholingsinstituut kan bieden wanneer:

- de verwachting is dat de scholingsbelemmering een succesvolle afronding van het traject te zeer in de weg staat;
- de jongere cognitief niet in staat is om het opleidingsniveau te halen;
- plaatsing op de arbeidsmarkt niet realistisch is, bijvoorbeeld vanwege, psychiatrische problematiek.

Het intakegesprek heeft drie mogelijke uitkomsten:

- de jongere komt in aanmerking voor de subsidieregeling en wordt voorgedragen bij UWV;
- de jongere wordt afgewezen;
- er zijn nog te veel vragen en er is een vervolgonderzoek nodig.

De afwijzing wordt door het scholingsinstituut aan de jongere toegelicht en, volgens de scholingsinstellingen, meestal gevolgd door een verwijzing of een advies (bijvoorbeeld voor verder onderzoek).

Ad 3 Vervolgonderzoek

Een vervolgonderzoek wordt uitgevoerd als de ondersteuningsbehoefte van de jongere niet helemaal is uitgekristalliseerd of als onvoldoende duidelijk is welke opleidingsrichting het beste bij de jongere past. In individuele gevallen kan er nog gekozen worden voor een assessment om duidelijker te krijgen of een jongere op zijn plaats is binnen het scholingsinstituut en wat de jongere kan en wil.

Talentedexpeditie

Bij sommige instellingen vinden deze assessments standaard plaats, als geïntegreerd onderdeel van het scholingsaanbod. Zo neemt in Groningen ongeveer de helft van de potentiële deelnemers deel aan de Talentedexpeditie. Hierin wordt samen met de jongere uitgezocht welk werk en welke opleiding het beste bij hem of haar past. De Talentedexpeditie duurt acht weken, drie dagen per week. Deelname wordt vooraf aan UWV voorgelegd. Als de jongere na de Talentedexpeditie niet verder gaat met het subsidietraject, dan vergoedt UWV de deelname. Als de jongere wel verdergaat, dan wordt het als onderdeel gezien van het subsidietraject en worden er geen kosten bij UWV in rekening gebracht.

Ad 4 Besluit UWV

Wanneer het scholingsinstituut na de intake en het eventuele vervolgonderzoek meent dat ze een passend aanbod voor deze jongere heeft, wordt de jongere voorgedragen bij UWV. De scholingsinstellingen van het REA

College geven aan dat ongeveer de helft van de jongeren die zich bij het instituut hebben gemeld, ook daadwerkelijk wordt voorgedragen bij UWV. Vervolgens wordt het grootste deel van de aanvragen door UWV gehonoreerd. Navraag bij de scholingsinstituten leerde dat het percentage afwijzingen door UWV varieerde van nagenoeg nul tot maximaal twintig procent. UWV vraagt ten slotte om een participatieplan dat door middel van een formulier (*Re-integratieplan*) bij UWV wordt ingediend. Hierin wordt het opleidings-, zorg- en re-integratieaanbod voor de individuele cursist globaal beschreven.

3.4.3 Het indicatieproces bij Eega

Het indicatieproces bij Eega bestaat uit de volgende onderdelen:

1. voorlichting;
2. quickscan;
3. intensieve kennismaking (IK);
4. besluit UWV.

Ad 1 Voorlichting

Jongeren die interesse hebben in deelname aan het traject bij Eega worden gemeld bij de relatiemanager. Tijdens deze kennismaking wordt ongeveer de helft van de jongeren afgewezen. Een reden daarvoor kan zijn dat de jongere niet voldoet aan de criteria die aan de regeling zijn gesteld. Een deel van de jongeren wordt afgewezen omdat zij dermate zwaar beperkt zijn (en dan vaker op psychische gronden dan op fysieke gronden) dat het niet mogelijk is om het traject te doorlopen en af te sluiten met het behalen van de trajectdoelstellingen (een afgeronde opleiding en plaatsing in een baan). Een andere veelvoorkomende situatie is dat een jongere zelf kiest om niet in een traject te gaan, maar bijvoorbeeld naar een roc of een zorgtraject te gaan.

Ad 2 Quickscan

Voor de resterende helft wordt een verzoek ingediend bij het UWV voor deelname aan de *quickscan*. De helft van deze verzoeken wordt door het UWV geaccordeerd. UWV kan het verzoek afwijzen omdat de arbeidsdeskundige van mening is dat de jongere de kortste weg naar werk moet volgen, de jongere een WSW-indicatie heeft of dat de jongere al een ander traject doorloopt. Wanneer UWV wel akkoord gaat zet Eega de Quickscan in. Zo'n tachtig procent van de jongeren gaat na de Quickscan door naar de volgende fase, de Intensieve Kennismaking (IK).

Ad 3 Intensieve kennismaking

De intensieve kennismaking duurt een maand en omvat een scholingsassessment, een praktijkassessment en een arbeidsmarktoriëntatie, met onder meer als onderdelen: beroepskeuze, copingtraining, houdingsgerichte training, handicapmanagement en het maken van een scholingsplan. Deze fase resulteert in een werkontwikkelingsplan. Daarnaast wordt er op grond van de

intensiteit van de benodigde begeleiding bepaald of een jongere wordt voorgedragen voor klasse 2 of klasse 3.

Ongeveer tien procent van de jongeren valt na deze fase af. Redenen daarvoor zijn bijvoorbeeld dat de motivatie onvoldoende is, de belastbaarheid te laag is of dat er sprake is van een progressieve verslechtering. Jongeren kunnen er ook zelf voor kiezen om niet deel te nemen.

Ad 4 Besluit UWV

Het werkontwikkelingsplan wordt voor akkoord naar het UWV gezonden. Gezien het intensieve 'voortraject' komt het niet voor dat UWV in dit stadium nog jongeren afwijst. Van de jongeren die zich bij Eega melden, valt in totaal dus meer dan driekwart af.

3.4.4 Het indicatieproces bij Arcus

Het indicatieproces bij Arcus bestaat uit de volgende drie stappen:

1. voorlichting;
2. voortraject;
3. besluit UWV.

Ad 1 Voorlichting

Voor de jongeren die zich bij Arcus melden voor een traject in het kader van de subsidieregeling wordt bij UWV toestemming gevraagd voor deelname aan een voortraject.

Ad 2 Voortraject

Voor ongeveer de helft van de jongeren die hebben geïnformeerd naar de subsidieregeling heeft UWV toestemming verleend voor deelname aan het voortraject. Impliciet heeft UWV daarmee al vastgesteld dat de jongeren tot klasse 2 van de regeling behoren. Gedurende het voortraject wordt met behulp van een assessment vastgesteld of de jongeren geschikt zijn voor een traject in het kader van de subsidieregeling. Het voortraject duurt acht weken en wordt vanuit de subsidieregeling gefinancierd.

Ongeveer 50 procent van de aangemelde jongeren valt gedurende het voortraject af om een van de volgende redenen:

- Jongere wordt door Arcus niet geschikt bevonden. Negatief advies aan UWV.
- UWV stelt vast dat de jongere niet in aanmerking komt voor de subsidieregeling.
- Jongere ziet zelf af van het traject.

Voor jongeren die door Arcus niet geschikt worden gevonden, geldt meestal dat de problematiek te complex is. In veel gevallen gaat het om de veerkracht van de omgeving, bijvoorbeeld de thuissituatie, om de intrinsieke motivatie, drugsproblematiek, psychische problemen of de financiële situatie.

Ad 3 Besluit UWV

De jongeren waarvan Arcus vaststelt dat ze voldoen aan de criteria van de subsidieregeling, worden voorgedragen aan UWV voor het formele besluit. In dit stadium wijst UWV geen jongeren meer af. Van de jongeren die zich bij Arcus melden, valt in totaal dus ruim zestig procent af.

3.4.5 Het indicatieproces bij De Kapstok

Binnen De Kapstok doorlopen de jongeren die zich aanmelden voor een leer-werktraject een proefperiode waarin wordt vastgesteld of ze geschikt zijn voor zo'n traject. Tijdens de proefperiode wordt vastgesteld wat de kansen van de jongere op de arbeidsmarkt zijn. De dertig jongeren van De Kapstok waarvoor de subsidie is aangevraagd, zaten op het moment van de aanvraag al in een leer-werktraject van De Kapstok. Formeel heeft er dus geen indicatieproces plaatsgevonden dat specifiek is voor de subsidieregeling. Wel zijn de jongeren voorgedragen aan UWV. UWV heeft geen van de dertig jongeren afgewezen.

3.5 Kenmerken van de deelnemers

Aantallen deelnemers

In tabel 3.3 zijn de aantallen deelnemers opgenomen van de cohorten 2006, 2007 en 2008 waarover de vijf traditionele scholingsinstellingen bij UWV subsidie hebben aangevraagd. Voor Werkenrode gaat het om de locaties in Nijmegen en in Groningen.

Tabel 3.3 Aantal deelnemers subsidieregeling cohorten 2006-2008

	2006 klasse 2	2006 klasse 3	2007 klasse 2	2007 klasse 3	2008 klasse 2	2008 klasse 3	Totaal klasse 2	Totaal klasse 3	Totaal
Bartiméus	11	0	9	10	16	11	36 (63%)	21 (37%)	57 (100%)
Eega	0	0	20	4	10	26	30 (50%)	30 (50%)	60 (100%)
Heliomare	0	0	13	25	15	24	28 (36%)	49 (63%)	77 (100%)
Hoensbroek	1	1	5	9	13	15	19 (43%)	25 (57%)	44 (100%)
Werkenrode	11	18	17	25	37	45	65 (42%)	88 (58%)	153 (100%)
Totaal	23	19	64	73	91	121	178 (46%)	213 (54%)	391 (100%)

* Bron: UWV, informatie uit afrekeningen

Uit tabel 3.3 blijkt dat met name in 2006, het eerste jaar van de nieuwe subsidieregeling, de aantallen deelnemers beperkt waren. In de daaropvolgende jaren zijn de aantallen deelnemers die bij de scholingsinstellingen zijn gestart flink toegenomen: in 2006 zijn er 42 deelnemers gestart, in 2007

137 en in 2008 212. Van de in totaal 391 deelnemers waren iets minder dan de helft (46%) klasse-2-deelnemers en de rest (54%) klasse-3-deelnemers.

Wanneer we naar de afzonderlijke scholingsinstellingen kijken, zien we dat Bartiméus relatief veel klasse-2-deelnemers in traject heeft gehad en Heliomare juist relatief veel klasse-3-deelnemers.

Toewijzing deelnemers aan cohorten

Tot 2011 werden deelnemers in een afrekening meegenomen wanneer zij hun trajectresultaat hadden gerealiseerd binnen de bij het instroomcohort behorende plaatsingsperiode. Er werd dus niet gekeken of het tijdstip van instroom binnen het cohortjaar viel. Hierdoor konden de scholingsinstellingen deelnemers doorschuiven naar een volgend contractjaar of al in een voorgaand contractjaar in de afrekening opnemen. De budgetruimte kon op deze manier optimaal worden benut. Met ingang van het cohort 2011 is dit niet meer mogelijk: alleen deelnemers die in het cohortjaar zijn ingestroomd mogen in de betreffende afrekening worden opgenomen. De scholingsinstellingen ervaren dit als een teruggang in de flexibiliteit.

Geslacht

In tabel 3.4 is zichtbaar dat ongeveer driekwart van de deelnemers man is en een kwart vrouw. Het aandeel mannen in de deelnemersgroep is flink groter dan in de nieuwe instroom in de Wajong. In de periode 2002-2006 was het aandeel mannen in de instroom in de Wajong namelijk 57 procent.⁵

Tabel 3.4 Geslacht deelnemers cohorten 2006-2008

Geslacht	2006 (n=40)	2007 (n=126)	2008 (n=199)	Totaal (n=365)
Man	75%	71%	72%	72%
Vrouw	25%	29%	28%	28%

Bron: bestandsanalyse

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers bij aanvang van het traject is 21 jaar (tabel 3.5). Ruim de helft van hen is jonger dan twintig jaar.

⁵ UWV: Kenniscahier 07-01 De groei van de Wajonginstroom, 2007, p.32.

Tabel 3.5 Leeftijd deelnemers cohorten 2006 - 2008

Leeftijd	2006 (n=40)	2007 (n=126)	2008 (n=199)	Totaal (n=365)
16 - 20	53%	59%	52%	54%
21 - 25	40%	32%	38%	36%
> 25	8%	10%	10%	10%
Minimumleeftijd	17	16	16	-
Maximumleeftijd	27	34	46	-
Gemiddelde leeftijd (in jaar)	20,8	21,0	21,3	21,1
Standaarddeviatie	2,8	3,4	3,9	3,6

Bron: bestandsanalyse

Spreiding over Nederland

In tabel 3.6 zijn de deelnemers uit de cohorten 2006 tot en met 2008 opgenomen verdeeld over de provincies waarin zij woonden in 2012.⁶ Dit is in de laatste kolom van de tabel gerelateerd aan het totaal aantal Wajongers in de provincies. Hieruit blijkt dat de provincies Gelderland (30%), Noord-Holland (17%) en Limburg (10%) het sterkst zijn vertegenwoordigd onder de deelnemers.

Tabel 3.6 Woonplaats deelnemers cohorten 2006-2008

Provincie	Aantal deelnemers	Aantal Wajongers in 2009 ⁷	Aandeel deelnemers in totaal
Gelderland	109 (30%)	26.350	0,41%
Groningen	27 (7%)	9.548	0,28%
Limburg	37 (10%)	15.441	0,24%
Drenthe	17 (5%)	7.048	0,24%
Noord-Holland	61 (17%)	26.017	0,23%
Overijssel	34 (9%)	16.252	0,21%
Utrecht	22 (6%)	11.946	0,18%
Flevoland	4 (1%)	3.790	0,11%
Noord-Brabant	26 (7%)	25.094	0,10%
Friesland	9 (2%)	8.943	0,10%
Zuid-Holland	17 (5%)	31.750	0,05%
Zeeland	0 (0%)	3.830	0%
Buitenland en onbekend		6.075	--
Totaal	363 (100%)	192.084	0,19%

Bron: bestandsanalyse

⁶ Een opmerking die hierbij gemaakt moet worden, is dat een deel van de deelnemers voor de opleiding zijn verhuisd naar een locatie dichterbij de buurt van de scholingsinstelling. Voor zover deze deelnemers na afronding van de opleiding niet zijn teruggegaan naar de regio waar zij voor de start van de opleiding woonden, geeft deze tabel een vertekend beeld van de verzorgingsgebieden van de scholingsinstellingen.

⁷ Bron: UWV: Kennismemo 10/08, Regionale verschillen bij het beroep op de Wajong, 30 september 2010, p. 6.

Deze tabel levert de volgende observaties op:

- Twee derde van de deelnemers (66%) woont in vier provincies: Gelderland, Noord-Holland, Limburg of Overijssel, terwijl maar 44 procent van de Wajongers afkomstig is uit één van deze provincies.
- Daarentegen woont in de zeven provincies waar bijna de helft van de Wajongers (48%) woont, slechts een kwart van de deelnemers (26%). Het gaat om de provincies Drenthe, Utrecht, Flevoland, Friesland, Noord-Brabant, Zuid-Holland en Zeeland.
- De kans dat je als Wajonger aan een opleiding in het kader van de subsidieregeling begint, varieert van één op duizend of minder in Zeeland, Zuid-Holland, Friesland en Noord-Brabant tot meer dan vier op de duizend in Gelderland.
- Landelijk gezien ligt de deelname van Wajongers aan de regeling op 0,19 procent. In de provincie Gelderland is de deelname tweemaal zo hoog (0,41%). In de provincies Flevoland (0,11%), Noord-Brabant (0,10%), Friesland (0,10%) en Zuid-Holland (0,05%) blijft de deelname aan de regeling duidelijk achter bij het landelijke gemiddelde. Zeeland kende in deze periode zelfs geen enkele deelnemer aan de regeling.

Problematiek

In tabel 3.7 is een aantal kenmerken van deelnemers aan de subsidieregeling opgenomen op basis van bestandsinformatie van UWV. Daaruit blijkt dat vrijwel alle deelnemers Wajonger zijn. De meeste van hen zijn volledig arbeidsongeschikt (80-100%).⁸

⁸ Dit betekent dat deze jongeren zonder ondersteuning niet in staat zijn om het wettelijk minimumloon te verdienen. Met ondersteuning, zoals jobcoaching en/of loondispensatie, is een deel van hen wel in staat om te werken bij een reguliere werkgever.

Tabel 3.7 Kenmerken uitkering deelnemers cohorten 2006-2008

	2006 (n=40)	2007 (n=126)	2008 (n=199)	Totaal (n=365)
<i>Uitkering</i>				
Wajong	98%	98%	97%	98%
Geen UWV-uitkering	2%	2%	3%	2%
<i>Ao-percentage</i>				
80% - 100%	100%	98%	97%	98%
65% - 80%	-	1%	-	<1%
45% - 55%	-	1%	2%	1%
35% - 45%	-	1%	1%	<1%
<i>Diagnosecode</i>				
Psychische stoornissen en gedragsstoornissen	43%	61%	62%	59%
Ziekten van het zenuwstelsel	10%	9%	11%	10%
Congenitale afwijkingen en chromosoomafwijkingen	8%	11%	7%	9%
Ziekten van oog en adnexen	15%	7%	5%	6%
Letsel en andere gevolgen van uitwendige oorzaken	8%	5%	4%	5%
Overig	16%	7%	11%	11%

Bron: bestandsanalyse

In tabel 3.7 zijn de officiële diagnosecategorieën van UWV opgenomen. Daaruit blijkt dat bij het merendeel van de deelnemers, bijna zestig procent, als hoofddiagnose een psychische of gedragsstoornis heeft. Hieronder vallen onder meer autisme, ADHD, ADD en psychiatrische aandoeningen. Verder valt de beperking van tien procent van de deelnemers onder de categorie 'ziekten van het zenuwstelsel'. Dit gaat onder meer om epilepsie, dyslexie en niet-aangeboren hersenletsel. Zes procent van de deelnemers is blind of slechtziend. De overige deelnemers hebben te maken met uiteenlopende fysieke beperkingen.

Op basis van het dossieronderzoek, een steekproef van deelnemers uit de cohorten 2008 en 2009, kunnen we de problematiek verder specificeren. Zie hiervoor tabel 3.8.

Tabel 3.8 Diagnose van deelnemers (n=80)

Diagnose	Aantal keren vastgesteld
Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)	49
Psychiatrische stoornis	7
Slechtziend	5
Niet-aangeboren hersenletsel (NAH)	4
Epilepsie	2
Non-verbale leerstoornis (NLD)	4
Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)	9
Attention Deficit Disorder (ADD)	3
Dyslexie	4
Overig fysiek	26
Overig ontwikkelingsstoornis	2
Totaal aantal keren diagnose vastgesteld*	115

Bron: dossieronderzoek cohort 2008 en 2009

* In bijna de helft van de onderzochte dossiers was er sprake van dat er bij één deelnemer meerdere diagnoses waren gesteld.

Uit tabel 3.8 blijkt dat de meerderheid van de deelnemers een stoornis in het autistisch spectrum (ASS, Asperger, PDD-NOS) heeft, vaak in combinatie met andere beperkingen. Daarnaast komen psychiatrische stoornissen en ADHD relatief vaak voor. Een derde van de deelnemers heeft mede te maken met lichamelijke problemen.

Naast deze diagnose is vaak sprake van aanvullende problemen. In tabel 3.9 is op basis van de dossiers van de deelnemers informatie over de aard van deze problematiek opgenomen.

Tabel 3.9 Aard van de problematiek van deelnemers (n=80)

Probleem	Aantal keren vastgesteld
Sociaal functioneren	24
Structuur	23
Concentratie	15
Zelfstandigheid	10
Onzeker/faalangst	10
Laag tempo	9
Fysiek minder belastbaar	9
Leerproblemen	7
Overprikkeling	6
Gedragsproblemen	6
Persoonlijke begeleiding noodzakelijk	5
Mentaal minder belastbaar	5
Informatieverwerking	5
Samenwerken	4
Motoriek	4
Inzicht in beperkingen	4
Geheugen	4
Totaal aantal keren problemen vastgesteld	150

Bron: dossieronderzoek cohort 2008 en 2009

Vrijwel alle deelnemers hebben te kampen met één of meer beperkingen of scholingsbelemmeringen waarvoor zij extra begeleiding nodig hebben. De problemen concentreren zich rond het vlak van sociaal functioneren, structuur en concentratie. Onder problemen met sociaal functioneren worden bijvoorbeeld verstaan: problemen in de interactie met anderen en niet in groepen kunnen functioneren. Daarnaast worden problemen als niet kunnen samenwerken, een gebrekkig inlevingsvermogen en conflicthantering genoemd. Relatief weinig jongeren zijn fysiek of mentaal minder belastbaar. Voor een deel van de jongeren geldt echter dat zij snel 'overbelast' zijn. Dit beeld van de deelnemers komt overeen met de observatie van de scholingsinstellingen zelf, die aangeven dat er vrijwel altijd sprake is van multiproblematiek, waaronder een gedragsstoornis.

Vooropleiding

In tabel 3.10 is de voorgeschiedenis van de deelnemers opgenomen op basis van bestandsinformatie van de scholingsinstellingen.

Tabel 3.10 Vooropleiding van deelnemers

Vooropleiding	Bartiméus (n=56)	Eega (n=52)	Heliomare (n=47)	Hoensbroek (n=41)	Werkenrode (n=144)	Totaal (n=340)
Regulier vo/mbo	4	11	20	8	21	64 (19%)
Vso	23 (41%)	12 (23%)	3 (6%)	5 (12%)	46 (32%)	89 (26%)
Uitval mbo	14 (25%)	25 (48%)	23 (49%)	21 (51%)	44 (31%)	127 (37%)
Uitval elders	12	4	0	1	19	36 (11%)
Anders	3	0	4	6	14	27 (8%)

Bron: bestandsanalyse

Ruim een derde van de deelnemers (37%) is uitgevallen uit een mbo-opleiding en een kwart van hen heeft een vso-opleiding gevolgd. Wanneer we kijken naar de afzonderlijke scholingsinstellingen, zien we dat Bartiméus relatief veel deelnemers vanuit het vso heeft (41%) en Heliomare (0%) en Hoensbroek (12%) juist relatief weinig. Daarentegen zijn relatief veel deelnemers van Eega, Heliomare en Hoensbroek (ongeveer de helft) uitvallers uit het mbo.

Over de deelnemers die direct vanuit het vso naar het scholingsinstituut doorstromen, geven de scholingsinstellingen zelf aan dat het gaat om een groep deelnemers waarvan zij inschatten dat een reguliere mbo-opleiding niet haalbaar is.

In het dossieronderzoek is ook gekeken naar het niveau van de vooropleiding van de deelnemers (zie tabel 3.11).

Tabel 3.11 Niveau voortraject deelnemers

Vooropleiding*	Aantal
Vso (niveau onbekend)	13
Vmbo	25
• waarvan 14 afkomstig uit het vso	
Havo	4
• waarvan 1 afkomstig uit het vso	
Vwo	2
Mbo	31
Hbo	5

Bron: dossieronderzoek cohort 2008 en 2009, n=80

* De in deze tabel genoemde opleidingen zijn vaak niet afgerond.

Uit tabel 3.11 blijkt dat ongeveer de helft van de deelnemers een vmbo-vooropleiding achter de rug heeft (al dan niet via een vso-opleiding), waarvan een relatief groot deel de theoretische leerweg.

Een relatief groot deel van de deelnemers (38%) is uitgevallen in het mbo. De oorzaken die hiervoor in de dossiers werden genoemd, waren divers en liepen uiteen van problemen met interactie of samenwerking met medeleerlingen tot een hoog verzuim en een te grote begeleidingsbehoefte. Volgens onze gesprekspartners van de scholingsinstituten is vooral de beroepspraktijkvorming (stages) een groot struikelblok. Tijdens de gesprekken met mbo-instellingen hebben we overigens geen ondersteuning voor deze opvatting gevonden. De scholingsinstellingen geven verder aan dat een deel van de voormalige mbo'ers heeft een verleden in het vso heeft.

De meerderheid van de deelnemers die een opleiding in het mbo hebben gevolgd, volgden een opleiding op niveau 2 of niveau 3. Onder de 31 deelnemers die een opleiding in het mbo hebben gevolgd, zijn er vijf die een diploma hebben behaald. Van de deelnemers die havo, vwo of hbo volgden, heeft er niet één de opleiding afgerond.

De scholingsinstellingen geven aan dat er vanuit het praktijkonderwijs weinig instroom is in de subsidieregeling. Dit komt doordat het cognitieve niveau van deze leerlingen te laag is voor een opleiding in de subsidieregeling.

Arcus en De Kapstok

Omdat de bovenstaande beschrijving van de deelnemers hoofdzakelijk is gebaseerd op informatie van de vijf traditionele scholingsinstellingen, gaan we hieronder nog kort in op de deelnemers van de twee nieuwe scholingsinstellingen Arcus en De Kapstok.

Arcus omschrijft de deelnemers in de subsidieregeling als heel divers van samenstelling. Het betreft onder meer cognitief beperkten, jongeren met een psychiatrische problematiek of een gedragsproblematiek en personen met een stoornis in het autistisch spectrum. Daarnaast zijn er enkele deelnemers met (niet hele zware) fysieke beperkingen. Vaak is er sprake van multi-

problematiek. Er is geen enkele groep binnen de deelnemersgroep van Arcus die er uitspringt. Binnen het traject van Arcus komen nauwelijks jongeren voor met mbo-verleden. Slechts een enkeling is uitgevallen bij Arcus en vervolgens opgenomen in het traject.

De Kapstok heeft voorafgaand aan de subsidieaanvraag dertig jongeren geïdentificeerd uit de groep vso-leerlingen die een leer-werktraject volgden, die kans hadden op uitstroom naar werk en tegelijkertijd de capaciteiten hadden om een diploma te halen. De deelnemers aan de subsidieregeling bij De Kapstok zijn zonder uitzondering jongeren met een stoornis in het autistisch spectrum.

Achtergronden instroomleeftijd

Het is de vraag waarom de jongeren die instromen in de subsidietrajecten gemiddeld 21 jaar zijn (zie tabel 3.5). Je zou immers verwachten dat uitvallers uit het mbo gemiddeld een stuk jonger zijn. Hiervoor zijn de volgende verklaringen:

- Een kwart van de deelnemers is afkomstig uit het vso, waar leerlingen kunnen blijven tot hun twintigste jaar.
- Jongeren komen in aanmerking voor de subsidieregeling als zij Wajonger zijn. Het recht op Wajong ontstaat op achttienjarige leeftijd. Overigens is de minimumleeftijd waarop jongeren kunnen instromen in de subsidieregeling ook achttien jaar. Jongeren die voor hun achttiende uitvallen uit het mbo, kunnen dus niet direct doorstromen naar de subsidieregeling.
- Het komt regelmatig voor dat mbo-instellingen jongeren met een beperking voor wie duidelijk is dat zij niet in staat zijn via het reguliere programma een diploma te halen te lang vasthouden. Deze jongeren vallen daardoor pas tegen het einde van de mbo-opleiding uit.
- Tot slot is er een groep jongeren die na uitval uit het reguliere onderwijs verdwijnen doordat zij zich afsluiten van de buitenwereld en in een isolement terechtkomen. Deze jongeren kunnen uiteindelijk door een hulpverlener worden gewezen op het subsidietraject. Uit tabel 3.2 blijkt dat een op de zes jongeren door een hulpverlener wordt doorverwezen.

3.6 Conclusies

De doelgroep wordt in de subsidieregeling vrij algemeen beschreven als 'jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen'. Dit wordt in de regeling niet verder gespecificeerd naar kenmerken van deze jonggehandicapten. Wel worden de ondersteuningsbehoeften van de twee onderscheiden klassen benoemd. Dus niet de kenmerken van de potentiële deelnemers, maar de kenmerken van het benodigde programma zijn het uitgangspunt van de regeling.

De scholingsinstellingen werven de deelnemers via drie kanalen: vso-scholen, mbo-scholen en hulpverleningsinstellingen. De rol van UWV als doorverwijzer varieert en is beperkt. UWV registreert toekenningen en afwijzingen van subsidies niet.

De indicatie van jongeren voor de regeling ligt grotendeels bij de scholingsinstellingen zelf. De scholingsinstellingen steken veel tijd in de indicatieprocessen waarvan vaak een assessment van vier tot acht weken deel uitmaakt. In deze indicatieprocessen valt de helft tot driekwart van de jongeren die zich melden voor de subsidieregeling af. De rol van UWV is vooral toetsend. Daarnaast neemt UWV vooraf de besluiten tot deelname aan de assessments.

De deelnemers aan de subsidieregeling zijn in driekwart van de gevallen man en gemiddeld 21 jaar oud. Een derde van hen heeft mbo als vooropleiding, een kwart VSO. De deelnemers hebben meestal geen diploma gehaald en hebben tijdens hun scholingsloopbaan te maken gehad met allerlei problemen.

De grote meerderheid van de deelnemers heeft een stoornis in het autistisch spectrum, vaak in combinatie met andere beperkingen. Daarnaast komen fysieke beperkingen, ADHD en psychiatrische stoornissen relatief vaak voor. Meestal gaat het om meervoudige problematiek waarbinnen gedragsproblemen een onderdeel zijn.

Wanneer we kijken naar de spreiding van de deelnemers over het land, valt op dat twee derde van de deelnemers afkomstig is uit Gelderland, Noord-Holland, Limburg of Overijssel. De kans dat je als Wajonger aan een opleiding in het kader van de subsidieregeling begint, varieert van één op de duizend of minder in Zeeland, Zuid-Holland, Friesland en Noord-Brabant tot meer dan vier op de duizend in Gelderland.

Hieruit kunnen we concluderen dat het bereik van de subsidieregeling beperkt is. Het bereik is afhankelijk van de locatie van de scholingsinstellingen, het netwerk dat deze instellingen hebben om deelnemers te werven en de samenwerking met UWV. Als het bereik van de regeling in het hele land gelijk zou zijn aan het bereik in Gelderland, zou het aantal deelnemers twee keer zo hoog zijn.

Daarnaast heeft ook het type scholingsinstelling dat de subsidieregeling uitvoert invloed op het bereik van de regeling. Er is immers één regio waar een vso-instelling de subsidie gebruikt om vso-leerlingen toe te leiden naar werk.⁹ Daarnaast is er één regio waar een roc de subsidieregeling uitvoert. Wanneer deze praktijk zich uitbreidt naar andere regio's, zal het aantal deelnemers zich

⁹ Veel vso-scholen zijn nog niet echt begonnen met arbeidstoeleiding als onderdeel van het onderwijs of doen dit op zeer beperkte schaal. Een aantal vso-scholen gebruikt andere additionele middelen om arbeidstoeleiding te financieren, waaronder ESF-middelen en gemeentelijke financiering.

waarschijnlijk vereenvoudigen, wanneer het budget hiervoor ruimte zou bieden.

4 HET AANBOD VAN DE SCHOLINGSINSTELLINGEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven wij het aanbod van de scholingsinstituten in het kader van de subsidieregeling. Het doel van de programma's is het behalen van een diploma en het verwerven van een baan. Kenmerkend is een geïntegreerd aanbod van opleiding, re-integratie en zorg met intensieve begeleiding. De subsidietrajecten bieden ruimte voor kleine groepen, een intensief contact met de jongeren en maatwerk voor elke jongere. We gaan in dit hoofdstuk in op de opleiding (paragraaf 4.2), het re-integratieaanbod (paragraaf 4.3), de intensieve begeleiding (paragraaf 4.4) en de additionele zorg (paragraaf 4.5).

In het tweede deel van dit hoofdstuk maken we een vergelijking met het aanbod van reguliere mbo-opleidingen (paragraaf 4.6) en met het aanbod van een aantal gespecialiseerde re-integratiebedrijven (paragraaf 4.7). Tot slot gaan we in op de kosten van de trajecten in het kader van de subsidieregeling (paragraaf 4.8).

Bij het schrijven van dit hoofdstuk hebben we gebruikgemaakt van informatie afkomstig uit gesprekken met de scholingsinstellingen, Steunpunten Studie en Handicap van mbo-instellingen en een aantal re-integratiebedrijven. Verder hebben we gebruikgemaakt van de informatie die de scholingsinstellingen ons na de tweede klankbordgroepvergadering hebben verstrekt. Waar dat zinvol was, is deze informatie aangevuld met gegevens uit de bestandsanalyse.

4.2 De opleidingen

De start van het traject

Nadat een deelnemer in traject is genomen, wordt samen met de deelnemer een persoonlijk opleidings- en ontwikkelplan (POOP) of een variant daarop (zo kent Eega het werkontwikkelplan) opgesteld. In dit plan wordt vastgelegd welke opleiding, trainingen en stages de deelnemer gaat volgen, welke aanvullende ondersteuning nodig is en welke tussenstappen in de uitvoering van het plan worden gezet. In het vervolg van het traject houdt het scholingsinstituut samen met de deelnemer bij hoe de planning verloopt. Zo nodig wordt het plan bijgesteld.

Mogelijke opleidingen

Het doel van de opleidingen in het kader van de subsidieregeling, is dat de deelnemer een betaalde baan vindt. De opleiding is daar dan ook op gericht. Deelnemers kunnen de volgende soorten opleidingen volgen:

- Een opleiding gericht op een diploma op mbo-niveau 1 of 2. De deelnemer is ingeschreven bij een mbo-opleiding, terwijl de feitelijke opleiding plaatsvindt binnen het scholingsinstituut en de examinering (formeel) door de mbo-instelling wordt gedaan. Van de traditionele scholingsinstituten verzorgt alleen REA College Hoensbroek zelf volledig Crebo-gecertificeerde opleidingen.¹ De beide ‘nieuwe’ scholingsinstituten (Arcus en De Kapstok) bieden crebo-gecertificeerde opleidingen op niveau 1 en 2 aan. Arcus verzorgt deze opleidingen geheel zelf, De Kapstok moet de examinering inkopen bij het mbo.²
- Een opleiding gericht op deelcertificaten op mbo-niveau 2, 3 en 4. De certificering vindt plaats door één van de erkende certificerende organisaties, zoals bijvoorbeeld EXIN, CompTia, LOI of NTI.
- Een opleiding gericht op een branchecertificaat op mbo-niveau 2, 3 en 4. Naast de traditionele scholingsinstituten biedt ook De Kapstok deze opleidingen aan, zij het alleen op niveau 2.

Opleidingsrichtingen

Het opleidingsaanbod waaruit de deelnemers kunnen kiezen, is breed. De wijze waarop opleidingen worden aangeboden, is afgestemd op de mogelijkheden van de deelnemers. In de praktijk volgen de meeste deelnemers bij de vijf traditionele scholingsinstellingen een opleiding in de sectoren economie/administratie (36%) of ICT (30%). Zie tabel 4.1.

Tabel 4.1 Opleidingsrichtingen deelnemers cohorten 2006-2008

Opleidingsrichting	2006 (n=39)	2007 (n=124)	2008 (n=191)	Totaal (n=354)
Economie/administratie	26%	39%	37%	36%
Techniek/logistiek	8%	19%	13%	14%
Grafisch	10%	6%	8%	8%
Zorg/welzijn	0%	3%	4%	3%
ICT	41%	23%	31%	30%
Anders	15%	11%	7%	9%

Bron: bestandsanalyse

Het dossieronderzoek³ bevestigt het beeld dat de meeste gevolgde opleidingen vallen binnen de sectoren economie/administratie en ICT. Van de tachtig deelnemers volgen respectievelijk 44 en 29 procent van de deelnemers een opleiding in deze sectoren.

¹ In het centraal register beroepsopleidingen (crebo) worden gegevens bijgehouden over beroepsopleidingen en bijbehorende opleidings- en exameninstellingen. Deze beroepsopleidingen zijn erkend door de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

² Reguliere mbo-opleidingen op niveau 3 en 4 duren te lang om binnen de subsidieregeling te worden afgerond.

³ Op basis van dossieronderzoek waarin in totaal tachtig dossiers uit de cohorten 2008 en 2009 zijn bestudeerd. Het betreft gesloten dossiers van vijf scholingsinstituten (Eega, Bartiméus, Heliomare, Hoensbroek en Nijmegen).

Niveau van de opleidingen

Tabel 4.2 geeft op basis van het dossieronderzoek een beeld van het niveau van de opleidingen die in het kader van de subsidieregeling worden gevolgd. Hieruit blijkt dat bijna de helft van de tachtig deelnemers een opleiding volgt op mbo-niveau 2 (of vergelijkbaar daarmee). Met het behalen van een diploma op niveau 2 beschikt de deelnemer over een startkwalificatie. Daarnaast volgt bijna een kwart van de deelnemers een opleiding op niveau 3. Bijna driekwart van de deelnemers volgt dus een opleiding op niveau 2 of 3. Daarnaast volgt één op de tien deelnemers een opleiding op niveau 1. Een opleiding op niveau 4 lijkt slechts voor een relatief klein deel van de deelnemers weggelegd.

Tabel 4.2 Niveau van de opleiding die de deelnemers hebben gevolgd

Mbo-niveau (of vergelijkbaar daarmee)	Aantal
Niveau 1	8
Niveau 2*	36
Niveau 3*	23
Niveau 4	4
Onbekend	9

Bron: dossieronderzoek cohort 2008 en 2009, n=80

* Waaronder een aantal deelnemers dat een aantal deelcertificaten op een hoger niveau heeft behaald.

Diploma's, certificaten en portfolio's

Uit het dossieronderzoek blijkt dat de opleidingen doorgaans leiden tot een erkend mbo-diploma, een erkend branchecertificaat of minimaal tot erkende deelcertificaten op één van de mbo-niveaus. In de praktijk wordt een diploma of branchecertificaat nog wel eens aangevuld met deelcertificaten op een hoger niveau.

Alle deelnemers bouwen een portfolio op met daarin ten minste een aantal deelcertificaten. In het portfolio is vastgelegd welke vakken een deelnemer succesvol heeft afgesloten en welke stages hij of zij heeft doorlopen. Het portfolio geeft daarmee een overzicht van wat een deelnemer kan. Voor veel werkgevers is een portfolio voldoende. Ook de erkende branchecertificaten staan bij werkgevers vaak in een goed aanzien.

Arcus en De Kapstok

Arcus verzorgt in het kader van de subsidieregeling opleidingen op mbo-niveau 1 of 2. Het aanbod van opleidingsrichtingen is breed en omvat administratie, bouw en infra, facilitair medewerker, horeca, kok, logistiek, metaal en electro, mobiliteit, motorvoertuigen, schilderwerk, techniek, toezicht en veiligheid, verkoopmedewerker, zorg en welzijn. De opleidingen van De Kapstok zijn gericht op het behalen van een mbo-diploma op niveau 1 of niveau 2 of op een erkend branchecertificaat.

Opleidingsduur

De opleidingsduur hangt onder meer af van het niveau van de opleiding. Een reguliere mbo-opleiding op niveau 2 duurt al twee tot drie jaar en past dus maar net in de maximale toegestane opleidingsduur in het kader van de subsidieregeling. In de praktijk kunnen deelnemers tijdens het traject aan een scholingsinstituut al veel deelcertificaten op dat niveau halen en bouwen zo een portfolio op dat qua niveau vergelijkbaar is met betreffende mbo-niveau. Een verschil met het reguliere mbo is dat er bijvoorbeeld geen examen is afgelegd in algemeen vormende vakken als Nederlands, Engels en wiskunde. Hierdoor is het scholingsinstituut in staat om de opleiding in een gecondenseerde (en dus verkorte) vorm aan te bieden.

Groepsgrootte

De norm die de subsidieregeling voorschrijft voor de groepsgrootte is acht personen voor klasse 2 en vijf personen voor klasse 3. In de praktijk is de groepsgrootte tijdens de opleiding variabel, maar doorgaans omvat een groep slechts een beperkt aantal deelnemers. Soms zitten er meer deelnemers in een 'klas', maar is iedereen met iets anders bezig. Het aantal deelnemers dat dezelfde opleiding volgt en tegelijkertijd in dezelfde opleidingsfase zit, is doorgaans heel klein. Daarnaast zijn er, op hetzelfde moment, vaak meer docenten voor de begeleiding van de deelnemers aanwezig.

4.3 Re-integratie

Werknemersvaardigheden

De stage hoort bij de beroepsopleiding, maar vormt tegelijkertijd een integraal deel van het re-integratietraject. "Als het tijdens de stage niet loopt, wordt re-integratie een ingewikkeld verhaal." De meeste deelnemers hebben, als ze bij het scholingsinstituut binnenkomen, geen arbeidsverleden en moeten zich de werknemersvaardigheden nog eigen maken. In vrijwel elk traject neemt het aanleren van werknemersvaardigheden daarom een belangrijke plaats in. Volgens de betrokken stagebegeleiders gebeurt dit niet alleen tijdens trainingen, maar vaker nog terloops, tijdens de begeleiding van de deelnemer, tijdens de opleiding of de stage.

Onderdelen re-integratieaanbod

In het aanbod zijn onderdelen die nagenoeg elke deelnemer krijgt, op welk scholingsinstituut hij of zij ook geplaatst is. Het gaat bijvoorbeeld om stages en sollicitatietraining en jobfinding. Het aanvullende aanbod is afhankelijk van de behoefte van de individuele deelnemer.

Tabel 4.3 geeft een indruk van de frequentie waarin de verschillende vormen van re-integratie aan de deelnemers worden aangeboden. Een kanttekening hierbij is dat het aanbod niet altijd goed zichtbaar was in de dossiers. Naast praktische vaardigheden rond werk en het vinden van werk, wordt er binnen veel trajecten aandacht besteed aan *empowerment*. Het doel van

empowerment is dat de deelnemer, door kennis van de eigen beperking maar vooral ook van de mogelijkheden waarover de deelnemer beschikt, meer grip krijgt op zijn of haar situatie. Bij jobfinding wordt een match gezocht tussen werkgever en werknemer.

Tabel 4.3 Gebruik re-integratieaanbod onder deelnemers

Re-integratieaanbod	Aantal
Stage	70
Sollicitatietraining	64
Jobfinding	62
Empowerment	47
Begeleiding richting werk	39
Jobcoaching ⁴	34
Trainingen werknemersvaardigheden et cetera	34
Beroepskeuze (training/begeleiding)	16
Gesprekken met psycholoog	2

Bron: dossieronderzoek cohort 2008 en 2009, n=80

Plaatsing en nazorg

Volgens de betrokkenen is de bekendheid met de deelnemer en zijn of haar mogelijkheden van doorslaggevend belang bij plaatsing naar werk. Plaatsing en nazorg worden daarom, waar het kan zoveel mogelijk bij één persoon gelegd. Een belangrijk onderdeel van de nazorg door de scholingsinstelling is het 'ontzorgen' van de werkgever. Dit doet de scholingsinstelling door de werkgever goed in te lichten over de mogelijkheden, onmogelijkheden en 'gebruiksvoorwaarden' van de jongere. Verder helpt de scholingsinstelling de werkgever om een weg te vinden in de regelgeving, bijvoorbeeld bij het aanvragen van financiële tegemoetkomingen.

Naast de nazorg, die wordt gefinancierd vanuit de subsidieregeling, wordt vaak ook jobcoaching ingezet.⁴ Uit tabel 4.3 blijkt dat dit in bijna de helft van de gevallen voorkomt (34 van de 80). Jobcoaching wordt buiten de subsidieregeling om gefinancierd door UWV.

Wanneer een werkgever een deelnemer aanneemt, is er vrijwel altijd sprake van een loonkostensubsidie. Naast de loonkostensubsidie kan er sprake zijn van loondispensatie. Dit komt minder frequent voor, hoewel er nog steeds sprake is van een aanzienlijke groep (in het dossieronderzoek bij 35 van 80 deelnemers).

⁴ Hier wordt de wettelijke voorziening jobcoaching bedoeld dat door UWV wordt bekostigd buiten de subsidieregeling.

4.4 Intensieve begeleiding

Een van de kenmerken van het aanbod van de scholingsinstellingen is de intensieve begeleiding. Deze intensieve begeleiding komt bovenop het onderwijs dat zoals gezegd plaatsvindt in kleine groepen van vijf tot tien deelnemers. De intensieve begeleiding wordt geboden door docenten, trainers, trajectbegeleiders, stagebegeleiders, psychologen en orthopedagogogen. De vijf traditionele scholingsinstellingen geven aan dat klasse-2-deelnemers per jaar gemiddeld tussen 200 en 400 uur intensieve begeleiding krijgen. Voor klasse-3-deelnemers gaat het om 250 tot 500 uur per jaar.

De traditionele scholingsinstellingen onderscheiden de volgende onderdelen van deze intensieve begeleiding:

1. Intake, indicatiestelling, assessment en keuzebegeleiding (gemiddeld 14 tot 41 uur per deelnemer per jaar).
2. Selectie van werkprocessen, prestatie-indicatoren (gemiddeld 4 tot 44 uur per deelnemer per jaar).
3. Individuele deelnemersbegeleiding (gemiddeld 31 tot 68 uur per deelnemer per jaar).
4. Handicapmanagement (indien apart onderscheiden gemiddeld tot 8 tot 40 uur per deelnemer per jaar).
5. Kwalificeren.
6. Job searching en plaatsing (gemiddeld 18 tot 128 uur per deelnemer per jaar).
7. Nazorg (gemiddeld 2 tot 14 uur per deelnemer per jaar).
8. Incidentenbegeleiding (indien apart onderscheiden gemiddeld tot 1 tot 24 uur per deelnemer per jaar).

Hieronder illustreren we de verschillende onderdelen van de intensieve begeleiding aan de hand van een aantal citaten van de scholingsinstellingen.

Ad 1 Intake, indicatiestelling, assessment, keuzebegeleiding, acceptatie

Zoals we al hebben beschreven in hoofdstuk 3 is de intake- en indicatiefase een intensief en vaak langdurig proces. In deze fase is er intensief contact met de deelnemer, de ouders, externe behandelaars en UWV. Er vindt dossieronderzoek, dossiervorming en screeningsonderzoek plaats. Vervolgens vindt doorgaans een vorm van verdiepingsonderzoek plaats en vaak moeten deelnemers begeleid worden in het acceptatieproces van de nieuwe visie op hun mogelijkheden wat betreft opleiding en werk. Deze fase wordt uitgevoerd door accountmanagers, trajectbegeleiders, psychologen, trainers en/of arbeidsdeskundigen en resulteert in een arbeidsparticipatieplan dat door UWV wordt geaccordeerd.

De zoektocht van de leerling

De deelnemers aan de subsidietrajecten hebben een maximum studieduur. Dit betekent dat het belangrijk is dat ze bij aanvang een juiste opleidingskeuze maken en dat de deelnemer iets kiest waar hij succesvol in kan zijn. Een juiste opleidingskeuze moet daarom volgens de visie van Bartiméus voldoen aan een aantal voorwaarden:

- de leerling moet de opleiding leuk en uitdagend vinden en er zelf ook een toekomst in zien op de arbeidsmarkt;
- de leerling moet de opleiding met zijn beperking kunnen volgen;
- er moet met deze opleiding een perspectief op de arbeidsmarkt zijn voor de leerling.

Het uitgangspunt bij Bartiméus is dat de bovenstaande vragen beantwoord moeten worden door de leerling zelf. Dit betekent dat de leerling de regie heeft over zijn keuzes en opleiding. Hiertoe volgt hij een empowermenttraining. De leerling wordt gestimuleerd en krijgt de ruimte om zelf keuzes te maken. Iedere leerling heeft een opleidingscoach die hem in dit proces begeleidt, maar ook een spiegel voorhoudt zodat de leerling geen voor hemzelf ongunstige keuzes maakt. Dit alles gebeurt in de talentenexpeditie, letterlijk een zoektocht van de leerling naar zijn mogelijkheden op de arbeidsmarkt en wat hij moet doen om daar te komen. Het uiteindelijke resultaat is een op maat gemaakt opleidingsplan bestaande uit twee delen:

1. Een set werkprocessen uit een mbo-kwalificatiedossier die de leerling zich eigen gaat maken en die voldoet aan de drie hierboven gestelde voorwaarden: kunnen, willen en arbeidsmarktperspectief.
2. Een handicap-gerelateerd ontwikkelingsplan. In dit plan staan alle trainingen, aandachtspunten bij de coaching en verbeterpunten die voor de leerling van belang zijn om de opleiding succesvol af te ronden en aan het werk te komen.

(Citaat Bartiméus)

Ad 2 Selectie van werkprocessen, prestatie-indicatoren

Het is voor de scholingsinstellingen een tijdintensieve klus om de individuele trajecten van de verschillende deelnemers met uiteenlopende opleidingsmodules, trainingen, coachingsafspraken en andere overlegmomenten goed in te plannen, te organiseren en te bewaken. Sommige scholingsinstellingen hebben hiervoor een 'roostermaker' in dienst.

Voordurende roosterwijzigingen

Heliomare heeft dit bijvoorbeeld georganiseerd met wekelijkse mentorgesprekken waarbij de weekplanning wordt doorgesproken. Hieruit kunnen roosterwijzigingen en nieuwe begeleidingsmomenten voortkomen. Er is regelmatig contact met de ouders en begeleiders om de belastbaarheid van de deelnemer te bespreken en zo nodig het programma en rooster bij te stellen. Hierbij moet gewaakt worden voor over- én onderbelasting.

(Citaat Heliomare)

Ad 3 Individuele deelnemersbegeleiding

Het gaat hier om de een-op-eenbegeleiding die gedurende de hele opleiding en tijdens de stage wordt gegeven door mentoren, trainers, trajectbegeleiders, opleidingscoaches, jobcoaches, stagebegeleiders et cetera.

Wat moet ik nu doen en waarom?

Eega verwoordt de individuele begeleiding als volgt. Het gaat om de inspanningen die noodzakelijk zijn om de deelnemer binnen de afgesproken structuur te houden. Het blijven herhalen van doel en huidige structuur om de deelnemers grip op de situatie te geven: wat moet ik nu doen en waarom? Uitleg over de relatie tussen de verschillende vakken en modules. Afstemming tussen de verschillende begeleiders. Het meenemen van ouders en begeleiders in het proces.

(Citaat Eega)

Reflectie en counseling

In Hoensbroek maakt men onderscheid tussen reflectiegesprekken en counselingsgesprekken. In de reflectiegesprekken tussen trajectbegeleider, mentor en cliënt ligt het accent vooral op het functioneren binnen de opleiding en stageplaats: waar zitten de leermogelijkheden, waar is compensatie vanuit de omgeving nodig en hoe regel je dat? De counselingsgesprekken tussen trajectbegeleider en cliënt zijn meer gericht op de persoonlijke beleving van de cliënt: waar moet nog aan gewerkt worden, wat is mogelijk en hoe? In deze gesprekken vindt de opvang plaats als het even tegenzit. Ook wordt een inschatting gemaakt of externe hulpverlening of een groepstraining moet worden ingezet.

(Citaat Hoensbroek)

Versterken rol cursist

In Nijmegen lopen de dagelijkse contacten en begeleiding via de eigen docent/mentor. Driemaandelijks wordt de voortgang geëvalueerd en beschreven onder regie van de trajectbegeleider, op basis van voortgangsverslagen en een gesprek tussen cursist, externe betrokkenen, mentor en trajectbegeleider. Bij dit gesprek worden ook afspraken gemaakt over de voortgang in de opleiding, deelname aan trainingen, zoals empowerment, werknemersvaardigheden en in een aantal gevallen agendatraining gericht op het effectief plannen en organiseren van de eigen werkzaamheden. Deze trainingen vormen een essentieel onderdeel van de methodiek; het versterken van de eigen rol van de cursist staat daarbij op de voorgrond. Indien nodig worden deze trainingen individueel gegeven. De docent is verder verantwoordelijk voor het zoeken van goede en gepaste stageplaatsen. De stages worden één keer in de één of twee weken bezocht.

(Citaat Nijmegen)

Ad 4 Handicapmanagement

Met name Eega benoemt binnen de intensieve begeleiding handicapmanagement als apart onderdeel: het gaat om de inspanningen die erop gericht zijn om de deelnemer de baas te maken over de negatieve consequenties van zijn beperkingen. Hiervoor worden trainers, psychologen en orthopedagogen ingezet.

Terugdringen bescherming en verzorging

Eega zet voor het handicapmanagement individuele gesprekken en bijeenkomsten in, om de deelnemer zich bewust te laten worden van zijn gedrag en mogelijke gedragsalternatieven binnen bereik te krijgen. Hiermee wordt geoefend totdat ze eigen zijn gemaakt. Er is daarbij doorlopend contact met de ouders en begeleiders van de deelnemer om ervoor te zorgen dat verzorging en bescherming zo veel mogelijk achterwege wordt gelaten, zodat deelnemer eigen keuzes kan maken, de consequenties van het eigen handelen ervaart, daarvan leert en er wat mee doet.
(Citaat Eega)

Empowerment

In Hoensbroek wordt het handicapmanagement als onderdeel van het totale begeleidingsproces benoemd, dat gericht is op het empoweren van de deelnemer. Hiervoor worden interventies ingezet zoals ontwikkelingsgericht coachen, NLP en psycho-educatie.
(Citaat Hoensbroek)

Ad 5 Kwalificeren

Het opleiden en kwalificeren van de deelnemers is de kern van de trajecten. De deelnemers besteden hier gemiddeld 1000 tot 1300 uur per jaar aan. Welk deel hiervan te beschouwen is als 'intensieve begeleiding' is moeilijk vast te stellen. Zoals gezegd zijn de groepen niet groter dan vijf tot tien leerlingen. In vergelijking met het reguliere mbo is dit zeer intensief. Daarbij komt dat leerlingen vaak wel met vijf of tien in een klaslokaal zitten, maar ieder met zijn eigen werk bezig is. De docent begeleidt deze leerlingen dan individueel. Hieronder illustreren we de intensiteit van het kwalificeren in het kader van de subsidieregeling aan de hand van een aantal citaten van scholingsinstellingen.

Koppeling van praktijk en theorie

EEGA werkt met duale trajecten waarin theorie en praktijk aaneengeregen worden tot een logische reeks ervaringen die een voorbereiding zijn op de werkprocessen waarvoor de deelnemer wordt opgeleid. Dit is het hart van het traject: de ervaringen van de deelnemers in werksituaties moeten goed opgetekend worden en weer terugvertaald worden naar de verdere theoretische vorming en zijn uiteindelijk ook belangrijke input voor de bemiddeling. Een onderdeel van dit proces is het voortdurend zoeken naar bedrijven en het selecteren van werkprocessen. Dit vraagt ook grote inspanning van de werkgevers, omdat de deelnemers nog niet gekwalificeerd zijn. De begeleiding op de werkplek door Eega is geen jobcoaching, het gaat om het leiden van het ontwikkelingsproces van de deelnemer.
(Citaat Eega)

Scholing op maat met modules en trainingen

In Hoensbroek vindt het traject plaats door middel van beroepsgerichte, op maat geleverde scholing, opgebouwd uit modules. De cursist wordt intensief gevolgd door docenten, trainers en trajectbegeleiders. Er wordt toegewerkt naar een beroepskwalificatie. Tijdens de opleiding worden trainingen aangeboden, zoals empowerment, het werken aan zelfvertrouwen en zelfregie, werknemersvaardigheden en sollicitatievaardigheden. Tijdens het opleidingstraject vindt regelmatig (1x per 8 weken) overleg plaats tussen docent, cursist en trajectbegeleider over de voortgang van de opleiding. Tijdens de opleiding wordt een stageplek gezocht waarin kennis en vaardigheden toegepast kunnen worden. De begeleiding van dit proces wordt verzorgd door de stagebegeleider.

(Citaat Hoensbroek)

Concrete werksituaties 'in huis'

In Nijmegen doorlopen cursisten hun eigen individuele programma, met individuele begeleiding afgestemd op de eigen talenten en een reëel beroepsperspectief. Alle leeractiviteiten worden gerelateerd aan het toekomstig beroep; veel werknemersvaardigheden worden aangeleerd in concrete werksituaties 'in huis'. De groenopleiding produceert bijvoorbeeld voor de veiling en levert de producten daar ook af. De gemiddelde opleidingsduur is zo'n anderhalf jaar, meestal afgesloten met een uitplaatsingsstage, waarbij de stagebegeleider/docent wekelijks op de stageplaats komt.

(Citaat Nijmegen)

Ad 6 Job searching en plaatsing

In de voorgaande paragraaf zijn we al ingegaan op de re-integratie-instrumenten die de scholingsinstellingen inzetten om de deelnemers aan het werk te krijgen. Hieronder illustreren we de intensiteit van het re-integratieproces aan de hand van een aantal citaten van scholingsinstellingen.

Opstellen arbeidsprofiel

In een vroegtijdig stadium, naadloos aansluitend op de scholing, worden initiatieven ondernomen ten behoeve van een gerichte arbeidstoeleiding. De arbeidsbemiddelaar zal in overleg met de casemanager, de mentor en de cursist een arbeidsprofiel opstellen. Wat betreft de functie-invulling, soort bedrijf, belastbaarheid en werkklimaat zal zo veel mogelijk recht gedaan worden aan de mogelijkheden, beperkingen, competenties en kwaliteiten van de cursist.

(Citaat Hoensbroek)

Intensieve begeleiding

Tijdens het laatste half jaar van de opleiding begint de bemiddelingsfase waarin intensief wordt samengewerkt tussen de cursist, de docent en de bemiddelaar. De cursist blijft hierin zo veel mogelijk de regie houden. Hij volgt onder meer een sollicitatietraining. Bedrijven worden gezocht en bezocht. Als er sprake is van een mogelijk dienstverband geeft de bemiddelaar voorlichting aan de bedrijven over subsidiemogelijkheden. De bemiddelaar houdt ook contact met de arbeidsdeskundige en maakt soms loonkostenberekeningen. Indien er eerst een proefplaatsing of uitplaatsingsstage wordt gevonden, blijven de docenten intensief in contact met de werkgever en de cursist. De bemiddelaars blijven doorzoeken als blijkt dat de proefplaatsing of stage niet gaat leiden tot een plaatsing. Indien een cursist na de opleiding nog geen baan heeft gevonden, gaat hij naar de individuele terugkomdagen die één maal per week plaatsvinden. Dit zijn contactmomenten tussen de cursist en de bemiddelaar waar gezocht wordt naar banen en sollicitatiegesprekken worden geoefend.

(Citaat Nijmegen)

Stages als opstap naar een baan

Een stage (beroepspraktijkvorming) is een wezenlijk onderdeel bij het kwalificeren van de opleiding. Tevens wordt dit gebruikt als voortraject voor de bemiddeling. Een positief doorlopen stage geeft een hogere slagingskans bij bemiddeling. De aanvraag van een stageplaats wordt gedaan door de mentor/docent door middel van een uitgebreide stageaanvraag. Het zoeken naar een stageplek wordt door de stagecoördinator geregisseerd. Op basis van een profiel en kennismakingsgesprek zet de stagecoördinator de zoektocht in gang. Daarbij tracht hij ook het netwerk van de cursist en de betrokkenen om hem heen in te schakelen. Tijdens de stage wordt vrijwel altijd intensieve begeleiding ingezet, die wordt bekostigd uit de subsidieregeling.

(Citaat Heliomare)

Ad 7 Nazorg

De subsidieregeling stelt als eis dat de scholingsinstellingen in de twee jaar aansluitend op de afronding van de schoolopleiding nazorg bieden. De scholingsinstellingen doen dit door na plaatsing contact te onderhouden met de cursist en de werkgever.

Onuitgesproken onbegrip expliciet maken

Eega spreekt bij nazorg over individueel contact met deelnemer en werkgever om de plaatsing te bestendigen en ervoor te zorgen dat onuitgesproken onvermogen of onbegrip naar boven komt, een juiste vertaling krijgt en daarmee begrip ontstaat.

(Citaat Eega)

Intensief contact

Gedurende de nazorgperiode houdt de bemiddelaar contact met de werkgever en de cursist. Als er een jobcoach wordt ingezet, vormt deze het aanspreekpunt voor de werkgever en de cursist. Bemiddelaars en jobcoaches koppelen terug naar de trajectbegeleider. De contacten die met de cursist en werkgever plaatsvinden, zijn van wekelijkse contacten tot één keer per maand.

(Citaat Nijmegen)

Ad 8 Incidentenbegeleiding

Enkele van de scholingsinstellingen noemen incidentenbegeleiding als belangrijk onderdeel van de intensieve begeleiding.

Spanning uit de lucht halen

Eega geeft aan dat de deelnemersgroep met zich meebrengt dat er in de domeinen wonen, relaties, financiën of gezondheid altijd iets kan gebeuren waarover de deelnemer en ook zijn woon- of pgb-begeleider geen controle hebben, maar wat wel een negatieve invloed op het traject heeft en zelfs tot uitval kan leiden. Op die momenten moeten wij optreden, de spanning uit de lucht halen en zorgen voor herstel van de orde in het dagelijks leven van de deelnemer. Daarna kan het traject weer doorgaan.

(Citaat Eega)

Allerlei soorten incidenten

Tijdens de trajecten zijn er geregeld incidenten. Dit kan van alles zijn. Elk incident vraagt en krijgt de aanpak en tijd die nodig is. In grote lijnen betreft het incidenten als:

- Incidenten organisatiebreed die de cursisten treffen. Een recent voorbeeld is een dreigtweet. Los van de praktische zaken heeft een dergelijk incident binnen de setting van het REA College en haar cursisten een grote impact en nasleep. Sommige cursisten hebben een aantal gesprekken nodig gehad. Anderen voelen zich nog steeds niet helemaal veilig.
- Incidenten tussen cursist en docent. Denk hierbij aan misverstanden of (noodzakelijke) confrontaties die voor het vlottrekken extra aandacht, tijd en soms een derde persoon vereisen. Soms zijn ook gesprekken met ouders of verzorgers nodig.
- Incidenten tussen cursisten onderling. Veel cursisten hebben een sociale beperking. Misverstanden kunnen snel ontstaan. Zelfstandig oplossen is vaak juist door hun beperking erg moeilijk. Vaak is begeleiding nodig om weer verder te kunnen.
- Incidenten tussen cursist en zijn (leef)omgeving. Vaak hebben gebeurtenissen in één van de levenssferen een grote impact op het algehele functioneren. Goed weten wat er verder speelt in het leven van een cursist is belangrijk. Hiervoor zijn regelmatig extra actie, aandacht en tijd nodig.
- Incidenten in het functioneren van de cursist. Het gaat hier om ontwikkelingen in het persoonlijk functioneren van de cursist, bijvoorbeeld (langdurige) ziekte, een operatie of psychische problemen. Ook dit kan grote invloed hebben op het verloop van het traject en de benodigde tijd en begeleiding.

(Citaat Heliomare)

Arcus heeft verschillende psychologen, schoolmaatschappelijk werkers, orthopedagogen en loopbaanadviseurs in dienst. Als de trajectbegeleider dit voor een deelnemer nodig vindt, kan hij/zij deze ondersteuning inzetten. De Kapstok heeft een schoolmaatschappelijk werker in dienst die kan worden ingezet om jongeren zo nodig door te verwijzen naar GGZ en dergelijke. Daarnaast heeft De Kapstok ook een orthopedagoog in dienst, waarvan de jongeren zo nodig gebruik kunnen maken.

4.5 Additionele zorg

Naast de intensieve begeleiding wordt er nog beperkt additionele zorg aan deelnemers met de subsidie gefinancierd. Het gaat hierbij om drie vormen van zorg:

- het beschikbaar stellen van logeerplekken;
- hulp bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL);
- aanpassingen en voorzieningen.

Logeerplekken

Specifiek voor de traditionele scholingsinstituten is dat de deelnemers ook intern kunnen verblijven. De scholingsinstellingen van het REA College hebben ieder een aantal appartementen of studentenkamers beschikbaar waar deelnemers kunnen wonen. Uit de tachtig onderzochte dossiers halen we dat twaalf deelnemers in een door het scholingsinstituut beschikbaar gesteld appartement wonen. De frequentie waarmee hiervan gebruik wordt gemaakt, loopt sterk uiteen: van vijf procent van de huidige deelnemers in Hoensbroek tot bijna de helft bij Bartiméus (zie tabel 4.4). Eega, Arcus en De Kapstok hebben geen logeerplekken voor deelnemers.

Tabel 4.4 Verblif in door het scholingsinstituut beschikbaar gestelde appartementen of kamers

Scholingsinstelling	In woonwurm
Bartiméus	48%
Heliomare	15%
Pluryn Nijmegen en Groningen	28%
Pluryn Hoensbroek	5%
Eega	0%

Bron: scholingsinstellingen

Het gebruik van logeerplekken van de scholingsinstellingen wordt met de subsidieregeling gefinancierd. In het cohort 2011 wordt voor 9 van de 177 klasse-2-deelnemers het verblijf in een logeerplek uit de subsidieregeling gefinancierd en voor 11 van de 132 klasse-3-deelnemers.⁵ In totaal gaat het om ruim zes procent van de deelnemers. Andere woonvoorzieningen, zoals begeleid wonen, worden meestal niet gefinancierd met de subsidieregeling, maar uit de AWBZ.

ADL-begeleiding

Bij verschillende scholingsinstituten kunnen deelnemers ondersteuning krijgen vanuit het revalidatiecentrum dat deel uitmaakt van de moederorganisatie. Dit geldt met name voor Heliomare, Bartiméus en Pluryn Hoensbroek. Vanuit de revalidatiecentra kan ADL-hulp (hulp bij algemene dagelijkse levensverrichtingen) worden aangeboden. In de praktijk blijkt dat slechts voor een

⁵ Klasse 2 en 3 samen genomen betreft het tien jongeren bij Bartiméus, acht deelnemers in Nijmegen en twee in Hoensbroek.

klein deel van de deelnemers ADL-begeleiding uit de subsidieregeling gefinancierd te worden. In het cohort 2011 gaat het om 4 van de 177 klasse-2-deelnemers en 7 van de 132 klasse-3-deelnemers. In totaal gaat het om minder dan vier procent van de deelnemers.

Aanpassingen en voorzieningen

Alleen Bartiméus zet specifieke voorzieningen in die met de subsidieregeling worden gefinancierd. In het cohort 2011 ging het om 9 van de 17 klasse-2-deelnemers en 7 van de 13 klasse-3-deelnemers. Het gaat hier om voorzieningen voor deelnemers met een visuele beperking, die nodig zijn tijdens de opleiding of de stage. Met name de inzet gedurende de stage is een grote kostenpost, omdat softwarevoorzieningen op een bedrijfsnetwerk moeten worden geïmplementeerd, waarvoor medewerking van het bedrijf nodig is. Dit gaat hier altijd om maatwerkoplossingen.

Voor blinden gaat het om voorzieningen zoals een brailleleesregel met software, software die tekst omzet naar spraak en opnameapparatuur bij het notuleren. Voor slechtzienenden gaat het om voorzieningen zoals vergrotingssoftware, software die beeldschermkleuren kan aanpassen of een loep waarmee tekst op papier op de juiste manier en onder het juiste contrast vergroot kan worden.

De instellingen van het REA College voeren fysieke aanpassingen en voorzieningen uit in eigen beheer. Voorzieningen zoals aangepaste toetsenborden en instelbaar meubilair worden betrokken uit hun eigen depots die in de loop van de jaren zijn opgebouwd. Kosten komen voor rekening van het REA College.

Vervoer van woonplaats naar scholingsinstelling

Elk van de vijf traditionele scholingsinstellingen financiert taxivervoer van de woonplaats naar de scholingsinstelling als dit nodig is. Daarnaast bekostigen deze scholingsinstellingen ook het eigen vervoer of het gebruik van openbaar vervoer door de deelnemers.

Arcus maakt gebruik van een eigen bus waarmee een groot deel van de deelnemers elke dag thuis wordt opgehaald. De Kapstok gebruikt de subsidieregeling alleen voor de financiering van het vervoer van de deelnemers die voor hun traject ook buiten de locatie van de Kapstok opleidingsactiviteiten verrichten. De rest van het vervoer wordt bekostigd door de gemeente.

Van het cohort 2011 wordt voor ruim drie kwart van de deelnemers het vervoer (deels) met de subsidieregeling gefinancierd. Er zijn wat dit betreft geen verschillen tussen klasse-2-deelnemers en klasse-3-deelnemers. De gemiddelde bijdrage uit de subsidieregeling voor het vervoer van deelnemers is ruim 1100 euro per deelnemer per jaar.

Externe zorg

Naast het zorgaanbod dat de scholingsinstellingen zelf bieden, maken de deelnemers over het algemeen (ook) gebruik van het aanbod van reguliere zorginstellingen, gefinancierd uit de AWBZ of het pgb. Deze zorg betreft doorgaans de privésfeer van de deelnemer. De rol van het scholingsinstituut is hierbij is doorgaans adviserend of consulterend. Voorbeelden van dit soort zorg zijn GGZ-begeleiding, fysiotherapie en begeleid wonen.

Sport

Bij Eega is sport een geïntegreerd onderdeel binnen het traject. Bij de andere vier traditionele scholingsinstellingen zit sport niet standaard in het aanbod. Hoewel het belang ervan wel wordt onderkend, is het argument dat er geen ruimte voor is in het programma. Het onderwijsprogramma moet immers al gecondenseerd, en soms ook versneld, worden aangeboden. Bij scholingsinstellingen als REA College Hoensbroek en Heliomare, die wel de mogelijkheid voor sporten aanbieden, lijkt er niet veel gebruik van dit aanbod te worden gemaakt.

4.6 Het aanbod van het mbo

Om een beeld te krijgen van het aanbod binnen het mbo hebben wij gesproken met consultants van het Steunpunt Studie en Handicap van drie mbo-instellingen uit het netwerk van twee van de scholingsinstellingen. Deze consultants kenden de subsidieregeling in grote lijnen en ook de scholingsinstellingen die werken met jongeren die onder deze regeling vallen. Ze kennen bovendien voorbeelden van jongeren voor wie het reguliere traject niet haalbaar was en die zijn doorverwezen naar een van de scholingsinstellingen. Daarnaast maken de mbo-instellingen bijvoorbeeld gebruik van de ambulante ondersteuning vanuit het scholingsinstituut of vanuit de zorginstelling waaronder deze valt.

Middelbaar beroepsonderwijs

Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)⁶ biedt opleidingen aan op vier niveaus:

- niveau 1: assistentenopleiding voor eenvoudig uitvoerend werk (duur: een halfjaar tot een jaar);
- niveau 2: basisberoepsopleiding voor uitvoerend praktisch werk (twee tot drie jaar);
- niveau 3: vakopleiding tot zelfstandig beroepsbeoefenaar zelfstandig uitvoerend werk, brede inzetbaarheid (twee tot vier jaar);
- niveau 4: middenkaderopleiding (drie tot vier jaar) en specialistenopleiding (kopstudie van één tot twee jaar), volledig zelfstandig uitvoerend werk, brede inzetbaarheid of specialisatie.

⁶ Zie bijvoorbeeld <http://www.mboraad.nl>.

Een mbo-deelnemer kan kiezen voor twee leerwegen:

- De beroepsopleidende leerweg (bol) waarin deelnemers tijdens hun opleiding één of meerdere stages lopen. De beroepspraktijkvorming kan bij een bol-opleiding variëren van twintig procent tot maximaal zestig procent van de opleiding.
- De beroepsbegeleidende leerweg (bbl) die voor minimaal zestig procent uit praktijk bestaat. Deelnemers in de bbl werken met een arbeidsovereenkomst in een leerbedrijf en gaan doorgaans één dag in de week naar school voor de theoretische onderbouwing.

De beroepsopleidingen worden onderverdeeld in vier sectoren:

- zorg en welzijn;
- techniek;
- economie en handel;
- landbouw.

Wat een student moet kennen en kunnen voor een diploma is vastgelegd in de kwalificatiestructuur. Een opleiding op niveau 2 geldt als een startkwalificatie. Om toegelaten te worden tot een opleiding op niveau 3 of 4, moet een deelnemer beschikken over een vmbo-diploma (kadergerichte of theoretische leerweg) of over een overgangsbewijs naar havo/vwo 4. Ten slotte is er de mogelijkheid dat een jongere op een niveau 3 of 4 wordt geplaatst als een bevoegde instantie vaststelt dat een jongere over voldoende basisvaardigheden en competenties beschikt om een diploma 3 of 4 te behalen.

Het percentage voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) in het mbo lag in het schooljaar 2010-2011 op 7,2 procent. In dat schooljaar verlieten ruim 28.000 deelnemers het mbo zonder een diploma te hebben behaald. Bijna zestig procent van de uitvallers betrof deelnemers op niveau 1 of 2. Een relatief klein deel van de vsv'ers komt terecht bij een van de scholingsinstituten.⁷

De reguliere mbo-instellingen zijn gebonden aan de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). De wetgeving beperkt de speelruimte die de instellingen hebben om het onderwijs aan te passen aan de mogelijkheden van individuele deelnemers. Zo liggen bijvoorbeeld de onderwijstijd en de examenregels voor het reguliere mbo vast.

Steunpunten Studie & Handicap

In principe heeft elke mbo-instelling een Steunpunt Studie & Handicap. Het ministerie van OCW heeft hier middelen voor vrijgemaakt. Mensen met een beperking kunnen bij het steunpunt terecht met vragen over het volgen van de opleiding met een beperking, maar ook bijvoorbeeld met vragen over de beroepskeuze.

⁷ Bron: Ministerie van OCW (2012), *Cijferbijlage – Nieuwe voortijdig schoolverlaters. Convenantjaar 2010-2011. Voorlopige cijfers.*

Tot de taken van het steunpunt kunnen worden gerekend:

- het verstrekken van algemene informatie over opleidingsmogelijkheden;
- het nagaan of de gekozen opleiding overeenkomt met de gewenste beroepsrichting, rekening houdend met de handicap;
- advies en hulp bij het aanvragen van voorzieningen en aanpassingen;
- het zoeken naar training of individuele ondersteuning;
- het oplossen van problemen die er tijdens het opleidingstraject ontstaan;
- het verzorgen van aangepaste examens en andere voorzieningen;
- ondersteuning bij het zoeken van een geschikte stageplaats (beroepspraktijkvorming plaats).

In de praktijk zien we grote verschillen tussen de mbo-instellingen in de slagkracht van het steunpunt en lopen de mogelijkheden die een steunpunt heeft en de borging van het steunpunt binnen de organisatie erg uiteen. Zo zijn er mbo-instellingen die bij elke opleiding een contactpersoon hebben aangesteld die de deelnemer kunnen informeren en verder helpen. Andere instellingen zijn nog bezig met het vormgeven van het steunpunt.

Mogelijkheden mbo voor jongeren met een beperking

Veel mbo-instellingen kunnen jongeren met een fysieke handicap plaatsen. De voorzieningen (invalidentoiletten, toegang tot de gebouwen et cetera) die voor hen moeten worden getroffen, zijn vaak al doorgevoerd, mede onder invloed van de Wet gelijke behandeling. Jongeren met een fysieke beperking voor wie het dagprogramma te zwaar is en die een aangepast programma moeten volgen, zijn moeilijker plaatsbaar. Een bijkomend probleem is dat de verlengde opleiding niet meer wordt bekostigd.

De gesprekken die we met verschillende consultants Studie en Handicap hebben gevoerd, maakten duidelijk dat de mogelijkheden voor jongeren met een stoornis in het autistisch spectrum, die het grootste aandeel van de populatie vormen op de scholingsinstituten, uiteenlopen. Zo zijn er mbo-instellingen met 'autistenklasjes' en die claimen daarbij successen te behalen, terwijl anderen aangeven dat het een groep jongeren is die moeilijk op te vangen is binnen het reguliere onderwijs.

Rugzakjes

Jongeren met een beperking kunnen aanspraak maken op een leerling-gebonden budget (ook wel het rugzakje genoemd). Met een rugzakje kan extra ondersteuning worden gefinancierd, zowel intern als ambulant. Bij jongeren met een stoornis in het autistisch spectrum gaat het hierbij vaak om hulp bij het organiseren (planning, agendavoering, afspraken nakomen et cetera). De ambulante begeleider kan een rol spelen bij de voorbereiding van de stage (informeren van de werkgever, het eerste contact, afspraken maken). Incidenteel legt de begeleider ook een stagebezoek af. De schatting is dat ongeveer twee procent van de deelnemers in het mbo een rugzakje krijgt. Het merendeel van deze jongeren valt onder cluster 4 (ernstige gedragsproblemen en/of psychiatrische problemen). In de praktijk wordt het aantal jongeren in het

mbo dat afhankelijk is van extra ondersteuning op minimaal het dubbele geschat.

Voor alle deelnemers in het mbo met een rugzakje is een budget beschikbaar dat wordt verdeeld tussen het REC (voor ambulante begeleiding) en de mbo-instelling (voor bekostiging van ondersteuning). Om een indruk te geven van het bedrag dat de mbo-instelling ontvangt: voor een bol-deelnemer die een voltijdopleiding op mbo-niveau 3 of 4 volgt, bedraagt het rugzakje maximaal € 3100 per jaar (exclusief de bijdrage die het vso ontvangt voor de ambulante ondersteuning). Met dit budget kan slechts een beperkt aantal uren extra ondersteuning per week worden bekostigd, over een jaar gemiddeld twee of drie uur per week. Deze ondersteuning staat in geen verhouding tot de mogelijkheden die de subsidieregeling aan de scholingsinstellingen biedt. Bovendien komen de leerlingen met een rugzakje niet in kleinere klassen terecht, maar volgen ze regulier onderwijs.

Vergelijking met het aanbod van de scholingsinstellingen

Wanneer we het aanbod van de scholingsinstellingen vergelijken met het aanbod van het reguliere mbo, dan zijn de belangrijkste verschillen:

- Binnen het scholingsinstituut wordt met elke jongere een individueel traject afgesproken dat is afgestemd op zijn of haar beperking. Hierbij kan het scholingsinstituut zich flexibeler opstellen dan een mbo-instelling, mede doordat ze niet gebonden is aan de andere wet- en regelgeving zoals deze is vastgelegd in de WEB.⁸
- Ervaring met de doelgroep. De doelgroep van scholingsinstellingen wordt volledig gevormd door jongeren met beperkingen en die veelal zijn uitgevallen in het reguliere onderwijs. Iedere medewerker in het scholingsinstituut heeft ruime ervaring in de omgang met deze jongeren. De expertise is niet verspreid over de instelling, zoals in het reguliere mbo.
- De begeleiding die een scholingsinstituut kan bieden is intensief. Er is sprake van intensieve individuele contacten en veel contactmomenten. Instellingen in het regulier onderwijs stellen dat, ondanks de mogelijkheden van een rugzakje, deze 'luxé' in het reguliere onderwijs vaak ontbreekt.
- Binnen de opleidingstrajecten in het kader van de subsidieregeling wordt een directe link naar werk gelegd. De stage wordt benut als een stap in het re-integratietraject.
- De hoogte van de subsidie is sterk afhankelijk van de plaatsing op de arbeidsmarkt. Hierdoor zijn de trajecten in het kader van de subsidieregeling sterk gefocust op het verwerven van een baan voor de deelnemers. Deze focus is er in het reguliere mbo veel minder.

⁸ Wet educatie en beroepsonderwijs.

4.7 Het aanbod van gespecialiseerde re-integratiebedrijven

We hebben vier re-integratiebedrijven gesproken die re-integratietrajecten voor Wajongers verzorgen.⁹ Deze vier bedrijven geven geen representatief beeld van het aanbod van re-integratiebedrijven voor Wajongers. Daarvoor is de diversiteit onder re-integratiebedrijven te groot. Wel kunnen we op basis van deze vier interviews een aantal voorbeelden geven van trajecten voor op het eerste gezicht vergelijkbare groepen jonggehandicapten.

Scholingsaanbod

Twee van de vier geïnterviewde re-integratiebedrijven verzorgen vormen van scholing. De opleidingen worden hieronder kort beschreven.

- Eén van de bedrijven verzorgt leer-werktrajecten met baangarantie voor mensen met autisme en affiniteit met informatica. Het gaat om opleidingstrajecten van drie maanden tot softwareontwikkelaar of testengineer die overigens niet leiden tot een startkwalificatie, maar wel tot een betaalde baan. De trajecten kosten tussen de € 10.000 en € 12.000 en worden door UWV gefinancierd.
- Eén van de bedrijven begeleidt jongeren die een bbl-opleiding volgen. Eerst worden de wensen en vaardigheden van de jongeren in kaart gebracht. Op basis daarvan wordt een bbl-opleiding gekozen. Vervolgens worden afspraken gemaakt met het roc over de extra begeleiding die het re-integratiebedrijf gaat verzorgen. Ook maakt het re-integratiebedrijf afspraken met de werkgever waar de jongere aan de slag gaat. Op deze manier loodst het re-integratiebedrijf de jongeren door het bbl-traject. De roc's verzorgen het opleidingsdeel. Een aantal jongeren begint op niveau 2, maar sommige ook op niveau 3 of 4. Het gaat om individuele trajecten van ongeveer € 6.000.- à € 7000. De doorlooptijd is ongeveer tweeënhalf jaar.
- Eén bedrijf verzorgt voorschakeltrajecten van een halfjaar voor jongeren die de ambitie hebben om weer naar school te gaan. Het traject heeft drie doelen: het opdoen van werkervaring door stage, het opdoen van praktijkkennis en de voorbereiding op een AKA-opleiding assistent-horecamedewerker. Dit traject kost € 1.500. Naast de begeleiding van het re-integratiebedrijf moet de behandelaar van de GGZ begeleiding bieden van buiten de opleiding en de stageplaatsen bezoeken om afspraken te maken met de werkgever.
- Eén bedrijf biedt schoolcoaching voor mensen met een verstandelijke handicap. De opleiding tot horeca-assistent of winkelassistent duurt langer dan normaal, er is extra begeleiding, de lesstof is getekend en het examen wordt mondeling afgenomen. Schoolcoaching kost tussen de € 3.500 en € 4000 per jaar.

⁹ De geïnterviewde re-integratiebedrijven hebben alle vier van de subsidieregeling gehoord en kunnen enkele scholingsinstituten noemen. Eén van de bedrijven heeft in het verleden de uitplaatsing verzorgd voor REA College Hoensbroek. Eén ander bedrijf verwijst wel eens een jongere door naar een scholingsinstituut, als deze minder behoefte heeft aan directe plaatsing, maar meer aan kwalificering. Er is echter weinig detailkennis over de regeling en de uitvoering daarvan.

- Eén bedrijf ten slotte, begeleidt jongeren die een individueel opleidingsprogramma volgen via bijvoorbeeld de LOI. De schoolkosten worden door de cursist betaald. De begeleiding van het re-integratiebedrijf duurt een halfjaar en kost ongeveer € 3.000.

Zorg

Zorg wordt over het algemeen niet door de re-integratiebedrijven zelf uitgevoerd, maar zo nodig ingekocht bij derde partijen. Daarnaast maken de jongeren zelf gebruik van GGZ, AWBZ-gefinancierde zorg en dergelijke. Eén re-integratiebedrijf verzorgt GGZ-zorg voor jongeren met een psychiatrische problematiek en voert ook AWBZ-begeleiding uit.

Re-integratie

Drie van de re-integratiebedrijven richten zich op plaatsing naar werk. Zij gaan daarbij uit van de snelste weg naar werk. Als er geen opleiding of zorg nodig is, wordt er doorgaans gekozen voor 'directe' plaatsing. Na plaatsing krijgt de cliënt intensieve nazorg. Vrijwel alle Wajongers hebben een of andere vorm van nazorg nodig. De contractperiode waarvoor nazorg door middel van jobcoaching bij Wajongers wordt aangegaan, ligt tegenwoordig op tweeënhalf jaar. Als een cliënt binnen een jaar uitvalt, wordt hij of zij naar nieuw werk begeleid. Onder Wajongers gebeurt dit frequent.

Vergelijking met het aanbod van de scholingsinstellingen

We zien dat deze re-integratiebedrijven ook betrokken zijn bij scholing en re-integratie van jonggehandicapte voortijdig schoolverlaters. Het is niet goed vast te stellen of de doelgroep van deze re-integratiebedrijven vergelijkbaar is met de doelgroep van de subsidieregeling. Over het algemeen lijkt de doelgroep van de re-integratiebedrijven een lichtere problematiek te hebben.

Een aantal trajecten van de re-integratiebedrijven heeft duidelijke overeenkomsten met het aanbod in het kader van de subsidieregeling. Het gaat in beide gevallen om een combinatie van een mbo-opleiding of branche-opleiding met extra begeleiding en re-integratie. Een duidelijk verschil is dat bij de uitvoering van deze trajecten verschillende organisaties betrokken zijn, zoals het re-integratiebedrijf, een scholingsinstelling en vaak nog een zorginstelling. Bij de subsidietrajecten wordt dit geïntegreerd door één organisatie aangeboden.

Daarnaast verzorgen deze re-integratiebedrijven ook trajecten die gericht zijn op de snelste weg naar werk. Het is hierbij de vraag waarom er in deze gevallen gekozen wordt voor trajecten direct naar werk, terwijl bij de trajecten in het kader van de subsidieregeling veel wordt geïnvesteerd in het behalen van een diploma. In beide gevallen gaat om voortijdig schoolverlaters.

4.8 De kosten van de trajecten

In tabel 4.5 zijn de budgetten per opleidingsplaats opgenomen waarvoor de scholingsinstellingen maximaal subsidie kunnen krijgen. Het gaat om de subsidie die de scholingsinstellingen krijgen voor het verzorgen van opleidingen van maximaal 2 jaar voor klasse 2 en 2,5 jaar voor klasse 3, waarbij de plaatsingen binnen een periode van 3 jaar en 7 maanden na aanvang van de opleiding moeten zijn gerealiseerd.

De subsidies die de scholingsinstellingen uiteindelijk krijgen, zijn lager naarmate ze de vooraf opgegeven resultaten qua opleiding en plaatsing niet halen. We hebben per cohort en per klasse het gemiddelde budget over de instellingen opgenomen in de tabel.

Tabel 4.5 Beschikbaar budget per opleidingsplaats¹⁰

Cohort	Gemiddeld beschikbaar budget per opleidingsplaats klasse 2	Gemiddeld beschikbaar budget per opleidingsplaats klasse 3
2006	€ 33.455	€ 68.750
2007	€ 38.755	€ 70.280
2008	€ 42.636	€ 63.974
2009	€ 58.421	€ 80.325
2010	€ 52.463	€ 73.143
2011	€ 34.780	€ 72.250
2012	€ 52.009	€ 72.207
2013	€ 52.345	€ 72.072

Beschikbaar budget klasse 2

Het beschikbare budget voor opleidingsplaatsen voor klasse-2-deelnemers is toegenomen van ruim € 33.000 in 2006 tot iets meer dan € 52.000 in 2012 en 2013. Het relatief lage budget in de eerste twee jaren is het gevolg van het feit dat de instelling die voor de meeste opleidingsplaatsen subsidie kreeg een veel lagere prijs bood. In de jaren daarna is de prijs die deze scholingsinstelling bood meer dan verdubbeld en is het aantal toegewezen opleidingsplaatsen meer dan gehalveerd. Er heeft hier dus duidelijk een leereffect plaatsgevonden.

In de tabel is zichtbaar dat in 2011 het gemiddelde beschikbare budget per opleidingsplaats een stuk lager was dan in de jaren direct ervoor en erna. Dit is het gevolg van de subsidietoekenning aan de drie nieuwe scholingsinstellingen. Zij boden een prijs ver beneden de prijzen van de vijf traditionele instellingen. Voor dat cohort loopt het beschikbare budget per opleidingsplaats uiteen van € 10.000 tot ruim € 54.000.

¹⁰ Het gaat in deze tabel om de *maximale* subsidie die de scholingsinstellingen per opleidingsplaats kunnen krijgen wanneer zij de vooraf opgegeven opleidingsresultaten en plaatsingsresultaten hebben behaald. Deze uiteindelijke subsidietoekenning ligt in de praktijk lager.

Verklaring prijsverschillen

De kosten die met de subsidieregeling kunnen worden gefinancierd van de trajecten voor klasse-2-deelnemers bij de twee 'nieuwe' scholingsinstellingen, Arcus en De Kapstok, liggen een stuk lager dan die van de vijf traditionele scholingsinstellingen.

De lage kosten die Arcus ten laste brengt van de subsidieregeling hebben verschillende oorzaken:

- de opleidingskosten worden deels met OCW-middelen gefinancierd;
- zestig procent van de deelnemers volgt een mbo-opleiding op niveau 1 die maar één jaar duurt;
- de huisvestings- en indirecte kosten worden niet met de subsidie gefinancierd (maar onder meer door gemeenten), terwijl deze kosten bij de andere instellingen oplopen tot meer dan een kwart van de totale kosten;
- Arcus kan voor de subsidietrajecten voor een relatief lage prijs gebruikmaken van allerlei trainingen die ook voor andere soorten trajecten worden gebruikt;
- tot slot beschikt Arcus over een psycholoog, loopbaanadviseurs, orthopedagogen en maatschappelijk werkers die voor de subsidietrajecten op oproepbasis beschikbaar zijn, ook dit voor een relatief lage prijs.

De lage kosten die de Kapstok ten laste brengt van de subsidieregeling hebben als belangrijkste oorzaak dat de opleidingskosten met reguliere vso-middelen worden gefinancierd. Daarnaast worden huisvestingskosten en vervoerskosten (gedeeltelijk) door gemeenten gefinancierd. De subsidie wordt ingezet voor aanvullende kosten voor een specifieke groep vso-leerlingen. Met de subsidie worden onder meer het inrichten van praktijklokalen, de aankoop van machines en de extra stagebegeleiding gefinancierd.

Het is nog te vroeg om vast te stellen wat de effecten zijn van de lagere kosten van de trajecten van Arcus en de Kapstok op de resultaten van de trajecten. Deze trajecten zijn immers pas vanaf 2011 gestart.

Beschikbaar budget klasse 3

Het beschikbare budget voor opleidingsplaatsen voor klasse-3-deelnemers is fors hoger dan dat voor klasse-2-deelnemers. Dit is in dezelfde periode beperkt toegenomen van bijna € 70.000 in 2006 tot iets meer dan € 72.000 in 2012 en 2013.

Kostenopbouw

Veruit het grootste deel van het beschikbare budget wordt besteed aan begeleidingskosten, oftewel de kosten voor het personeel. De kosten van de opleiding van de cursist overstijgen daarbij de kosten voor re-integratie. Het aantal contacturen voor onderwijs is veel groter, ook wanneer er rekening mee wordt gehouden dat de opleiding meer groepsgewijs wordt aangeboden. Deze verhouding zien we ook terug in de verhouding tussen het aantal

formatieplaatsen voor respectievelijk onderwijs en re-integratie. Daarnaast wordt een aanzienlijk deel van het budget besteed aan de intake/indicatiefase.

De begrotingen die de scholingsinstellingen hebben ingediend voor de subsidieaanvraag voor cohort 2011 geven een globale indicatie van kostenopbouw voor de uitvoering van de trajecten in het kader van de subsidieregeling. In tabel 4.6 zijn de gemiddelde aandelen opgenomen van de verschillende begrotingsposten in het totaal van de aangevraagde subsidie. Hierin zijn de begrotingen voor cohort 2011 van de vijf traditionele en twee nieuwe scholingsinstellingen meegenomen.

Tabel 4.6 Globale kostenopbouw cohort 2011

Begrotingsposten	Aandeel in aangevraagd subsidiebedrag (range)	
	Klasse-2	Klasse 3
Personeelskosten	54% (36%-79%)	49% (41%-56%)
Lesmateriaal	8% (4%-15%)	8% (4%-14%)
Huisvesting	8% (0%-14%)	8% (6%-11%)
Indirecte kosten	10% (0%-24%)	14% (6%-29%)
Kosten woonfunctie	3% (0%-12%)	5% (0%-13%)
Vervoer	4% (2%-8%)	8% (3%-13%)
Inschakeling in arbeid	12% (6%-30%)	8% (3%-16%)

Bron: Begrotingen bij subsidieaanvraag 2011

Uit tabel 4.6 blijkt dat inderdaad het grootste deel van de subsidie gebruikt wordt voor personeelskosten, zeker omdat de post 'inschakeling in arbeid' voor een groot deel ook uit personeelskosten bestaat.

Wanneer je kijkt naar de verschillen tussen de kostenopbouw van de scholingsinstellingen valt vooral op dat Arcus geen bedragen voor huisvesting en indirecte kosten opneemt in de begroting. Hierdoor is het aandeel van de personeelskosten veel hoger dan bij de andere scholingsinstellingen, namelijk 79 procent. Verder valt op dat Eega juist een laag bedrag als personeelskosten heeft opgenomen, maar een relatief hoog bedrag voor inschakeling in arbeid. Dit kan te maken hebben met de wijze waarop de scholingsinstellingen de personeelskosten toerekenen aan algemene personeelskosten dan wel inschakeling in arbeid.

We hebben van vier scholingsinstelling ook de werkelijk gemaakte kosten in relatie tot de begroting van cohort 2008 ontvangen. Hieruit blijkt dat er grote verschillen optreden tussen begroting en realisatie. Wat vooral opvalt, is dat er heel veel minder kosten gemaakt worden voor de woonfunctie, vervoer en inschakeling in arbeid dan de bedragen die in de begroting zijn opgenomen.

Variatie kosten voor cursisten

De variatie in de kosten per cursist zit vooral in de kosten voor gespecialiseerd taxivervoer¹¹, verblijfskosten en de kosten voor ADL. Voor iedere cursist wordt intensief ingezet op opleiding en re-integratie; deze kosten lopen dan ook minder uiteen. De kosten voor taxivervoer, verblijf en ADL worden slechts voor een beperkt deel van de cursisten gemaakt. Het REA College geeft aan dat de variatie in kosten tussen individuele cursisten de laatste jaren kleiner is geworden.

Vergelijking met de kosten van vso- en mbo-opleidingen¹²

Een mbo-opleiding kost per jaar gemiddeld € 6.500. Dit betekent dat een mbo-opleiding niveau 2 (van 2 tot 3 jaar) tussen € 13.000 en € 19.500 kost en een mbo-opleiding niveau 3 (van 2 tot 4 jaar) tussen de € 13.000 en € 26.000 kost. Per gediplomeerde deelnemer kost een mbo-opleiding € 21.000. Mbo-studenten met een beperking kunnen daar bovenop aanspraak maken op extra ondersteuning, deels via het REC en deels via het roc. De kosten hiervoor kunnen oplopen tot zo'n € 6.000 per jaar.

Dit betekent dat een reguliere mbo-opleiding een factor 2 tot 4 goedkoper is dan een subsidietraject voor klasse-2-deelnemers. Dit is gezien de verschillen in groepsgrootte en intensiteit van de begeleiding verklaarbaar. Als je rekening houdt met de kosten voor extra begeleiding van studenten met een beperking binnen het mbo, wordt het kostenverschil kleiner.

Een vso-opleiding kost per jaar gemiddeld € 22.070. Uitgaande van de maximale opleidingsduur die in de subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen is opgenomen van twee jaar voor klasse 2 en tweeënhalf jaar voor klasse 3, kost een scholingstraject in het vso van vergelijkbare duur tussen de € 44.000 en € 55.000.

Een vso-opleiding van vergelijkbare duur heeft een prijs in dezelfde orde van grootte als een subsidietraject voor een klasse-2-deelnemer. Een subsidietraject voor een klasse-3-deelnemer is zo'n veertig procent duurder dan een vso-opleiding.

4.9 Conclusies

De grote meerderheid van de deelnemers aan de trajecten van de vijf traditionele scholingsinstellingen volgt een opleiding in de richting economie/administratie of ICT, op mbo-niveau 2 of 3. De opleidingen zijn gericht op het halen van een mbo-diploma, een erkend branchecertificaat of

¹¹ De kosten voor gespecialiseerd vervoer kunnen voor één cursist oplopen tot duizenden euro's op jaarbasis (uitgaande van € 3,50 per kilometer).

¹² Bron: Ministerie van OCW (2011) *Kerncijfers 2006-2010. Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*. Den Haag: Ministerie van OCW.

deelcertificaten van het mbo. De twee nieuwe scholingsinstellingen bieden opleidingen aan op niveau 1 of 2.

In het re-integratieaanbod van de scholingsinstellingen nemen de stages een belangrijke rol in. Daarnaast worden bij de meerderheid van de deelnemers sollicitatietrainingen, jobfinding, empowerment en nazorg ingezet.

Het kenmerkende van het aanbod van de scholingsinstellingen is de intensieve begeleiding. Deze intensieve begeleiding komt bovenop het lesgeven dat plaatsvindt in kleine groepen van vijf tot tien deelnemers. Bij de vijf traditionele scholingsinstellingen krijgen de deelnemers per jaar gemiddeld tussen 200 en 500 uur intensieve begeleiding.

Naast de intensieve begeleiding wordt er nog beperkt additionele zorg aan deelnemers met de subsidie gefinancierd. Het gaat hierbij om het beschikbaar stellen van logeerplekken (voor 6% van de deelnemers), hulp bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (voor 4% van de deelnemers) en voorzieningen voor deelnemers met een visuele beperking (voor de helft van de deelnemers van één van de scholingsinstellingen).

Het reguliere mbo is voor de doelgroep van de subsidieregeling geen alternatief. De klassen zijn veel groter, de extra begeleiding via de rugzakjes is veel minder intensief en re-integratie is geen onderdeel van het mbo-onderwijs.

Gespecialiseerde re-integratiebedrijven bieden voor jonggehandicapten ook combinaties van mbo- of branche-opleidingen met extra begeleiding en re-integratie aan. Het verschil met de subsidietrajecten is dat hierbij verschillende organisaties betrokken zijn en er dus geen sprake is van een geïntegreerd aanbod.

Daarnaast bieden deze bedrijven ook re-integratietrajecten aan voor jonggehandicapte voortijdig schoolverlaters. Het gaat dan niet om een opleiding, maar om de snelste weg naar werk. Wanneer voor het één en wanneer voor het ander wordt gekozen, is niet duidelijk.

De maximaal beschikbare subsidie¹³ voor de subsidietrajecten voor klasse-2-deelnemers zijn momenteel ruim € 50.000 en voor klasse-3-deelnemers ruim € 70.000. De twee nieuwe scholingsinstellingen zijn veel goedkoper. Bij ROC Arcus komt dit doordat het voor meer dan de helft om relatief korte opleidingen op mbo-niveau 1 gaat, omdat er gebruik gemaakt kan worden van de faciliteiten van het roc en omdat er aanvullende financiering is van € 1.400 per traject vanuit reguliere OCW-middelen. Bij De Kapstok komt dit doordat de subsidie een aanvulling is op vso-financiering. Het kostenniveau van de

¹³ De uiteindelijke subsidietoekenningen liggen in de praktijk lager omdat de vooraf opgegeven opleidingsresultaten en plaatsingsresultaten niet volledig worden gerealiseerd.

klasse-2-trajecten van de traditionele scholingsinstellingen is vergelijkbaar met een vso-opleiding van een vergelijkbare duur.

5 DE RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de subsidietrajecten beschreven. De bronnen die we hiervoor hebben gebruikt, zijn enerzijds de informatie van UWV uit de eindafrekening van de subsidietoekenning en anderzijds een analyse van administratieve bestanden die zijn aangeleverd door UWV en de scholingsinstellingen, aangevuld met informatie uit de gesprekken met de verschillende respondenten. Voor een verantwoording van de bestandsanalyse verwijzen we naar bijlage 2 van dit rapport.

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd. In paragraaf 5.1 en 5.2 presenteren we achtereenvolgens de opleidingsresultaten en de plaatsingsresultaten. In paragraaf 5.3 kijken we in hoeverre de aantallen deelnemers en de plaatsingspercentages waarmee de scholingsinstellingen subsidie aanvragen overeenkomen met de werkelijke aantallen deelnemers en plaatsingspercentages. In paragraaf 5.4 beschrijven we de kenmerken van de banen waarnaar de deelnemers uitstromen. Ten slotte beschrijven we in paragraaf 5.5 de meerwaarde van de regeling buiten de opleidings- en plaatsingsresultaten.

5.1 Opleidingsresultaten

In de tabellen 5.1 en 5.2 zijn de opleidingsresultaten van de cohorten 2006, 2007 en 2008 opgenomen op basis van informatie van UWV.

Tabel 5.1 Opleidingsresultaten klasse 2

Cohort	Aantal deelnemers	Diploma	Deelcertificaat	Diploma of deelcertificaat
2006	23	0 (0%)	16 (70%)	16 (70%)
2007	64	4 (6%)	56 (88%)	60 (94%)
2008	91	46 (51%)	36 (40%)	82 (90%)
Totaal	178	50 (28%)	108 (61%)	158 (89%)

Bron: UWV, afrekening subsidie

Tabel 5.2 Opleidingsresultaten klasse 3

Cohort	Aantal deelnemers	Diploma	Deelcertificaat	Diploma of deelcertificaat
2006	19	0 (0%)	18 (95%)	18 (95%)
2007	73	0 (0%)	63 (86%)	63 (86%)
2008	121	54 (45%)	54 (45%)	108 (89%)
Totaal	213	54 (25%)	135 (63%)	189 (89%)

Bron: UWV, afrekening subsidie

Uit de tabellen 5.1 en 5.2 blijkt dat 89 procent van de deelnemers een diploma of deelcertificaat behaalt. Dit percentage is voor klasse 2 en 3 identiek.

Wanneer we de opleidingsresultaten uitsplitsen naar het behalen van een diploma en het behalen van een deelcertificaat, blijkt dat ruim een kwart van de deelnemers een diploma heeft gehaald en ruim zestig procent een deelcertificaat. Opvallend is dat in de eerste twee cohorten bijna geen van de deelnemers een diploma heeft behaald en in het cohort 2008 ongeveer de helft van de deelnemers.

In tabel 5.3 hebben we op basis van informatie uit de bestandsanalyse gekeken naar het type diploma's en deelcertificaten dat de subsidietrajecten opleveren. We maken daarbij een onderscheid naar crebo-erkende opleidingen, dit zijn de door het ministerie van OCW erkende mbo-opleidingen, en branche-erkende opleidingen.

Tabel 5.3 Opleidingsresultaat uitgesplitst naar status opleiding

Status opleiding	Opleidingsresultaat			Totaal
	Geen resultaat	Diploma	Deelcertificaten	
Crebo	17 (50%)	39 (40%)	99 (58%)	155 (51%)
Branche	10 (29%)	42 (43%)	62 (37%)	114 (38%)
Overig	7 (21%)	17 (17%)	9 (5%)	33 (11%)
Totaal	34 (100%)	98 (100%)	170 (100%)	302 (100%)

Bron: bestandsanalyse

Uit tabel 5.3 blijkt dat twee op de vijf behaalde diploma's (40%) crebo-erkende opleidingen betreffen en iets meer dan twee op de vijf diploma's branche-erkende diploma's zijn (43%). Bij de deelcertificaten gaat het in drie op de vijf gevallen (58%) om crebo-erkende opleidingen en in iets minder dan twee op de vijf gevallen (37%) om branche-erkende opleidingen. In totaal heeft dertien procent van de deelnemers een mbo-diploma behaald en veertien procent een branche-erkende diploma.

In de meeste gevallen resulteert een opleiding aan een scholingsinstituut niet in een startkwalificatie. Diploma's met een crebo-status op niveau 2 of hoger zijn startkwalificaties. Dertien procent van de deelnemers haalt een diploma van een opleiding met een crebo-status.

5.2 Resultaten plaatsing op arbeid

In de tabellen 5.4 en 5.5 zijn de plaatsingsresultaten van de cohorten 2006, 2007 en 2008 opgenomen op basis van informatie van UWV. Hieruit blijkt dat 57 procent van de klasse-2-deelnemers geplaatst is in werk. Van de klasse-3-deelnemers is 52 procent geplaatst in werk.

Tabel 5.4 Plaatsingsresultaten klasse 2

Cohort	Aantal deelnemers	Plaatsingen regulier	Plaatsingen WSW	Plaatsingen totaal
2006	23	8	0	8 (35%)
2007	64	37	3	40 (63%)
2008	91	52	3	55 (60%)
Totaal	178	97 (54%)	6 (3%)	103 (57%)

Bron: UWV, afrekening subsidie

Tabel 5.5 Plaatsingsresultaten klasse 3

Cohort	Aantal deelnemers	Plaatsingen regulier	Plaatsingen WSW	Plaatsingen totaal
2006	19	11	2	13 (68%)
2007	73	32	4	36 (49%)
2008	121	60	2	62 (51%)
Totaal	213	103 (48%)	8 (4%)	111 (52%)

Bron: UWV, afrekening subsidie

Uit tabel 5.5 blijkt verder dat minder dan vijf procent van de deelnemers geplaatst is in de sociale werkvoorziening. Dit blijft ruim binnen de norm van twintig procent.

Verschillen tussen geplaatste en niet-geplaatste deelnemers

In de tabellen 5.6 en 5.7 geven we weer wat de kenmerken zijn van de geplaatste en niet-geplaatste deelnemers en de gevolgde trajecten. Tot de geplaatste deelnemers worden de deelnemers gerekend die op basis van de eindafrekening van de scholingsinstellingen door UWV als geplaatst zijn geregistreerd. Daarbij gaat het zowel om de plaatsingen op de reguliere arbeidsmarkt als om plaatsingen in de beschutte omgeving van de sociale werkvoorziening.

De geplaatste en niet-geplaatste deelnemers komen op de meeste kenmerken overeen.¹ Significante verschillen doen zich alleen voor op de kenmerken opleidingsresultaat en de voorgeschiedenis op het gebied van opleiding.

Opleidingsresultaat

Er is een sterk verband tussen opleidingsresultaat en plaatsingsresultaat. Zonder opleidingsresultaat volgt er over het algemeen geen plaatsing. Als we de deelnemers die zonder opleidingsresultaat uitstromen buiten beschouwing laten, blijkt dat deelnemers met een deelcertificaat en een diploma even vaak geplaatst worden (in ongeveer 70% van de gevallen).

Voorgeschiedenis

Verder blijkt dat zich onder de geplaatsten relatief weinig uitvallers van het mbo (roc's) bevinden en relatief veel mensen vanuit het vso (rec).

¹ Als er sprake is van een significant verschil, dan is dat weergegeven met een asterisk achter het kenmerk en zijn de waarden cursief weergegeven.

Tabel 5.6 Kenmerken van deelnemers die wel en niet geplaatst zijn

Persoonskenmerken deelnemers	Niet geplaatst	Geplaatst
<i>Geslacht</i>		
Man	74%	70%
Vrouw	26%	30%
<i>Leeftijd</i>		
16 – 20 jaar	54%	54%
21 – 25 jaar	36%	37%
> 25 jaar	10%	9%
<i>Diagnosecode</i>		
Psychische stoornissen en gedragsstoornissen	61%	58%
Ziekten van het zenuwstelsel	8%	12%
Congenitale afwijkingen en chromosoomafwijkingen	8%	9%
Ziekten van oog en adnexen	8%	9%
Letsel en andere gevolgen van uitwendige oorzaken	1%	7%
Overig	22%	14%
<i>Provincie</i>		
Noord-Holland	22%	13%
Flevoland	2%	1%
Utrecht	6%	6%
Zuid-Holland	5%	4%
Gelderland	25%	34%
Noord-Brabant	7%	7%
Limburg	13%	8%
Overijssel	8%	11%
Drenthe	5%	4%
Friesland	3%	2%
Groningen	6%	9%
<i>Voorgeschiedenis*</i>		
Regulier	22%	23%
Rec	16%	32%
Uitval roc	43%	27%
Uitval elders	12%	9%

* Significante verschillen tussen de groep geplaatste en de groep niet-geplaatste deelnemers.

Tabel 5.7 Kenmerken trajecten deelnemers die wel en niet geplaatst zijn

Kenmerken subsidietrajecten	Niet geplaatst	Geplaatst
Klasse		
Klasse 2	45%	49%
Klasse 3	55%	51%
Instreamcohort		
Cohort 2006	12%	10%
Cohort 2007	33%	36%
Cohort 2008	55%	54%
Opleidingsrichting		
Economisch/administratief	33%	40%
Techniek/logistiek	11%	17%
Grafisch	8%	7%
Zorg/welzijn	3%	3%
ICT	37%	24%
Anders	8%	10%
Status opleiding		
Crebo	49%	53%
Branche	40%	36%
Overig	11%	11%
Opleidingsresultaat*		
Geen opleidingsresultaat	26%	1%
Deelcertificaat	52%	70%
Diploma	23%	30%
Anders	7%	8%

* Significante verschillen tussen de groep geplaatste en de groep niet-geplaatste deelnemers.

5.3 Resultaten in het licht van de subsidieaanvraag

De scholingsinstellingen moeten in hun subsidieaanvraag aangeven voor hoeveel deelnemers zij subsidie aanvragen en hoeveel procent van de deelnemers zij gaan plaatsen in arbeid. UWV stelt vervolgens vast voor hoeveel deelnemers de scholingsinstellingen subsidie kunnen krijgen. Het daadwerkelijke aantal deelnemers en het verschil tussen het gerealiseerde en vooraf opgegeven plaatsingspercentage bepalen uiteindelijk hoeveel subsidie een scholingsinstelling krijgt. Het is van belang vast te stellen in hoeverre de in de subsidieaanvraag opgenomen aantallen deelnemers en plaatsingspercentages realistisch zijn. Het beschikbare budget per cohort is gemaximeerd. Wanneer een scholingsinstelling subsidie aanvraagt voor een te hoog aantal deelnemers, betekent dit dat een andere scholingsinstelling minder deelnemers kan bedienen. En hoe hoger het vooraf opgegeven plaatsingspercentage, hoe hoger de scholingsinstelling in de rangorde komt voor subsidie, waardoor andere scholingsinstellingen subsidie kunnen mislopen. In de tabellen 5.8 en 5.9 wordt daarom het aantal deelnemers waarvoor de scholingsinstellingen subsidie konden krijgen afgezet tegen het

werkelijke aantal deelnemers. Daarnaast wordt het vooraf opgegeven plaatsingspercentage vergeleken met het gerealiseerde plaatsingspercentage.

Tabel 5.8 Subsidieaanvraag versus realisatie: klasse 2

	Aantal deelnemers subsidie	Werkelijk aantal deelnemers	Plaatsings-% in subsidie-aanvraag	Gerealiseerd plaatsings-%
2006	80	23	61%	35%
2007	80	64	69%	63%
2008	138	91	62%	60%
Totaal	298	178	64%	57%

Tabel 5.9 Subsidie-aanvraag versus realisatie: klasse 3

	Aantal deelnemers subsidie	Werkelijk aantal deelnemers	Plaatsings-% in subsidie-aanvraag	Gerealiseerd plaatsings-%
2006	47	19	66%	68%
2007	91	73	73%	49%
2008	133	121	61%	51%
Totaal	271	213	66%	52%

Aantallen deelnemers

Uit de bovenstaande tabellen blijkt dat de aantallen deelnemers voor klasse 2 in de periode 2006-2008 lang niet zijn gehaald. Voor klasse 3 bleef vooral in 2006 het aantal deelnemers achter.

UWV geeft aan dat 2006 en 2007 qua aantallen deelnemers overgangsjaren waren. De instellingen moesten een nieuwe doelgroep gaan werven en bedienen en dat heeft tijd gekost. In deze jaren werden, afgaande op de afrekeningen, de aantallen deelnemers bij lange na niet gehaald. In 2006 hadden Eega en Heliomare voor klasse 2 helemaal geen instroom en Eega, Heliomare en Bartiméus voor klasse 3 helemaal geen instroom.

Daarentegen haalde Werkenrode voor beide klassen en Bartiméus voor klasse 2 wel het opgegeven aantal deelnemers. Uit de cijfers blijkt overigens dat ook in 2008 voor klasse 2 het aantal deelnemers bij lange na niet gehaald werd (35% minder).

Plaatsingspercentages

Qua plaatsingscijfers geldt dat voor klasse 2 vooraf gemiddeld een plaatsingsresultaat was opgegeven van 64 procent, terwijl uiteindelijk 57 procent is gerealiseerd. Voor klasse 3 was het verschil groter: vooraf werd 66 procent opgegeven ten opzichte van een realisatiecijfer van 52 procent.

REA College Nederland heeft vooraf aangegeven dat er bij de scholingsinstellingen deelnemers starten in een subsidietraject die uiteindelijk niet worden meegenomen in de afrekening. Daarom hebben we aan de vijf traditionele scholingsinstellingen gevraagd hoe vaak dit voorkomt. Daaruit

bleek dat dit in de periode vanaf 2006 tot 2011 bij één instelling voorkwam. Bij deze scholingsinstelling zijn in de periode 2006-2011 67 deelnemers meer gestart zijn in een traject dan waarvoor subsidie is toegekend; dit is bijna twintig procent meer. Dit is overigens ook de enige scholingsinstelling die in de periode 2006-2008 elk jaar het aantal deelnemers haalde waarvoor subsidie was toegekend.

In de onderstaande tabel 5.10 zijn de resultaten opgenomen van de trajecten voor deze extra deelnemers die niet in de eindafrekening zijn meegenomen.

Tabel 5.10 Resultaten extra instroom 2006-2007

Cohort	Klasse 2			Klasse 3		
	Extra instroom	Opleidingsresultaat behaald	Plaatsingsresultaat behaald	Extra instroom	Opleidingsresultaat behaald	Plaatsingsresultaat behaald
2006	0			0		
2007	2	2	1	6	3	1
2008	12	8	2	19	11	6
Totaal	14	10	3	25	14	7

Voor klasse 2 heeft deze scholingsinstelling met de extra instroom een opleidingsresultaat behaald van 71 procent en een plaatsingsresultaat van 21 procent. Voor klasse 3 gaat het om een opleidingsresultaat van 56 procent en een plaatsingsresultaat van 28 procent. Deze scholingsinstelling heeft dus met de subsidieregeling in absolute aantallen voor meer jongeren de beoogde resultaten behaald. Het succespercentage is voor de extra instroom echter flink lager dan voor de jongeren die in de eindafrekening zijn opgenomen.

Voor het cohort 2011, zo blijkt uit de eigen opgave van de scholingsinstellingen, heeft de praktijk om met meer deelnemers een subsidietraject te starten dan waarvoor subsidie beschikbaar is, zich uitgebreid naar vier van de zeven scholingsinstellingen. In totaal zijn er voor klasse 2 21 procent meer trajecten gestart en voor klasse 3 24 procent meer trajecten.

5.4 Kenmerken van arbeid

In deze paragraaf gaan we in op de kenmerken van het meest recente dienstverband waarin de deelnemers aan subsidietrajecten werken of hebben gewerkt in de periode na beëindiging van het subsidietraject en begin 2012. Het gaat dus om dienstverbanden die nu nog lopen, maar ook om dienstverbanden die inmiddels beëindigd zijn.

De informatie over de dienstverbanden komt uit de polisadministratie van UWV. De polisbestanden bevatten onder meer informatie over alle dienstverbanden in Nederland. We hebben voor elke deelnemer het meest

recente dienstverband uit de polisadministratie gekoppeld aan de gegevens van UWV en de scholingsinstellingen.

Het meest recente dienstverband is niet noodzakelijkerwijs de baan waarin de deelnemer direct na afloop van het traject bij de scholingsinstelling aan het werk is gegaan. Er zijn 58 deelnemers die na afloop van het subsidietraject niet zijn geplaatst, maar later wel werkten in een dienstverband. Zij zijn dus later alsnog aan het werk gegaan. Deze deelnemers zijn wel in de analyse meegenomen.

Daarnaast is er een groep van 29 deelnemers die volgens de verantwoordingsinformatie van de scholingsinstellingen aan UWV wel zijn geplaatst, maar van wie wij in de polisbestanden tot en met 2010 geen dienstverband konden terugvinden. Wij gaan er vanuit dat deze deelnemers pas in 2011 geplaatst zijn.² Deze deelnemers zijn in de analyse niet meegenomen.

Verschillen tussen cohorten

Volgens de polisadministratie heeft 63 procent van de deelnemers in de periode na beëindiging van het subsidietraject en begin 2012 een dienstverband (gehad). Er doen zich daarbij verschillen voor tussen de cohorten. Van cohort 2006 heeft 63 procent een dienstverband (gehad), van cohort 2007 74 procent en van cohort 2008 57 procent. Het lagere percentage voor het meest recente cohort kan komen doordat er minder tijd is verstreken na afloop van het subsidietraject.

Bepaalde of onbepaalde tijd

De dienstverbanden van de deelnemers betreffen in driekwart van de gevallen contracten voor bepaalde tijd, tijdelijke contracten dus. Een kwart van de dienstverbanden zijn contracten voor onbepaalde tijd. Hier zijn geen verschillen zichtbaar tussen de cohorten.

Soort dienstverband

Ongeveer één op de tien banen van de deelnemers zijn uitzendbanen (6%) of oproepbanen (5%). Het aandeel van deze onzekere contracten is in de loop van de tijd afgenomen van 21 procent voor het cohort 2006 tot 7 procent voor het cohort 2008. Ook het percentage WSW-banen is afgenomen van 12 procent voor cohort 2006 tot 3 procent voor cohort 2008.

Aantal uren

Iets minder dan een kwart van de deelnemers (22%) heeft een voltijdbaan (meer dan 35 uur). Daar staat tegenover dat ruim een kwart van de deelnemers (29%) een contract heeft van minder dan twintig uur per week. De overige deelnemers, de helft, heeft een contract van twintig tot dertig uur per week.

² Van deze 29 deelnemers, is een grote meerderheid van 24 deelnemers in 2008 gestart met het traject. Aangezien de trajecten veelal 2 of 2,5 jaar duren, is het plausibel dat een deel van die trajecten pas in 2011 tot plaatsing heeft geleid.

De contracten van de deelnemers uit het cohort 2006 hebben minder uren dan de contracten van de deelnemers uit de andere cohorten. Het aantal contracten voor minder dan twintig uur neemt af en het aantal contracten voor meer dan 35 uur neemt toe.

Sectoren

De belangrijkste sectoren waar deelnemers worden geplaatst, zijn de zakelijke dienstverlening en de sector gezondheid, geestelijke en maatschappelijke belangen. In beide sectoren is één op de vijf deelnemers aan het werk (geweest).

Deelnemers mogen in dienst komen van een onderdeel van de scholingsinstelling zelf, bijvoorbeeld een leer-werkbedrijf. Ook is het toegestaan dat een deelnemer in dienst komt bij de scholingsinstelling en van daaruit wordt gedetacheerd. Deze deelnemers vallen in de sector werk en re-integratie. Uit de bestandsanalyse blijkt dat het hierbij gaat om maximaal zes procent van de deelnemers.

Tabel 5.11 Kenmerken van de banen waarin het werk wordt hervat

Kenmerken dienstverband	2006 (n=26)	2007 (n=93)	2008 (n=113)	Totaal (n=232)
<i>Bepaald of onbepaald</i>				
Contract voor onbepaalde tijd	27%	28%	25%	25%
Contract voor bepaalde tijd	73%	72%	75%	75%
<i>Soort dienstverband</i>				
WSW-baan	12%	8%	3%	6%
Uitzendbaan	8%	9%	4%	6%
Oproepbaan	13%	7%	3%	5%
Overige banen	73%	79%	92%	85%
<i>Omvang dienstverband</i>				
< 12 uur	12%	14%	14%	14%
12-20 uur	27%	18%	10%	15%
21-25 uur	19%	25%	28%	26%
26-30 uur	8%	9%	13%	11%
31-35 uur	23%	11%	12%	13%
>35 uur	12%	24%	23%	22%
<i>Sector</i>				
Zakelijke dienstverlening	29%	16%	27%	19%
Metaal en technische bedrijven	0%	9%	8%	6%
Detailhandel	10%	6%	12%	8%
Grootwinkelbedrijf	10%	6%	5%	5%
Gezondheid, geestelijke en maatschappelijke belangen	5%	34%	18%	19%
Uitleenbedrijven	10%	10%	4%	6%
Werk en re-integratie	14%	9%	3%	6%
Overheid	14%	5%	11%	7%
Agrarisch	5%	1%	5%	3%
Horeca	5%	3%	6%	4%
Overig	24%	18%	22%	17%

Duurzaamheid van de werkhervatting

In tabel 5.12 is weergegeven hoeveel maanden de deelnemers hebben gewerkt na de start van hun traject. De deelnemers die het werk niet hebben hervat, zijn buiten beschouwing gelaten.

Omdat we niet precies weten op welke datum het traject is gestart en geëindigd moeten we een aantal aannames maken. Voor de deelnemers uit het cohort 2006 wordt vastgesteld hoeveel maanden er is gewerkt in de periode januari 2006 tot en met december 2010. Bij de cohorten 2007 en 2008 hanteren we hetzelfde principe. Het hoeft niet te gaan om één aansluitend dienstverband. Het aantal maanden zoals gepresenteerd is de som van alle dienstverbanden die hebben gelopen in de genoemde periode.

Er is sprake van enige onzekerheid bij de interpretatie van deze gegevens. Ten eerste start niet elke deelnemer in januari 2006, maar stromen de deelnemers gedurende het jaar in het cohort. Maar zoals gezegd, kennen we de startdatum van het traject niet. Ten tweede bedraagt de duur van de opleidingstrajecten voor klasse 2 maximaal 24 maanden en voor klasse 3 maximaal 30 maanden. Maar deelnemers kunnen eerder uitstromen naar arbeid als er een geschikte arbeidsplaats wordt gevonden. Aan de andere kant komt het ook voor dat deelnemers wat langer binnen het scholingsinstituut blijven omdat de uitstroom naar arbeid langer dan twee of 2,5 jaar op zich laat wachten.

Tabel 5.12 Aantal gewerkte maanden per cohort

	2006	2007	2008	Totaal
<i>Klasse 2</i>				
Waarschijnlijk maximum ³	24 tot 36	12 tot 24	0 tot 12	-
1 tot 3 maanden	17%	14%	40%	26%
4 tot 6 maanden	8%	10%	8%	9%
7 tot 12 maanden	17%	25%	21%	22%
13 tot 24 maanden	50%	43%	30%	38%
25 tot 36 maanden	8%	8%	2%	5%
N	12	49	53	114
<i>Klasse 3</i>				
Waarschijnlijk maximum	18 tot 30	6 tot 18	0 tot 6	-
1 tot 3 maanden	14%	9%	30%	20%
4 tot 6 maanden	14%	21%	12%	16%
7 tot 12 maanden	14%	27%	42%	33%
13 tot 24 maanden	43%	41%	13%	27%
25 tot 36 maanden	7%	2%	3%	3%
> 36 maanden	7%	0%	0%	1%
N	14	44	60	118

³ De maximale duur van een traject voor klasse 2 bedraagt 24 maanden. Het is daarom waarschijnlijk dat de deelnemers uit klasse 2 cohort 2006 maximaal 36 maanden hebben gewerkt. Dit is het aantal maanden tussen 1 januari 2008 (2 jaar na de start van het cohort) en 31 december 2010 (einde gegevensperiode). Als ze eind 2006 met de opleiding zijn gestart bedraagt het maximaal aantal gewerkte maanden 24. De maximale duur van een traject voor klasse 3 is gesteld op 30 maanden. Voor de deelnemers uit klasse 3 cohort 2006 bedraagt het aantal gewerkte maanden daarom waarschijnlijk maximaal 30 maanden (van medio 2008 tot eind 2010).

Uit de tabel blijkt dat ruim een kwart van de deelnemers in klasse 2 en 3 (cohort 2006 en 2007) maximaal een half jaar heeft gewerkt in een periode van minimaal één jaar tot maximaal drie jaar na het afronden van het scholingstraject. Ongeveer de helft van de deelnemers uit klasse 2 cohort 2007 heeft meer dan een jaar gewerkt in de twaalf tot 24 maanden die volgen op het afronden van het traject. In klasse 3 heeft zeventig procent van de deelnemers uit cohort 2007 minimaal zeven maanden gewerkt in de zes tot achttien maanden die volgen op het traject.

Ook is vastgesteld hoeveel dienstverbanden de deelnemers in de genoemde periode hebben gehad. Naarmate er meer tijd verstrijkt na het aflopen van het traject, neemt het aantal dienstverbanden van de deelnemers toe. Dit wijst erop dat de deelnemers over het algemeen korte dienstverbanden aangaan en na afloop op zoek gaan naar een nieuwe werkgever. Deze bevinding is in lijn met het grote aantal contracten voor bepaalde tijd dat we hebben gezien in tabel 5.11.

Tabel 5.13 Aantal dienstverbanden per cohort

	Cohort		
	2006	2007	2008
<i>Klasse 2</i>			
1 dienstverband	17%	27%	47%
2 dienstverbanden	42%	37%	32%
3 dienstverbanden	33%	20%	15%
> 3 dienstverbanden	8%	16%	6%
N	12	49	53
<i>Klasse 3</i>			
1 dienstverband	7%	27%	48%
2 dienstverbanden	57%	45%	33%
3 dienstverbanden	0%	16%	17%
> 3 dienstverbanden	36%	11%	2%
N	14	44	60

5.5 Overige resultaten

De vijf traditionele scholingsinstellingen geven aan dat zij meer bereiken dan alleen datgene waarop zij worden afgerekend: het percentage deelnemers dat een diploma of certificaat heeft behaald en het percentage deelnemers dat is geplaatst in arbeid. Het gaat de volgende resultaten:

- *Alternatieve trajecten na intake*: alle jongeren die na de intake niet worden geplaatst in een subsidietraject, krijgen op basis van de diagnose een advies voor een alternatief traject (GGZ, revalidatie, dagbesteding en andere hulpverleningstrajecten). Het aantal personen waarbij een intake is afgenomen, is meer dan het dubbele van het aantal cursisten dat uiteindelijk met een subsidietraject start. De intakes zijn intensief, in veel

gevallen meerdaags. Vaak is een assessment van vier tot acht weken onderdeel van de intakefase.

- Ook de jongeren die niet geplaatst (kunnen) worden in werk hebben een intensief traject achter de rug. Bij het kleine aantal deelnemers dat niet is geplaatst en geen diploma heeft behaald, zien de scholingsinstituten resultaten als verminderde afhankelijkheid van voorzieningen, het kunnen aangaan en onderhouden van relaties en zelfstandig kunnen wonen.
- Na plaatsing vindt standaard *nazorg* plaats. Mocht de cursist de baan verliezen, dan wordt de nazorg geïntensiveerd. Voor langdurige en intensieve nazorg kan een jobcoach worden ingeschakeld, bijvoorbeeld bij herplaatsing of aanvullende begeleiding richting aanvullende zorg.

5.6 Conclusies

Opleidingsresultaten

Ongeacht de klasse, haalt 89 procent van de deelnemers een diploma of deelcertificaat. Ruim een kwart van de deelnemers behaalt een diploma. In dertien procent van de gevallen gaat het om een door het ministerie van OCW erkend mbo-diploma en veertien procent een branche-erkend diploma. Zestig procent behaalt een deelcertificaat.

Plaatsingsresultaten

Van klasse 2 is 57 procent van de deelnemers geplaatst in werk. Van de klasse-3-deelnemers is 52 procent geplaatst in werk. Minder dan vijf procent van de deelnemers is geplaatst in de WSW. Dit blijft ruim binnen de norm van twintig procent. De kenmerken van de groep deelnemers die is geplaatst verschillen op weinig punten van de kenmerken van de groep die niet is geplaatst.

Verschillen doen zich voor in het opleidingsresultaat: deelnemers die geen diploma of deelcertificaat hebben gehaald, worden ook niet geplaatst binnen de subsidieregeling. Op basis van de polisadministratie van UWV blijkt overigens dat 58 deelnemers die na afloop van het subsidietraject niet zijn geplaatst, later als nog aan het werk zijn gegaan.

Een ander verschil tussen de geplaatste en niet-geplaatste deelnemers is dat onder de geplaatste deelnemers zich relatief weinig uitvallers uit het mbo bevinden en relatief veel mensen die direct uit het vso komen.

Soort werk

Bij de werkhervattingen gaat het in driekwart van de gevallen om een contract voor bepaalde tijd. Verder gaat het bij één op de tien banen om uitzendbanen of oproepbanen. Veel deelnemers werken in de twee of drie jaar na het opleidingstraject bij meerdere werkgevers. Daarnaast heeft een kwart van de deelnemers een voltijd baan en een kwart een baan van minder dan twintig uur

per week. De belangrijkste sectoren waar deelnemers worden geplaatst, zijn de zakelijke dienstverlening en de zorg.

De banen zijn in de loop van de tijd iets gunstiger geworden voor de deelnemers: de deelnemers uit de cohorten 2007 en 2008 werken meer uren per week en het gaat minder vaak om onzekere contracten zoals uitzendwerk en oproepbanen dan bij de deelnemers uit cohort 2006. Een kwart van de deelnemers werkt korter dan een half jaar in de twaalf tot 24 maanden na de afloop van het traject. Ongeveer de helft van de deelnemers uit klasse 2 cohort 2007 heeft meer dan een jaar gewerkt in de twaalf tot 24 maanden die volgen op het afronden van het traject. In klasse 3 heeft zeventig procent van de deelnemers uit cohort 2007 minimaal zeven maanden gewerkt in de zes tot achttien maanden die volgen op het traject.

Resultaten ten opzichte van de subsidieaanvraag

De scholingsinstellingen geven in hun subsidieaanvraag aan hoeveel deelnemers zij willen scholen en hoeveel procent van de deelnemers zij gaan plaatsen in arbeid. UWV bepaalt op basis van deze gegevens hoeveel subsidie de scholingsinstellingen maximaal kunnen ontvangen. De scholingsinstellingen concurreren op deze manier met elkaar om de schaarse subsidieruimte.

In de periode 2006 tot en met 2008 was er ruimte voor 298 opleidingsplaatsen in klasse 2 en 271 opleidingsplaatsen in klasse 3. Uiteindelijk blijkt het aantal deelnemers dat daadwerkelijk start met een traject in beide klassen aanmerkelijk lager te liggen. De onderrealisatie bedraagt voor klasse 2 veertig procent en voor klasse 3 ruim twintig procent. UWV spreekt over een overgangsperiode waarin de scholingsinstellingen moesten wennen aan het werven en bedienen van de nieuwe doelgroep van jonggehandicapten.

Ook de gerealiseerde plaatsingspercentages blijken lager te liggen dan vooraf opgegeven bij de subsidieaanvraag. In klasse 2 wordt 57 procent geplaatst in plaats van 64 procent, in klasse 3 52 procent in plaats van 66 procent.

Daar komt nog bij dat in de periode 2006-2010 bij één van de scholingsinstellingen zo'n 20 procent meer deelnemers met een subsidietraject is gestart dan die zijn meegenomen in de eindafrekening. Het succespercentage voor deze extra instroom is flink lager dan voor de jongeren die in de eindafrekening zijn opgenomen. Vanaf 2011 heeft deze praktijk zich uitgebreid naar vier van de zeven scholingsinstellingen.

Overige resultaten

De scholingsinstellingen geven aan dat hun dienstverlening meerwaarde heeft voor een grotere groep jonggehandicapten dan alleen de deelnemers die een diploma of deelcertificaat hebben behaald en die zijn geplaatst in werk. Zo wordt een dubbel zo grote groep jonggehandicapten in de uitgebreide intake-trajecten begeleid en doorverwezen naar alternatieve trajecten, worden deelnemers die uitvallen uit het subsidietraject minder afhankelijk van

voorzieningen, kunnen zij beter relaties aangaan en zelfstandiger wonen. Tot slot wordt na plaatsing intensieve nazorg gegeven.

6 CONCLUSIE

De subsidieregeling scholing jonggehandicapten met ernstige scholingsbelemmeringen loopt tot en met 2013. Daarom moet het ministerie van SZW in 2013 een besluit nemen over de voortzetting van de regeling. De evaluatie van de regeling moet input voor dit besluit opleveren.

De probleemstelling van het evaluatieonderzoek is als volgt:

Hoe werkt de huidige subsidieregeling die sinds 2006 van kracht is? Wat is het bereik van de regeling en welke resultaten worden er behaald?

In dit afsluitende hoofdstuk geven we antwoord op de vier hoofdvragen van het onderzoek:

1. Wat zijn de kenmerken van de aanbieders van scholing en re-integratie?
2. Wat zijn de kenmerken van de deelnemers aan scholing en re-integratie van de scholingsinstituten?
3. Welke resultaten worden bereikt met de verschillende deelnemers?
4. Welke jonggehandicapten uit de doelgroep van de regeling worden *wel* en welke worden *niet* bereikt door de scholingsinstituten? Welke verschillen zijn er qua arbeidsparticipatie tussen de bereikte en de niet-bereikte groep?

Voordat we de hoofdvragen beantwoorden, gaan we eerst in op de werking van de subsidieregeling.

6.1 De werking van de subsidieregeling

Scholingsinstellingen kunnen subsidieaanvragen indienen voor het uitvoeren van de trajecten in het kader van de subsidieregeling. Tot 2011 zijn alleen aanvragen van vijf 'traditionele instellingen' gehonoreerd: Eega, Bartiméus Sonnenheerdt, Heliomare, Hoensbroek en Werkenrode. In 2011 zijn de subsidieaanvragen van drie nieuwe scholingsinstellingen gehonoreerd, namelijk van het Arcus College, De Kapstok/Mota en de Hoenderloo Groep.

Per aanvraagronde worden de subsidieaanvragen op volgorde geplaatst van de verhouding tussen de totale begrote kosten en het vooraf opgegeven plaatsingspercentage. De eerste in de rangorde krijgt een subsidietoekenning voor alle deelnemers (tenzij het budget dan al op is). Als er nog budget over is, krijgt de tweede in de rangorde subsidie voor zo veel deelnemers als het budget toelaat. Dit gaat door tot het budget op is.

Het subsidiebedrag dat achteraf bij de afrekening wordt toegekend, is grotendeels afhankelijk van de resultaten die een scholingsinstelling behaalt met de opleiding en arbeidstoeleiding.

Het is voor UWV moeilijk om subsidieaanvragen af te wijzen van instellingen waarvan men vermoedt dat de aanvrager zich op een lichtere doelgroep richt, of waarvan het programma onvoldoende is aangepast aan de doelgroep van de regeling en/of de in de aanvraag opgenomen plaatsingspercentages niet realistisch zijn. Hiervoor ontbreken heldere criteria in de regeling.

Het ontbreken van scherpe toelatingscriteria voor scholingsinstellingen en een heldere doelgroepafbakening kan ertoe leiden dat in toekomstige subsidieronden meer of andere scholingsinstellingen de regeling voor klasse 2-deelnemers uit gaan voeren.

6.2 Hoofdvraag 1: kenmerken van aanbieders¹

De scholingsinstellingen

De subsidieregeling biedt ruimte voor uiteenlopende instellingen om voor subsidie in aanmerking te komen. Een gevolg hiervan is dat een breed scala aan typen instellingen subsidie krijgt: een aantal instellingen dat vooral actief is in de gehandicaptenzorg, een jeugdzorginstelling, een scholingsinstelling voor mensen met een beperking, een roc en een school voor vso.

Doelgroep

De scholingsinstituten richten zich in het kader van de subsidieregeling op jongeren die niet in staat zijn om in het reguliere middelbare beroepsonderwijs een opleiding af te ronden, maar die het mbo-niveau met intensieve ondersteuning wel aankunnen.

De regeling biedt veel ruimte voor interpretatie over de doelgroep en het programma dat nodig is om die doelgroep te bedienen. Het gevolg is dat er zeer grote prijsverschillen tussen de instellingen zijn. Het valt niet uit te sluiten dat de prijsverschillen (deels) het gevolg zijn van verschillen in de doelgroepen die door de instellingen worden bediend en in het pakket aan dienstverlening dat de instellingen bieden.

Samenwerkingspartners

De belangrijkste samenwerkingspartners van de scholingsinstellingen zijn roc's, scholen voor vso en de zorginstellingen die deel uitmaken van de moederorganisatie van de scholingsinstellingen.

De samenwerking met het voortgezet speciaal onderwijs (vso) richt zich op voorlichting over de subsidieregeling en de werving van deelnemers.

De samenwerking met het mbo gaat in de eerste plaats om de werving van deelnemers onder de uitvallers uit het mbo, het gebruik van onderwijsmodulen voor de deelnemers aan de subsidieregeling en de inkoop van examinering.

¹ De onderzoeksvragen 2 en 5 over het aanbod van de scholingsinstellingen en het verschil van dat aanbod met het mbo en re-integratiebedrijven, komen aan bod onder een apart kopje 'aanbod' verderop in dit hoofdstuk.

De twee nieuwe scholingsinstellingen werven overigens niet bij het mbo. Voor examinering maken zij wel gebruik van het mbo.

Specifiek voor de vier scholingsinstellingen die onder het REA College vallen, is dat de deelnemers gebruik kunnen maken van logeerplekken die de instellingen beschikbaar stellen.

Samenwerking ter voorkoming van uitval uit het mbo

Daarnaast werken de vijf traditionele scholingsinstellingen ieder samen met een of enkele roc's ter voorkoming van uitval uit het mbo, door middel van onder meer ambulante ondersteuning van mbo-leerlingen, de ondersteuning van het Steunpunt Studie en Handicap binnen de roc's en de participatie in zorgadviesteams (ZAT's) van de roc's.

Samenwerking binnen REA College Nederland

Vier van de vijf traditionele scholingsinstellingen zijn lid van de Vereniging REA College Nederland. Het REA College opereert bij de subsidieaanvragen als een samenwerkingsverband dat vanuit de vier samenwerkende partners ieder een aanvraag doet. In de verschillende aanvragen worden dezelfde plaatsingscijfers en prijzen geoffreerd. De leden van REA College komen op deze manier altijd op dezelfde plaats in de rangorde bij de subsidietoekenning, waardoor de subsidie wordt verdeeld naar rato van het aantal deelnemers.

Kosten

De subsidietrajecten voor klasse-2-deelnemers kosten momenteel ruim € 50.000 en voor klasse-3-deelnemers ruim € 70.000. De trajecten die worden aangeboden door de twee nieuwe scholingsinstellingen zijn veel goedkoper. Bij ROC Arcus komt dit doordat de subsidie een aanvulling is op OCW-middelen, het voor meer dan de helft om relatief korte opleidingen op mbo-niveau 1 gaat en omdat er gebruikgemaakt kan worden van de faciliteiten van het roc. Bij De Kapstok komt dit doordat de subsidie een aanvulling is op vso-financiering. Het kostenniveau van de klasse-2-trajecten van de traditionele scholingsinstellingen is vergelijkbaar met een vso-opleiding van een vergelijkbare duur.

6.3 Hoofdvraag 2: kenmerken van deelnemers

De deelnemers

De deelnemers aan de subsidieregeling zijn in driekwart van de gevallen man en, bij de instroom in de regeling, gemiddeld 21 jaar oud. De grote meerderheid van de deelnemers heeft een stoornis in het autistisch spectrum, vaak in combinatie met andere beperkingen. Daarnaast komen fysieke beperkingen, ADHD en psychiatrische stoornissen relatief vaak voor. Meestal gaat het om meervoudige problematiek, waarvan gedragsproblemen een onderdeel zijn. We zien in de periode 2006-2008 geen grote veranderingen in de kenmerken van de deelnemers.

Voor de relatief hoge leeftijd bij instroom zijn de volgende oorzaken aan te wijzen:

- Een kwart van de deelnemers is afkomstig uit het vso, waar leerlingen kunnen blijven tot hun twintigste jaar.
- Jongeren komen in aanmerking voor de subsidieregeling als zij Wajonger zijn. Het recht op Wajong ontstaat pas op achttienjarige leeftijd.
- Het komt regelmatig voor dat mbo-instellingen jongeren met een beperking die het reguliere programma niet aankunnen, te lang vasthouden.
- Er een groep jongeren die zich na uitval uit het reguliere onderwijs afsluit van de buitenwereld en in een isolement terechtkomt.

Herkomst

Ruim een derde van de deelnemers is afkomstig van een mbo-opleiding (meestal niveau 2 of 3). De grote meerderheid van deze jongeren is voortijdig uitgevallen uit het mbo en heeft geen diploma behaald. Daarnaast komt een kwart van de deelnemers rechtstreeks van een vso-opleiding. Een deel van de deelnemers die uit het mbo komen, heeft een verleden in het vso. De deelnemers hebben meestal tijdens hun scholingsloopbaan te maken gehad met allerlei problemen.

De oorzaken van uitval uit het mbo lopen uiteen van problemen met interactie of samenwerking met medeleerlingen tot een hoog verzuim en een te grote begeleidingsbehoefte.

Werving

De scholingsinstellingen werven de deelnemers via drie kanalen: vso-scholen, mbo-scholen en hulpverleningsinstellingen. De rol van UWV als doorverwijzer varieert per instelling, maar is over het algemeen beperkt.

6.4 Het aanbod van de scholingsinstellingen²

Geïntegreerd aanbod

Kenmerkend voor het aanbod in het kader van de subsidieregeling is een geïntegreerd aanbod van opleiding, re-integratie en zorg. De subsidietrajecten bieden ruimte voor kleine groepen, een intensief contact met de jongeren en maatwerk voor elke jongere.

Opleiding

In de praktijk volgen de meeste deelnemers bij de vijf traditionele scholingsinstellingen een opleiding in de sectoren economie/administratie of ICT. Bijna driekwart van de deelnemers volgt een opleiding op niveau 2 of 3.

² Onder dit kopje komen behalve de onderzoeksvragen 2 en 5 ook onderzoeksvraag 12 aan bod (soort opleiding).

Re-integratie

De stage hoort bij de beroepsopleiding, maar vormt tegelijkertijd een integraal deel van het re-integratietraject. In het re-integratieaanbod zijn verder onderdelen opgenomen die nagenoeg elke deelnemer krijgt. Het gaat naast de stages om sollicitatietrainingen, jobfinding en intensieve nazorg. Het aanvullende aanbod is afhankelijk van de behoefte van de individuele deelnemer.

Intensieve begeleiding

Het kenmerkende van het aanbod van de scholingsinstellingen is de intensieve begeleiding. Deze intensieve begeleiding komt bovenop het lesgeven dat plaatsvindt in kleine groepen van vijf tot tien deelnemers. Bij de vijf traditionele scholingsinstellingen krijgen de deelnemers per jaar gemiddeld tussen 200 en 500 uur intensieve begeleiding.

Additionele zorg

Naast de intensieve begeleiding wordt er nog beperkt additionele zorg aan deelnemers met de subsidie gefinancierd. Het gaat hierbij om het beschikbaar stellen van logeerplekken (voor 6% van de deelnemers), hulp bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (voor 4% van de deelnemers) en voorzieningen voor deelnemers met een visuele beperking (voor de helft van de deelnemers van één van de scholingsinstellingen).

Verskil met aanbod mbo

Het reguliere mbo is voor de doelgroep van de subsidieregeling geen alternatief. De klassen zijn veel groter, de extra begeleiding via de rugzakjes is veel minder intensief en re-integratie is geen onderdeel van het mbo-onderwijs.

Verskil met aanbod re-integratiebedrijven

Gespecialiseerde re-integratiebedrijven bieden voor jonggehandicapten ook combinaties van mbo- of brancheopleidingen met extra begeleiding en re-integratie aan. In het geval van bbl-opleidingen kan dit tot een startkwalificatie leiden, maar in de meeste gevallen gaat het om branchegerichte opleidingen. Het verschil met de subsidietrajecten is dat hierbij verschillende organisaties betrokken zijn en er dus geen sprake is van een geïntegreerd aanbod.

Daarnaast bieden deze bedrijven ook re-integratietrajecten aan voor jonggehandicapte voortijdig schoolverlaters. Het gaat dan niet om een opleiding, maar om de snelste weg naar werk. Wanneer voor het één en wanneer voor het ander wordt gekozen, is niet duidelijk.

6.5 Hoofdvraag 3: resultaten deelnemers

Opleidingsresultaten

Bijna alle deelnemers (89%) halen een diploma of deelcertificaat. Ruim een kwart van de deelnemers behaalt een diploma. In dertien procent van de

gevallen gaat het om een mbo-diploma en veertien procent om een branche-erkend diploma. Zestig procent behaalt een of meerdere deelcertificaten.

Plaatsingsresultaten

Van klasse 2 is 57 procent van de deelnemers geplaatst in werk. Van de klasse-3-deelnemers is 52 procent geplaatst in werk. Minder dan vijf procent van de deelnemers is geplaatst in de WSW. Dit blijft ruim binnen de norm van twintig procent.

Hierbij moet worden opgemerkt dat in de periode 2006-2010 bij één van de scholingsinstellingen zo'n twintig procent meer deelnemers met een subsidie-traject is gestart dan er zijn meegenomen in de eindafrekening. Het succespercentage voor deze extra instroom is flink lager dan voor de jongeren die in de eindafrekening zijn opgenomen. Vanaf 2011 heeft deze praktijk zich uitgebreid naar vier van de zeven scholingsinstellingen.

De kenmerken van de groep deelnemers die is geplaatst, verschillen op weinig punten van de kenmerken van de groep die niet is geplaatst. Alleen blijken deelnemers die geen diploma of deelcertificaten hebben behaald, ook niet te worden geplaatst in een baan. Een ander verschil tussen de geplaatste en niet-geplaatste deelnemers is dat onder de geplaatste deelnemers zich relatief weinig uitvallers uit het mbo bevinden en relatief veel mensen die direct uit het vso komen.

Soort werk

Bij de werkhervattingen gaat het in driekwart van de gevallen om een contract voor bepaalde tijd. Verder betreft één op de tien banen uitzend- of oproepbanen. Voor deze grote groep deelnemers die in tijdelijke contracten, uitzendwerk of oproepbanen aan het werk zijn gegaan, bestaat het risico dat de plaatsing uiteindelijk niet duurzaam blijkt te zijn. Deelnemers gaan over het algemeen korte dienstverbanden aan en gaan na afloop op zoek naar een nieuwe werkgever. Ruim een kwart van de deelnemers heeft maximaal een half jaar heeft gewerkt in een periode van minimaal één jaar tot maximaal drie jaar na het afronden van het scholingstraject. Ongeveer de helft van klasse 2 heeft meer dan een jaar gewerkt in de twaalf tot 24 maanden die volgen op het afronden van het traject. Zeventig procent van klasse 3 heeft minimaal zeven maanden gewerkt in de zes tot achttien maanden die volgen op het traject.

Een kwart van de deelnemers is aan het werk gegaan in een voltijd baan en een kwart in een baan van minder dan twintig uur per week. De belangrijkste sectoren waar deelnemers worden geplaatst, zijn de zakelijke dienstverlening en de zorgsector.

Hoeveel deelnemers zijn uitgestroomd naar vervolgonderwijs en andere uitstroombestemmingen, hebben we niet kunnen achterhalen.

6.6 Hoofdvraag 4: bereik

Indicatie

De indicatie van jongeren voor de regeling ligt grotendeels bij de scholingsinstellingen zelf. De scholingsinstellingen steken veel tijd in de indicatieprocessen waarvan een assessment van vier tot acht weken vaak onderdeel is. In deze indicatieprocessen valt de helft tot driekwart van de jongeren die zich melden voor de subsidieregeling af. Jongeren vallen vooral af omdat de scholingsinstelling vindt dat het ondersteuningsaanbod niet aansluit bij de behoefte van de jongere of omdat de jongere onvoldoende gemotiveerd is. De rol van UWV is vooral toetsend. Bij twee instellingen geeft UWV toestemming voor deelname aan het voortraject. Bij twee instellingen wordt de toestemming pas gevraagd als de jongere door de scholingsinstelling is toegelaten tot het traject.

Welke jongeren er in de intake voor de subsidieregeling bij de verschillende scholingsinstellingen starten, wordt niet in de systemen van UWV geregistreerd. UWV registreert toekenningen en afwijzingen van subsidies ook niet. UWV registreert wel de instroom per instroomcohort en per klasse. Er is in ieder geval geen (grote) groep klanten van UWV die is geïndiceerd voor de subsidie, maar niet is doorverwezen naar een scholingsinstelling, bijvoorbeeld omdat er in de regio geen uitvoerder van de subsidieregeling is gevestigd. Een vergelijking van de bereikte groep met een vergelijkbare, niet-bereikte groep hebben we daarom niet kunnen maken.

Regionale spreiding van de deelnemers

Wanneer we kijken naar de spreiding van de deelnemers over het land, valt op dat twee derde van de deelnemers afkomstig is uit Gelderland, Noord-Holland, Limburg of Overijssel. De kans dat je als Wajonger aan een opleiding in het kader van de subsidieregeling begint, varieert van één op de duizend of minder in Zeeland, Zuid-Holland, Friesland en Noord-Brabant tot meer dan vier op de duizend in Gelderland. Als het bereik van de regeling in het hele land gelijk zou zijn aan het bereik in Gelderland, zou het aantal deelnemers twee keer zo hoog zijn.

Hieruit kunnen we concluderen dat het bereik van de subsidieregeling beperkt is. Het bereik is afhankelijk van de locatie van de scholingsinstellingen, het netwerk dat deze instellingen hebben om deelnemers te werven en de samenwerking met UWV.

Rol UWV

Een beperkt deel van de deelnemers wordt door UWV doorverwezen naar de scholingsinstituten. Ook hierbij treden grote verschillen op tussen de instituten. Sommige scholingsinstellingen merken op dat er zelden of nooit deelnemers via UWV bij het instituut komen, bij andere daarentegen komen deelnemers regelmatig via UWV binnen.

Er zijn verschillende redenen aan te wijzen waarom UWV slechts een beperkt aantal deelnemers doorverwijst. In de eerste plaats is de doelgroep van de

regeling klein: per jaar is er plaats voor ongeveer honderd deelnemers per klasse. De arbeidsdeskundigen komen dan ook hooguit enkele kandidaten per jaar tegen. Als gevolg hiervan is het onder arbeidsdeskundigen niet algemeen bekend dat de regeling een mogelijkheid kan zijn voor jongeren met specifieke beperkingen. In de tweede plaats melden scholingsinstellingen dat arbeidsdeskundigen van UWV de trajecten soms 'te duur' vinden. Arbeidsdeskundigen menen wel eens, ten onrechte, dat de bekostiging ten koste gaat van het reguliere re-integratiebudget. Een laatste reden ligt besloten in het gegeven dat het behalen van een beroeps- of startkwalificatie geen doel is van de reguliere activiteiten van UWV: het gaat arbeidsdeskundigen doorgaans om de snelste weg naar werk.

Verskillende soorten scholingsinstellingen

Daarnaast heeft ook het type scholingsinstelling dat de subsidieregeling uitvoert invloed op het bereik van de regeling. Immers, er is één regio waar een vso-onderwijsinstelling de subsidie gebruikt om vso-leerlingen toe te leiden naar werk. Daarnaast is er één regio waar een roc de subsidieregeling uitvoert. Wanneer deze praktijk zich uitbreidt naar andere regio's, zal het aantal deelnemers zich waarschijnlijk verveelvoudigen, wanneer het budget hiervoor ruimte zou bieden.

6.7 Conclusie

De groep jongeren die met de subsidieregeling door de scholingsinstellingen wordt opgeleid, is een groep die intensieve begeleiding nodig heeft. De scholingsinstellingen halen met deze moeilijke doelgroep goede resultaten: bijna negentig procent van de jongeren haalt een diploma of certificaat en tussen de vijftig en zestig procent gaat na afloop van de opleiding aan het werk.

In de subsidieregeling ontbreken scherpe toelatingscriteria voor scholingsinstellingen en een heldere doelgroepafbakening. Dit biedt ruimte voor een breed scala aan soorten scholingsinstellingen en waarschijnlijk ook een grote diversiteit aan deelnemers.

Het bereik van de subsidieregeling is momenteel sterk afhankelijk van de soorten scholingsinstellingen die de subsidieregeling uitvoeren, de locatie van de scholingsinstellingen, het netwerk dat deze instellingen hebben om deelnemers te werven en de samenwerking met UWV. Hierdoor is er een zekere mate van willekeur welke jongeren die tot de doelgroep van de regeling behoren wél worden bereikt en welke jongeren niet.

Tot slot valt op dat gespecialiseerde re-integratiebedrijven deels een vergelijkbare doelgroep bedienen. Dit gaat enerzijds ook om combinaties van mbo- of brancheopleidingen met extra begeleiding en re-integratie en anderzijds om re-integratietrajecten zonder opleidingscomponent.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Onderzoeksvragen

De probleemstelling van fase 1 van het onderzoek is als volgt geformuleerd:
Hoe werkt de huidige subsidieregeling die sinds 2006 van kracht is? Wat is het bereik van de regeling en welke resultaten worden er behaald?

Dit is vertaald in vier hoofdvragen:

- I. Wat zijn de kenmerken van de aanbieders van scholing en re-integratie?
- II. Wat zijn de kenmerken van de deelnemers aan scholing en re-integratie van de scholingsinstituten?
- III. Welke resultaten worden bereikt met de verschillende deelnemers?
- IV. Welke jonggehandicapten uit de doelgroep van de regeling worden *wel* en welke worden *niet* bereikt door de scholingsinstituten? Welke verschillen zijn er qua arbeidsparticipatie tussen de bereikte en niet-bereikte groep?

Deze vier hoofdvragen zijn uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

Ad I Kenmerken van aanbieders

1. Hoe zijn de verschillende scholingsinstituten georganiseerd? Welke andere activiteiten verrichten de scholingsinstituten op de terreinen onderwijs, zorg en re-integratie?
2. Wat het is aanbod van de verschillende scholingsinstituten voor cursisten die scholing volgen in het kader van de subsidieregeling?
3. Op welke doelgroepen richt het aanbod van de scholingsinstituten zich?
4. Hoe werken de scholingsinstituten samen met andere partijen zoals het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), voortgezet speciaal onderwijs (vso), UWV, gemeenten, werkgevers en andere scholingsinstituten?
5. Waarin verschilt het aanbod van de scholingsinstituten van het aanbod van het reguliere onderwijs en reguliere re-integratiebedrijven?
6. Welke activiteiten verrichten scholingsinstituten om uitval van jongeren met beperkingen uit het mbo te voorkomen en om de overgang van mbo naar scholingsinstituten zo goed mogelijk te laten verlopen?
7. Welke resultaten boeken de scholingsinstituten met hun cursisten wat betreft het behalen van diploma's en certificaten, toeleiding naar arbeid, toeleiding naar zorg en andere resultaten? Welke verschillen zijn er tussen de scholingsinstituten?
8. Wat kosten de opleidingen gemiddeld?

Ad II Kenmerken van deelnemers

9. Wat zijn de achtergrondkenmerken van de deelnemers?
10. Wat zijn de kenmerken van de deelnemers voor wat betreft zwaarte en aard van de beperking?

11. Is de samenstelling van de groep deelnemers sinds 2006 veranderd? Zo ja, in welk opzicht?
12. Wat voor soort opleiding volgen de deelnemers?
13. Welke onderwijsloopbaan hebben jongeren afgelegd voordat zij bij een scholingsinstituut instromen?
14. Wat is de reden dat deze jongeren uitvallen uit het reguliere onderwijs?
15. Welke instellingen verwijzen de deelnemers naar het scholingsinstituut?

Ad III Resultaten deelnemers

16. Welke deelnemers ronden de opleiding helemaal af? Welke deelnemers niet? Op welke momenten vallen die deelnemers uit en waarom?
17. Welke deelnemers behalen een mbo-diploma? Welke deelnemers behalen een ander certificaat?
18. Welke deelnemers stromen uit naar betaalde arbeid?
19. Wat zijn de kenmerken van het werk waarnaar cursisten uitstromen? Wat zijn de kenmerken van het werk waarnaar de niet bereikte groep klanten uitstroomt?
 - Naar welke sectoren stromen zij uit?
 - Wat voor soort werk gaat de bereikte doelgroep doen? Wat is de aard van hun dienstverband?
 - Wat is de duur en omvang van het werk?
 - Welke voorzieningen worden er voor hen ingezet?
 - In hoeverre is de uitstroom duurzaam?
20. Welke verschillen zijn er zichtbaar wat betreft arbeidsparticipatie tussen de niet bereikte groep klanten, de bereikte groep klanten die de opleiding van het scholingsinstituut niet heeft afgerond en de bereikte groep klanten die de opleiding wel heeft afgerond? Wat zegt dit over het effect van de opleiding?
21. Welke deelnemers stromen uit naar vervolgonderwijs?
22. Welke andere uitstroombestemmingen hebben de deelnemers?

Ad IV Bereik

23. Hoeveel UWV-klanten zijn er door UWV (met behulp van het scholingsprotocol) geïndiceerd voor scholing via een scholingsinstituut?
24. Hoeveel klanten zijn voorgedragen voor scholing via een scholingsinstituut?
25. Hoeveel klanten zijn daadwerkelijk gestart met scholing via een scholingsinstituut?
26. Waarin verschillen bereikte en niet-bereikte klanten?
27. In hoeverre speelt de regionale spreiding van scholingsinstituten een rol bij het bereiken van de doelgroep?
28. Wat zijn de redenen waarom mensen niet bereikt worden?
29. Welke verschillen zijn er zichtbaar tussen bereikt en niet-bereikte klanten voor wat betreft de uitkeringsduur? Wat zegt dit over de baten van de scholing?.

BIJLAGE 2

Bestandsopbouw en -bewerking

Inleiding

Voor de beantwoording van hoofdvraag 2 (kenmerken van de deelnemers) en hoofdvraag 3 (resultaten) is gebruikgemaakt van bestandsgegevens van UWV, het CBS en de scholingsinstellingen. In deze bijlage verantwoorden we de bestandsbewerking en de analyses.

Bestanden en variabelen

Voor de analyses in dit onderzoek zijn gegevens van drie organisaties gebruikt. Ten eerste leverde UWV de persoons- en uitkeringsgegevens van de deelnemers aan subsidietrajecten uit de cohorten 2006 tot en met 2008 en de resultaten van de subsidietrajecten van deze deelnemers.

Om in kaart te brengen welke deelnemers het werk hebben hervat en wat de kenmerken zijn van die dienstverbanden, zijn de data van UWV aan data uit de polisadministratie gekoppeld. De polisadministratie is een gegevensregister van alle inkomstenverhoudingen in Nederland en is eigendom van UWV. Maandelijks worden hierin ongeveer 20 miljoen inkomstenverhoudingen geregistreerd. Deze informatie komt onder andere van de Belastingdienst. Via het CBS worden deze gegevens beschikbaar gesteld voor analysedoeleinden. We hebben gebruikgemaakt van de jaargangen polisIKP 2006 tot en met 2010.

Tot slot hebben we bij de scholinginstellingen enkele gegevens uitgevraagd met betrekking tot de opleidingen. Ook deze data zijn gekoppeld aan de gegevens van UWV en het CBS. In tabel B2.1 is weergegeven welke data uit welke bestanden afkomstig zijn.

Tabel B2.1 Bestanden en variabelen

UWV	CBS (polis IKP)	Scholingsinstellingen
- Instelling	- Aanvang ikv**	- Voorgeschiedenis
- Cohort	- Einde ikv	- Opleidingssoort
- Klasse	- Voltijd/Deeltijd	- Status opleiding
- Opleiding	- Urenomvang	
- Plaatsing	- Soort baan (stage/WSW/etc.)	
- Geslacht	- Arbeidsrelatie (vast/flex)	
- Geboortedatum	- Contractsoort (bep. /onbep.)	
- Postcode	- Soort ikv	
- Soort ukv*		
- Aanvang ukv		
- Einde ukv		
- AO-percentage		
- Diagnosecode		

* ukv = uitkeringverhouding.

** ikv = inkomstenverhouding.

Bestandsbewerking

UWV en de scholingsinstellingen hebben hun gegevens aan het CBS geleverd. Daar is het burgerservicenummer (BSN) omgezet in een betekenisloze code (RIN) die de koppeling van de gegevens mogelijk maakt. Een deel van de BSN's (19 in totaal) bleek niet geldig. De cases met een ongeldig BSN zijn uit het bestand verwijderd.

De polisbestanden bevatten informatie over alle inkomstenverhoudingen in Nederland. Elke inkomstenverhouding is apart geregistreerd. Als een werknemer in een jaar meerdere inkomstenverhoudingen heeft (bijvoorbeeld meerdere uitzendbanen) of zich een wijziging voordoet in de arbeidsomstandigheden, dan bevat het bestand meerdere inkomstenverhoudingen voor één persoon. Om de koppeling aan de gegevens van UWV en de scholingsinstellingen mogelijk te maken, zijn de polisbestanden geaggregeerd op persoonsniveau. Daarnaast zijn de volgende bestandsbewerkingen uitgevoerd:

- De dienstverbanden van de deelnemers aan de regeling zijn geselecteerd.
- Alle dienstverbanden voor 1 januari van het cohortjaar van de deelnemer zijn verwijderd.
- Zodra zich een wijziging voordoet in de arbeidsvoorwaarden, wordt er een nieuwe regel aangemaakt in het bestand. De verschillende regels voor hetzelfde dienstverband zijn samengenomen.
- De meest recente dienstverbanden zijn gekoppeld aan de gegevens van UWV en de scholingsinstellingen.

Op basis van de gegevens van UWV en de scholingsinstellingen hebben we niet kunnen vaststellen op welk moment het traject is afgelopen of de plaatsing is gerealiseerd. Als gevolg daarvan kunnen we niet vaststellen welk dienstverband in de polisadministratie de plaatsing van de deelnemers vanuit het traject is. Daarom hebben we ervoor gekozen om van elke deelnemer het meest recente dienstverband te nemen. Dit dienstverband is gestart tussen de start van het traject en het einde van 2010. De analyses hebben dus betrekking op het meest recente dienstverband. Dit is niet noodzakelijkerwijs de baan waarin de deelnemer is geplaatst na het subsidietraject bij de scholingsinstelling.

Er zijn 58 deelnemers waarbij geen plaatsing is geregistreerd, maar waarvan wel een dienstverband is geregistreerd in de polisbestanden. Deze dienstverbanden hebben betrekking op latere werkherhvatting. Ook zijn er 29 deelnemers waarbij er volgens de UWV-gegevens sprake is van een plaatsing, maar die niet teruggevonden kunnen worden in de polisbestanden van UWV.

Regioplan Beleidsonderzoek

Nieuwezijds Voorburgwal 35

1012 RD Amsterdam

T 020 531 531 5

F 020 626 519 9

E info@regioplan.nl

I www.regioplan.nl